

FUNDACJA
DAJEMY
DZIECIOM
SIŁĘ

Standardy ochrony dzieci

w podmiotach prowadzących
działalność kulturalną i artystyczną

Opracowanie:

Magdalena Hojnor, Katarzyna Katana, dr Bogna Kietlińska-Radwańska,
dr Anna Krawczak, Urszula Kubicka-Kraszyńska, Katarzyna Poniatowska, Justyna Rosiak

Redakcja i korekta:

dr Anna Obrębska-Woźniczka

Projekt graficzny:

Norbert Grzelka

Fotografia na okładce:

LIGHTFIELD STUDIOS (stock.adobe.com)

Copyright © Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę

Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę
ul. Walecznych 59
03-926 Warszawa
fdds@fdds.pl
www.fdds.pl

Stan prawny na 31.10.2025 r.

Treści zawarte w publikacji wyrażają opinię ich autorów.
NIW-CRSO nie jest odpowiedzialny za sposób wykorzystania zawartych w niej informacji.
Tytuł projektu: „Dajemy siłę sobie i innym!”

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności –
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Wspierania Rozwoju
Organizacji Poradniczych na lata 2022-2033

Spis treści

4 Wprowadzenie

10 Część I. Kontekst standardów ochrony dzieci w podmiotach prowadzących działalność kulturalną⁵

19 Część II. Standardy ochrony dzieci

19 Czym są standardy ochrony dzieci?

19 Standard I. Polityka

20 Standard II. Personel

21 Standard III. Procedury

22 Standard IV. Monitoring

23 Część III. Wdrażanie standardów ochrony dzieci

23 1. Grupa robocza

24 2. Diagnoza: audyt wewnętrzny w podmiocie i ocena ryzyka

28 3. Opracowanie polityki ochrony dzieci

43 4. Upowszechnianie standardów ochrony dzieci

45 5. Monitorowanie i ewaluacja

47 6. Dobre praktyki

50 Część IV. Wzory dokumentów i załączniki

50 Załącznik nr 1. Wzór polityki ochrony dzieci

65 Załącznik nr 2. Schemat pytań „Ocena ryzyka”

67 Załącznik nr 3. Tabela „Obszary ryzyka”

68 Załącznik nr 4. Zasady bezpiecznej rekrutacji personelu w nazwa podmiotu

70 Załącznik nr 5. Zasady bezpiecznych relacji personel–dziecko

77 Załącznik nr 6. Zasady ochrony wizerunku dziecka

80 Załącznik nr 7. Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osoby trzecie

81 Załącznik nr 8. Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osobę małoletnią, która nie ukończyła 17. roku życia

82 Załącznik nr 9. Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez rodzica lub opiekuna

83 Załącznik nr 10. Wzór karty interwencji

84 Załącznik nr 11. Monitoring polityki – kwestionariusz potrzeb personelu

90 Załącznik nr 12. Monitoring Polityki – ankieta dla dzieci

Wprowadzenie

Niniejszy podręcznik ma na celu popularyzację standardów ochrony dzieci (standardów ochrony małoletnich), czyli zasad, które pomagają tworzyć bezpieczne i przyjazne środowisko we wszystkich podmiotach działających na rzecz dzieci, m.in. w instytucjach prowadzących działalność kulturalną i artystyczną.

Postulat sformułowania standardów ochrony dzieci pojawił się na początku XXI wieku po ujawnieniu przypadków wykorzystywania seksualnego dzieci przez członków misji i organizacji, które udzielały im wsparcia w ramach programów pomocy rozwojowej w Afryce. W odpowiedzi na ten problem grupa organizacji, koordynowana przez brytyjską fundację National Society for the Prevention of Cruelty to Children (NSPCC), stworzyła w 2003 r. *Kodeks ochrony dzieci w organizacjach pozarządowych*. Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę przeniosła tę ideę do Polski, promując wdrażanie standardów w instytucjach opiekuńczych (żłobki i przedszkola), oświatowych (szkoły) oraz w placówkach opieki instytucjonalnej.

Publikację kierujemy do podmiotów prowadzących działalność kulturalną i artystyczną, które są zobowiązane do wdrożenia standardów ochrony dzieci. Podręcznik przeznaczony jest zarówno dla jednostek, które posiadają już standardy ochrony dzieci i zamierzają poddać je ewaluacji, jak i dla tych, które dopiero planują te zasady opracować. Przedstawione tu założenia i dobre praktyki mogą być pomocne w skutecznym dążeniu do zapewnienia dzieciom bezpieczeństwa. Wdrożenie standardów stanowi świadectwo, że instytucja poprzez działania profilaktyczne dba o to, by nie narażać dzieci na ryzyko krzywdzenia, a także potwierdza, że wprowadzono procedury umożliwiające odpowiednią reakcję w przypadku zaistnienia obaw o dobro dziecka.

Działalność artystyczna i uczestnictwo w kulturze dają dzieciom i młodzieży wyjątkową możliwość wyrażania siebie, rozwijania talentów, wrażliwości i wyobraźni. Kontakt ze sztuką buduje poczucie własnej wartości, uczy współpracy, empatii oraz odwagi w wyrażaniu emocji. Bycie zarówno odbiorcą, jak i twórcą sztuki zmusza do mierzenia się z własnymi emocjami, reakcjami otoczenia oraz odślaniania swojej tożsamości. Aby rozwój twórczy dziecka mógł przebiegać w sposób zdrowy i satysfakcjonujący, środowisko artystyczne musi być dla niego bezpieczne.

W instytucjach kultury młodzi ludzie często wchodzą w kontakt z dorosłymi prowadzącymi zajęcia, artystami czy animatorami, wobec których pozostają w relacji nierównowagi – opartej na autorytecie i zależności. W relacjach rówieśniczych pojawia się z kolei ryzyko wykluczenia, rywalizacji lub prześmiewczych komentarzy, zwłaszcza gdy zajęcia wymagają publicznej prezentacji umiejętności albo ekspresji artystycznej. Należy również pamiętać, że działalność kulturalna często wykracza poza stałe, dobrze znane dziecku środowisko – zajęcia odbywają się w nowych miejscach, podczas warsztatów wyjazdowych czy projektów angażujących wielu współpracowników. To zwiększa poczucie niepewności i sprawia,

że dzieci stają się szczególnie narażone na dezorientację czy trudności w rozpoznawaniu sytuacji zagrażających.

Wszystko to powoduje, że instytucje kultury, podejmując działania z udziałem dzieci, muszą być szczególnie wyczulone na kwestie ochrony małoletnich. Standardy ochrony nie są jedynie narzędziem realizacji wymogów prawnych, lecz przede wszystkim sposobem zapewnienia, że twórcze doświadczenia młodych ludzi będą przebiegały w atmosferze bezpieczeństwa, szacunku i wsparcia. Odpowiedzialność za tę ochronę spoczywa na całej instytucji – zarówno na jej personelu, jak i współpracownikach, których działania bezpośrednio wpływają na dobrostan dzieci.

Ważnym kontekstem podręcznika jest ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich, która nakłada na podmioty pracujące z dziećmi, w tym prowadzące działalność kulturalną i artystyczną, obowiązek posiadania standardów ochrony małoletnich. Wraz z wejściem w życie nowych przepisów standardy ochrony dzieci zmieniły swój charakter. Nie są już jedynie kwestią dobrowolnej regulacji, będącej wyrazem współodpowiedzialności zarządu i pracowników za bezpieczeństwo dzieci, lecz stały się elementem prawnie umocowanego systemu ochrony dzieci przed krzywdzeniem.

W dalszej części podręcznika stosujemy dwa ważne terminy: standardy ochrony dzieci (SOD) i *Polityka ochrony dzieci*. Poniżej porządkujemy te pojęcia, aby ułatwić zrozumienie relacji między nimi oraz struktury samego opracowania.

Standardy ochrony dzieci to zasady, których wdrożenie sprawia, że dany podmiot jest bezpieczny dla dzieci – jego personel potrafi zidentyfikować sytuacje stwarzające ryzyko krzywdzenia dziecka i podjąć działania profilaktyczne oraz interwencyjne. *Polityka ochrony dzieci* (POD) przed krzywdzeniem pełni dwojaką funkcję. Z jednej strony jest wewnętrznym dokumentem, który porządkuje standardy ochrony dzieci i w kolejnych rozdziałach opisuje, w jaki sposób podmiot będzie je wdrażał, realizował, monitorował i ewaluował. Z drugiej – samo przyjęcie *Polityki* jest wprowadzeniem pierwszego z czterech standardów proponowanych w modelu Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę.

Czego od podmiotów prowadzących działalność kulturalną i artystyczną wymaga znowelizowana ustawa o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich?

Ustawa o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich wprowadza szczególne środki ochrony przeciwdziałające zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i szczególne środki ochrony małoletnich. Są to m.in.:

- obowiązek weryfikacji osób przyjmowanych do pracy (sprawdzanie kandydatów w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym);
- obowiązek przedłożenia informacji z polskiego rejestru karnego i/lub zagranicznego przez osobę przyjmowaną do pracy, a także oświadczenia o państwach zamieszkania w ciągu ostatnich 20 lat oraz oświadczenia o niekaralności, gdy uzyskanie informacji z zagranicznego rejestru karnego nie jest możliwe (nie ma takiego rejestru lub informacja nie jest wydawana);
- obowiązek przyjęcia standardów ochrony małoletnich, które uwzględniają:
 - zasady bezpiecznych relacji (personel–dziecko, dziecko–dziecko)¹;
 - procedury interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka;
 - zasady przeglądu i aktualizacji standardów;
 - sposób udostępniania standardów rodzicom i dzieciom;
 - zakres kompetencji osoby odpowiedzialnej za przygotowanie personelu do wdrożenia standardów;
 - wyznaczenie osób odpowiedzialnych za przyjmowanie i dokumentację zgłoszeń oraz uruchamianie odpowiedniej ścieżki interwencji;
 - plan wsparcia dziecka krzywdzonego;
 - zasady dostępu do Internetu i ochrony przed szkodliwymi treściami²;
 - respektowanie szczególnej sytuacji dzieci z niepełnosprawnościami oraz ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Standardy powinny być sformułowane w sposób przystępny oraz zrozumiały dla dzieci i zostać udostępnione na stronie internetowej jednostki oraz w widocznym miejscu w siedzibie podmiotu.

Podmiot ma obowiązek dokonywać oceny i aktualizacji standardów co najmniej raz na dwa lata.

Powyższe wymogi należy dostosować do specyfiki danego podmiotu. Jeśli podmiot nie udostępnia Internetu, wystarczy, że skoncentruje się na zapobieganiu cyberprzemocy (np. poprzez wprowadzenie ograniczeń w korzystaniu z telefonów komórkowych podczas warsztatów i w szatniach – jeśli charakter prowadzonej działalności przewiduje ich używanie). Należy jednak pamiętać, że katalog zaleceń nie jest zbiorem zamkniętym. Jeśli przeprowadzona w podmiocie analiza ryzyka³ ujawni dodatkowe potrzeby, warto na nie odpowiedzieć i poszerzyć zakres *Polityki* o kolejne zapisy.

1 W myśl intencji ustawodawcy dotyczącej dostosowania standardów do specyficznych potrzeb określonych podmiotów rekomendujemy stworzenie dodatkowo zasad bezpiecznych relacji między uczestniczącymi w działaniach z dziećmi grupami, takimi jak: rodzice, artyści współpracujący, goście.

2 Jeśli podmiot nie udostępnia Internetu i nie prowadzi działań związanych z edukacją oraz spotkaniami online, można odstąpić od tego wymogu. Ważne jednak, aby w zasadach bezpiecznych relacji uwzględnić zasady komunikacji online oraz profilaktykę cyberprzemocy rówieśniczej.

3 Piszemy o niej dalej w części III, rozdz. 2: Diagnostyka: audyt wewnętrzny w podmiocie i ocena ryzyka.

Standardy ochrony dzieci (SOD)⁴

Standardy ochrony dzieci to pojemne hasło. Dlatego, by uporządkować zagadnienie obowiązków nałożonych na podmioty, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę proponuje cztery standardy, które obejmują zarówno wymogi ustawowe, jak i rekomendacje Fundacji, oparte na wieloletnim doświadczeniu we wspieraniu instytucji w zakresie wdrażania SOD.

Standard I. POLITYKA

Podmiot ustanawia i wdraża *Politykę ochrony dzieci*.

Standard II. PERSONEL

Podmiot monitoruje, szkoli i angażuje swoich pracowników w kwestie zapobiegania krzywdzeniu dzieci.

Standard III. PROCEDURY

W podmiocie obowiązują procedury zgłaszania podejrzeń oraz podejmowania interwencji w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dziecka.

Standard IV. MONITORING

Podmiot monitoruje i regularnie weryfikuje zgodność prowadzonych działań z przyjętymi standardami ochrony dzieci.

Słowniczek

Dziecko – każda osoba, która nie ukończyła 18. roku życia.

Personel – każda osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę, umowy cywilnoprawnej, członek zarządu, a także wolontariusz, stażysta lub praktykant.

Krzywdzenie dziecka – popełnienie czynu zabronionego albo karalnego na szkodę dziecka przez jakąkolwiek osobę, w tym członka personelu, albo zagrożenie dobra dziecka, w tym jego zaniedbywanie. To każde zamierzone lub niezamierzone działanie bądź zaniechanie jednostki, instytucji lub społeczeństwa jako całości i każdy rezultat takiego działania lub bezczynności, które naruszają równe prawa i swobody dzieci i/lub zakłócają ich optymalny rozwój. Wyróżnia się pięć podstawowych form krzywdzenia: przemoc fizyczną, emocjonalną (psychiczną), seksualną, zaniedbanie oraz przemoc rówieśniczą.

Zarząd – osoba, organ lub podmiot, który w strukturze danej organizacji jest – zgodnie z obowiązującym prawem i/lub wewnętrznymi dokumentami – uprawniony do podejmowania decyzji dotyczących jego działalności.

Opiekun dziecka – osoba uprawniona do reprezentowania dziecka, w szczególności jego rodzic lub opiekun prawny. Opiekunem jest również rodzic zastępczy.

Podmiot – każda jednostka prowadząca działalność kulturalną i artystyczną, niezależnie od formy prawnej.

4 W ustawie z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich w brzmieniu obowiązującym od 15 lutego 2024 roku stosowane jest sformułowanie „Standardy ochrony małoletnich” (SOM). Na potrzeby niniejszego podręcznika pojęcia SOD oraz SOM będą stosowane zamiennie.

Na potrzeby niniejszej publikacji szeroko definiujemy „podmioty prowadzące działalność artystyczną i kulturalną”, uwzględniając zarówno jednostki określone ustawowo jako prowadzące „działalność kulturalną”, która w rozumieniu ustawy polega na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury (Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej), jak i inne formy takiej działalności. Ustawa precyzuje, iż do działalności kulturalnej zaliczyć można twórczość, edukację i oświatę kulturalną, działania oraz inicjatywy kulturalne, a także opiekę nad zabytkami i ochronę dziedzictwa narodowego w Polsce i za granicą. Formami organizacyjnymi działalności kulturalnej są w szczególności: teatry, opery, operetki, filharmonie, orkiestry, instytucje filmowe, kina, muzea, biblioteki, domy kultury, ogniska artystyczne, galerie sztuki oraz ośrodki badań i dokumentacji w różnych dziedzinach kultury. Działalność kulturalna nie musi być podstawowym celem statutowym, może stanowić dodatkową aktywność, np. w przypadku klubów, świetlic, domów kultury czy bibliotek. Podmioty, dla których działalność kulturalna stanowi podstawowy cel statutowy, ustawa określa „instytucjami kultury”, a ich szczególną formą są instytucje artystyczne, czyli „instytucje kultury powołane do prowadzenia działalności artystycznej w dziedzinie teatru, muzyki, tańca, z udziałem twórców i wykonawców, w szczególności: teatry, filharmonie, opery, operetki, orkiestry symfoniczne i kameralne, zespoły pieśni i tańca oraz zespoły chóralskie”.

Prezentowany podręcznik podzielono na cztery części.

Część I

Pierwsza część podręcznika poświęcona jest kontekstowi, z którego wywodzi się idea standardów ochrony dzieci w podmiotach prowadzących działalność kulturalną i artystyczną. Jest to kompleksowe omówienie znaczenia oraz zasad wdrażania standardów ochrony dzieci w instytucjach kultury. Pokazuje, że wdrożenie standardów to nie tylko obowiązek ustawowy, ale przede wszystkim proces głębokiej zmiany organizacyjnej i kulturowej, który ma chronić dzieci przed przemocą. W tej części podkreślono specyfikę środowiska kultury – silne hierarchie, presję efektu artystycznego, pracę z emocjami i ciałem, które mogą sprzyjać przekraczaniu granic dzieci. Przedstawiono charakterystyczne dla środowisk artystycznych formy przemocy oraz osiem kluczowych obszarów ryzyka. Centralną ideą jest koncepcja „bezpiecznej triady” – współpracy między dzieckiem, instytucją i rodzicami, w której każda ze stron odgrywa określoną rolę w zapewnianiu bezpieczeństwa. W tej części omówiono konsekwencje zaniedbań oraz bariery we wdrażaniu standardów.

Część II

Druga część podręcznika poświęcona jest charakterystyce standardów ochrony dzieci w kontekście działań, które powinny podejmować podmioty kulturalne i artystyczne, aby wypełnić swoje obowiązki w zakresie przeciwdziałania krzywdzeniu dzieci. Każdy standard został opisany przekrojowo w sposób umożliwiający ustalenie, jakie działania należy podjąć, aby go realizować, oraz jakie korzyści niesie jego wdrożenie. Wskazano również wymogi prawne bezpośrednio wynikające z ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich.

Część III

Trzecia część podręcznika to praktyczny przewodnik po procesie wdrażania SOD w podmiotach prowadzących działalność kulturalną i artystyczną – począwszy od powołania grupy roboczej i przeprowadzenia wewnętrznego audytu, poprzez opracowanie *Polityki ochrony dzieci*, aż po upowszechnianie standardów i ewaluację podejmowanych działań. Prezentowany model wymaga rozwinięcia w toku dalszych prac prowadzonych w podmiotach, dlatego dla każdego etapu działań przygotowano wskazówki i wskaźniki, które należy dostosować do indywidualnych potrzeb. Ta część zawiera rekomendacje oraz wskazówki dotyczące działań, które można podejmować w celu minimalizowania przemocy wobec dzieci w sektorze kultury. Skupiamy się na działaniach edukacyjnych skierowanych do kluczowych grup odniesienia oraz na konkretnych krokach, które mogą podjąć podmioty prowadzące działalność kulturalną i artystyczną. W tej części przedstawiono także przykłady dobrych praktyk wdrażania standardów w instytucjach kultury.

Część IV

W ostatniej części podręcznika prezentujemy wzory dokumentów, które mogą stanowić inspirację podczas opracowywania własnej *Polityki ochrony dzieci*. Zamieszczono tu także przykładowe wzory oświadczeń i wniosków wymienianych w niniejszym podręczniku.

Część I.

Kontekst standardów ochrony dzieci w podmiotach prowadzących działalność kulturalną⁵

Podstawy prawne i regulacyjne

Wprowadzanie standardów ochrony dzieci w instytucjach kultury i sztuki wynika zarówno z przesłanek prawnych, jak i z realnych wyzwań praktyki. Kluczowe regulacje zawarte są w tzw. ustawie Kamilka (Dz.U. z 2024 r. poz. 560), która weszła w życie 15 lutego 2024 r. i rozszerzyła katalog obowiązków instytucji mających kontakt z dziećmi. Wkrótce po jej wejściu w życie pojawiły się jednak wątpliwości interpretacyjne i postulaty zmian, co doprowadziło do przygotowania nowelizacji. Choć część zaproponowanych rozwiązań, m.in. dotyczących uproszczenia procedur wobec rodziców czy wolontariuszy, została przyjęta przez parlament, ostatecznie nowelizacja została w sierpniu 2025 r. zawetowana przez Prezydenta.

Specyfika środowiska kultury i związane z nią ryzyka

Nie mniej istotne od uregulowań prawnych jest uwzględnienie specyfiki środowiska kultury – od domów kultury, bibliotek i galerii po teatry, filharmonie czy muzea. Jako przestrzenie intensywnych kontaktów międzypokoleniowych są one szczególnie narażone na ryzyko krzywdzenia dzieci. Z jednej strony instytucje kultury oferują ogromny potencjał rozwojowy, umożliwiając młodym uczestnikom naukę współpracy, komunikacji, krytycznego myślenia i twórczej ekspresji, z drugiej jednak mogą stać się miejscem reprodukcji nierówności i nadużyć. Dlatego standardy ochrony dzieci należy traktować jako integralny element jakości działań artystycznych i edukacyjnych. Umiejscawiają one dobrostan i bezpieczeństwo dziecka w centrum misji instytucji, obejmując dwa uzupełniające się obszary: tworzenie bezpiecznego, wspierającego środowiska (jasne zasady postępowania, kompetentna i zweryfikowana kadra) oraz wyraźne ścieżki reagowania na podejrzenia i ujawnione przypadki krzywdzenia. Znaczenie tych rozwiązań rośnie wraz ze zróżnicowaniem form kontaktu dzieci z instytucjami – od krótkich wizyt po długotrwałe uczestnictwo w warsztatach, projektach czy spektaklach. Praca oparta na autorytecie twórczym i silnych hierarchiach stwarza bowiem sytuacje, w których granice dziecka mogą zostać przekroczone. Niektóre praktyki, takie jak fizyczna korekta postawy, praca z materiałem autobiograficznym czy komunikacja online, mogą być uzasadnione artystycznie, ale wymagają precyzyjnie określonych warunków bezpieczeństwa.

Szczególne wyzwania odstawiają ponadto popularne w ostatnich latach projekty partycypacyjne z udziałem dzieci i młodzieży. Sama idea wspólnoty, współodpowiedzialności czy transparentności nie wystarcza, jeśli nie towarzyszą jej jasno określone procedury i granice.

5 Autorką części I jest dr Bogna Kietlińska-Radwańska.

W praktyce proces twórczy bywa przestrzenią nadmiernych obciążeń emocjonalnych, poczucia instrumentalizacji oraz rywalizacji opartej na osobistych doświadczeniach. Ryzyka te potęguje specyfika środowiska kultury – presja efektu artystycznego, zwłaszcza w momentach kulminacyjnych, takich jak premiera czy koncert, bywa nadużywana jako uzasadnienie zawstydzania lub ignorowania sygnałów zmęczenia. Dodatkowo przestrzenie poza kontrolą zewnętrzną, np. garderoby czy kulisy, zwiększają ryzyko naruszenia prywatności.

Problemy wynikają również z nieregularnego czasu pracy i wyjazdów oraz z różnorodności grup, w których uczestniczą także dzieci z niepełnosprawnościami i neuroróżnorodne. Brak dostosowań programowych i przestrzennych może w ich przypadku prowadzić do wykluczenia oraz wtórnej przemocy strukturalnej. Współcześnie szczególnej uwagi wymagają też zagrożenia związane z dokumentowaniem i rozpowszechnianiem wizerunku dzieci w mediach społecznościowych. Podczas wydarzeń kulturalnych często brakuje kontroli nad tym, kto i w jakim celu wykonuje zdjęcia uczestników.

Całości obrazu dopełnia kultura milczenia i lojalności wobec autorytetów, utrwalająca przekonanie, że „dla sztuki warto znieść więcej”. Normalizacja przemocy sprawia, że dzieci mają trudności z rozpoznaniem przekroczeń, a jeszcze większe ze zgłaszaniem ich dorosłym.

Standardy ochrony jako proces zmiany organizacyjnej i kulturowej

Z perspektywy zarządzania ryzykiem standardy ochrony dzieci odpowiadają na cztery szczególnie istotne wymiary zagrożeń w instytucjach kultury. Po pierwsze, przeciwdziałają osłabieniu wrażliwości organizacji na podmiotowość dziecka, które pojawia się, gdy proces i efekt artystyczny stają się ważniejsze niż dobrostan uczestników. Po drugie, ograniczają nadmierny wpływ autorytetów, których pozycja społeczna czy renoma nierzadko zastępują rzetelną weryfikację działań. Po trzecie, korygują style organizacyjne sprzyjające nadużyciom, takie jak hermetyczność, autorytarne zarządzanie czy przyzwolenie na stosowanie przemocowych praktyk. Wreszcie, po czwarte, regulacje te zmuszają instytucje do refleksji nad prewencją i aktualizacją wiedzy, co w praktyce często wywołuje opór wobec wytycznych, niechęć do szkoleń oraz przekonanie, że „u nas nadużyć być nie może”.

Wdrożenie standardów nie tylko porządkuje zakresy odpowiedzialności i urealnia zasady w codziennej pracy, lecz także tworzy wspólny język reagowania, który chroni dzieci i wspiera dorosłych. Cele ich wprowadzania są wielowymiarowe. Z jednej strony dotyczą zabezpieczenia ustawowego i operacyjnego – poprzez jasne procedury, określenie ról i ścieżek interwencji, tak aby każdy pracownik wiedział, co należy do jego obowiązków. Z drugiej strony odnoszą się do budowania kultury organizacyjnej, w której bezpieczeństwo dziecka ma pierwszeństwo przed innymi celami, w tym przed efektem artystycznym. Standardy pozwalają dopasować praktyki do wieku i potrzeb rozwojowych uczestników, profesjonalizują współpracę z twórcami i edukatorami, wprowadzając zasady weryfikacji, kontraktowania i określania bezpiecznych relacji. Ograniczają także „szare strefy” odpowiedzialności i przeciwdziałają zмовie milczenia – jednemu z największych zagrożeń w środowiskach o silnych hierarchiach i wysokim kapitale symbolicznym. Wprowadzenie standardów ochrony dzieci to nie tylko spełnienie wymogów prawnych, ale przede wszystkim proces zmiany organizacyjnej i kulturowej. Otwiera on drogę do bardziej świadomego i odpowiedzialnego wykorzystania potencjału kultury dla rozwoju dzieci i młodzieży. Standardy pozwalają z jednej strony chronić najmłodszych przed

krzywdzeniem, a z drugiej wzmacniać profesjonalizm kadry, która dzięki jasnym regułom i wsparciu może działać skutecznie, bez obaw o przekroczenie granic czy nadmierną odpowiedzialność. Ostatecznym celem jest stworzenie takich warunków, w których kultura pozostaje wolną od przemocy i nadużyć przestrzeni twórczej ekspresji i wspólnoty. Tylko w takiej atmosferze dzieci mogą w pełni rozwijać swoje talenty, poczucie sprawstwa i wrażliwość społeczną. Potrzeba ta staje się szczególnie wyraźna, gdy uświadomimy sobie, że w instytucjach kultury przemoc wobec dzieci może przyjmować różne formy, często ukryte pod płaszczem artystycznej ekspresji, dyscypliny pracy twórczej czy wymagań profesjonalnego środowiska. Każda z nich niesie jednak realne konsekwencje: obniża poczucie bezpieczeństwa, podważa zaufanie i może prowadzić do poważnych urazów psychicznych lub fizycznych.

Poniższa tabela ilustruje podstawowe typy przemocy wraz z przykładami charakterystycznymi dla instytucji kultury, ale nie jest to katalog zamknięty.

Tabela 1. Podstawowe typy przemocy (opracowanie dla instytucji kultury)

Rodzaj przemocy	Opis	Przykłady charakterystyczne dla instytucji kultury
Przemoc emocjonalna i werbalna	Zachowania podważające godność dziecka, wywołujące u niego lęk, wstyd lub poczucie winy.	– Zawstydzanie podczas próby („nie nadajesz się do roli”, „falszujesz przy wszystkich”). – Ośmieszające komentarze dotyczące wyglądu, wagi, głosu czy stroju. – Straszanie utratą roli, miejsca w grupie lub stypendium. – Publiczne faworyzowanie jednych uczestników i marginalizowanie innych.
Przemoc fizyczna	Używanie siły wobec dziecka, także w formie korekty lub dyscypliny.	– Szarpanie, popychanie, przymuszanie do ćwiczeń ruchowych. – Nieuzasadniony, przeważnie gwałtowny kontakt fizyczny podczas pracy z ciałem. – Ignorowanie złego samopoczucia i zmuszanie do udziału w próbie lub występie.
Przemoc seksualna	Wszelkie zachowania o charakterze seksualnym wobec dziecka – fizyczne, werbalne lub wizualne.	– Dwuznaczne komentarze i żarty o podtekście seksualnym. – Naruszanie prywatności w garderobach, przebieralniach czy toaletach. – Nieuzasadniony dotyk podczas instruktażu. – Wykorzystywanie seksualizującego wizerunku dziecka w materiałach promocyjnych. – Prośby o zdjęcia, nagrania lub kontakt prywatny poza instytucją.
Zaniedbanie	Brak zapewnienia dziecku odpowiedniej opieki, wsparcia i warunków bezpieczeństwa.	– Brak opiekuna podczas wyjazdu, transportu czy długich prób. – Nieodpowiednie warunki sanitarne (np. brak dostępu do wody i toalety podczas wielogodzinnych zajęć). – Nadmierne obciążanie próbami lub występami późnowieczornymi. – Nierówne traktowanie dzieci z niepełnosprawnościami i neuroróżnorodnych.
Przemoc rówieśnicza (w tym cyberprzemoc)	Krzywdzące działania ze strony rówieśników, często przy biernej postawie dorosłych.	– Wyśmiewanie i wykluczanie nowych uczestników grupy. – Nękanie w garderobie lub na wyjeździe (np. „fale”, poniżające rytuały).

Źródło: opracowanie własne

Obszary ryzyka w instytucjach kultury

Każde środowisko pracy z dziećmi wiąże się z określonymi zagrożeniami, jednak instytucje kultury mają swoją szczególną specyfikę. Sprawia ona, że ryzyko bywa mniej oczywiste, a przez to trudniejsze do zauważenia i kontrolowania. Wdrożenie standardów ochrony dzieci wymaga świadomej analizy zagrożeń i dostosowania zabezpieczeń do realiów funkcjonowania instytucji artystycznych.

Pierwszym obszarem ryzyka są hierarchiczne relacje oraz silna pozycja autorytetów. W sektorze kultury to prowadzący – reżyser, choreograf, instruktor – decyduje o dopuszczeniu do występu, obsadzie czy interpretacji dzieła. Ta silna zależność może prowadzić do nadużyć władzy, presji emocjonalnej lub uniemożliwiać zakwestionowanie zachowania osoby dorosłej. Minimalizowanie ryzyka wymaga jasno zapisanych zasad relacji dorosły–dziecko oraz procedur reagowania na nadużycia, w tym anonimowych kanałów zgłoszeń.

Drugim obszarem są przestrzenie częściowo zamknięte i trudno dostępne, takie jak kulisy, garderoby, magazyny czy pracownie, w których dzieci często przebywają bez rodziców lub opiekunów. Brak zewnętrznej kontroli zwiększa ryzyko naruszenia prywatności oraz przemocy fizycznej lub werbalnej. Dlatego istotne są reguły dotyczące obecności dorosłych, np. „zasada otwartych drzwi” lub dyżury opiekunów tej samej płci.

Trzecim źródłem ryzyka jest nieregularny czas pracy oraz związane z nim wyjazdy. Próby i koncerty często odbywają się wieczorami, a festiwale czy noclegi wiążą się z wielogodzinnym przebywaniem dzieci poza domem i bez stałego kontaktu z rodzicami. Sprzyja to zaniebdaniom, narażeniu na przemoc rówieśniczą oraz utrudnia monitorowanie personelu. Ryzyko to można ograniczać poprzez wprowadzenie jasnych regulaminów wyjazdów, określenie odpowiednich proporcji opiekunów do dzieci oraz zakaz przebywania dziecka sam na sam z dorosłym w zamkniętym pomieszczeniu.

Czwartym obszarem jest różnorodność uczestników. Z oferty instytucji kultury korzystają dzieci o różnych możliwościach i potrzebach, w tym także dzieci z niepełnosprawnościami oraz neuroróżnorodnością. Brak odpowiednich dostosowań programowych i przestrzennych może prowadzić do wykluczenia oraz wtórnej przemocy strukturalnej. Dlatego już na etapie projektowania działań należy uwzględniać zróżnicowane potrzeby, np. zapewniając tłumaczy PJM, pętle indukcyjne czy materiały w wersji łatwej do czytania i zrozumienia.

Piątym wyzwaniem jest wysoka rotacja oraz zróżnicowany status personelu. W instytucjach kultury obok stałych pracowników pojawiają się artyści gościnni, wolontariusze, praktykanci i animatorzy sezonowi. Nie wszyscy przechodzą te same szkolenia, a ich przynależność do zespołu bywa ograniczona. Powoduje to brak spójnych standardów oraz trudności w egzekwowaniu zasad. Rozwiązaniem jest obowiązkowe wprowadzenie (*onboarding*) dla każdej osoby pracującej z dziećmi, obejmujące krótkie szkolenie z SOD.

Kolejnym obszarem ryzyka jest presja efektu artystycznego. Premiery, wystawy czy koncerty mają swój finał, a w imię sukcesu instytucji łatwo zbagatelizować sygnały zmęczenia lub cierpienia dziecka. Dlatego kluczowe jest przyjęcie i egzekwowanie zasady nadrzędności dobra dziecka nad wynikiem artystycznym, zapisanej w polityce ochrony i przypominanej zespołowi przy każdym projekcie.

Siódme ryzyko wiąże się z technologiami i wizerunkiem: zdjęcia, filmy, transmisje na żywo oraz media społecznościowe narażają dzieci na szczególnie wysoką ekspozycję. Brak jasnych

zasad publikacji i komunikacji online sprzyja nadużyciom, dlatego niezbędne jest wprowadzenie spisanych reguł obejmujących zgody rodziców i dzieci oraz moderowanie grup internetowych. Dotyczy to także prywatnych kontaktów między dziećmi a personelem, które powinny być albo całkowicie zablokowane, albo odbywać się zgodnie z jasnymi zasadami, takimi jak obowiązek jawności, obecność co najmniej jednej dodatkowej osoby dorosłej, zakaz kontaktu jeden na jeden, ograniczenie rozmów wyłącznie do tematów związanych z działalnością artystyczną.

Wreszcie ósmym obszarem pozostaje kultura milczenia i lojalności wobec autorytetu. Wielu dzieciom oraz rodzicom towarzyszy obawa przed zgłaszaniem nieprawidłowości, gdyż może to być postrzegane jako złamanie lojalności wobec nauczyciela czy grupy. Aby temu przeciwdziałać, instytucje muszą zapewniać łatwo dostępne, także anonimowe, kanały zgłoszeń, prowadzić edukację dzieci na temat ich praw oraz wysyłać jasny komunikat: „Masz prawo powiedzieć stop. Masz prawo zgłosić, jeśli czujesz się źle”.

Bezpieczna triada

Identyfikacja obszarów ryzyka w instytucjach kultury stanowi punkt wyjścia, jednak sama diagnoza nie wystarczy. Aby ochrona dzieci była skuteczna, musi opierać się na jasno określonych zasadach współpracy wszystkich stron zaangażowanych w proces. Tę zależność można określić mianem „bezpiecznej triady”, w której każda ze stron ma własne prawa, obowiązki i zakresy odpowiedzialności. Pozycje w tej triadzie nie są jednak równe: dziecko zajmuje najślabszą z nich i to właśnie standardy ochrony mają ją wzmacniać; instytucja dysponuje siłą strukturalną i prawną, a rola rodziców jest złożona – mogą być rzecznikami dziecka, ale też wywierać presję wspólnie z instytucją lub pełnić funkcję partnerów w jej strukturach (np. rady rodziców w domach kultury). Dopiero uwzględnienie tej asymetrii umożliwia stworzenie spójnego i skutecznego systemu ochrony.

Pierwszym elementem triady jest dziecko, które powinno być traktowane jako podmiot działań, a nie bierny odbiorca. Dzieci są aktywnymi uczestnikami i twórcami, a w instytucji kultury przysługuje im prawo do bezpieczeństwa, szacunku, prywatności, wyrażania opinii oraz rezygnacji z aktywności wywołującej dyskomfort. W praktyce oznacza to również dostrzeżenie specyficznych obciążeń związanych z działalnością artystyczną: dziecko może doświadczać presji osiągnięcia wyników i sukcesów, budować poczucie własnej wartości wyłącznie na podstawie osiągnięć artystycznych, być nieustannie wystawiane na ocenę i funkcjonować w sytuacji ciągłej ekspozycji. Takie warunki zwiększają podatność na stres i ryzyko nadużyć, dlatego tym istotniejsze jest wzmacnianie prawa dziecka do odmowy, odpoczynku oraz wyrażania własnych potrzeb. Aby prawa te mogły być skutecznie chronione, dzieci muszą wiedzieć, jakie mają możliwości działania i do kogo mogą się zwrócić w przypadku naruszeń. Instytucje powinny zatem udostępniać politykę ochrony dzieci w formie przyjaznej i zrozumiałej, np. poprzez plakaty w garderobach z prostym komunikatem: „Masz prawo powiedzieć stop”.

Drugim filarem jest instytucja kultury – gwarant bezpieczeństwa i stabilnych ram. To ona odpowiada za stworzenie i utrzymanie środowiska przyjaznego dzieciom. W praktyce oznacza to również odpowiedzialność za osoby dopuszczane do pracy z dziećmi oraz za sposób kształtowania własnego wizerunku i prestiżu. W środowisku artystycznym instytucje nie-

rzadko skupiają się na przyciąganiu „wielkich nazwisk” i budowaniu renomy, co może skutkować marginalizowaniem problemów związanych z bezpieczeństwem dzieci lub bagatelizowaniem sygnałów o niewłaściwych zachowaniach. Tymczasem to właśnie do obowiązków instytucji należy opracowanie i wdrożenie polityki ochrony dzieci, przeszkolenie personelu, ustanowienie jasnych procedur reagowania, monitorowanie ryzyka oraz informowanie rodziców i dzieci o obowiązujących zasadach. Kluczowe jest również zapewnienie przejrzystej komunikacji i udzielanie wyjaśnień zrozumiałych dla wszystkich stron.

Trzecim elementem triady są rodzice i opiekunowie pełniący funkcję partnerów instytucji i obserwatorów bezpieczeństwa. W kontekście artystycznym ich rola bywa jednak ambiwalentna – jako dorośli potrafią wywierać silną presję na dziecko, przymykać oko na zachowania przemocowe ze strony personelu w imię osiągnięć czy wygranej w konkursie, a nawet zmuszać dziecko do udziału w wydarzeniach ze względu na prestiż związany z ważnym nazwiskiem, renomą lub bogatą historią instytucji. Tymczasem ich podstawowym zadaniem jest wspieranie dziecka poprzez przekazywanie informacji o jego potrzebach zdrowotnych, edukacyjnych i emocjonalnych oraz reagowanie na sygnały niepokoju. Ważne jest także przestrzeganie ustalonych zasad, np. dotyczących punktualnego odbioru dziecka czy zakazu prywatnych kontaktów z personelem. Kluczowe jest unikanie skrajności, tj. zarówno nadmiernej presji („musisz wystąpić, bo to ważne”), jak i bagatelizowania problemów („pewnie przesadzasz”), które mogą zwiększać podatność dziecka na krzywdzenie.

Dobra współpraca w praktyce oznacza regularną i przejrzystą komunikację: instytucja informuje rodziców o zasadach, harmonogramie zajęć, wyjazdach i procedurach bezpieczeństwa, a rodzice wiedzą, do kogo zwrócić się z pytaniem lub sygnałem. Ważnym narzędziem są proste formularze zgód dotyczących udziału w zajęciach, wyjazdach, publikacji wizerunku czy komunikacji online – napisane przystępnym językiem i umożliwiające dziecku współdecydowanie. W niektórych sytuacjach rodzice mogą uczestniczyć w wydarzeniach, np. jako widzowie lub podczas odbioru dziecka z próby, ale ich obecność nie powinna naruszać autonomii dziecka. Kluczowe jest również właściwe reagowanie na sygnały wysyłane przez dzieci – od niechęci, przez lęk, po zmiany w zachowaniu – które należy zgłaszać instytucji, zamiast próbować rozwiązywać problem wyłącznie na własną rękę. Triada bezpieczeństwa opiera się zatem na trzech wzajemnie uzupełniających się rolach: dziecko ma prawa, głos oraz możliwość zgłoszenia problemu; instytucja tworzy ramy, procedury i gwarantuje bezpieczeństwo; rodzic lub opiekun wspiera i monitoruje, pozostając w dialogu z obiema stronami. System ochrony pozostaje niepełny, jeśli zabraknie choćby jednego z tych elementów. Procedury instytucji nie wystarczą, jeśli rodzice nie respektują zasad; prawa dziecka są iluzoryczne, jeśli nie zna ono sposobów zgłaszania naruszeń. Dlatego triada działa wyłącznie wtedy, gdy wszystkie strony współpracują i są traktowane partnersko.

Efekt domina

Brak wdrożonych standardów ochrony dzieci i bagatelizowanie sygnałów przemocy prowadzi do poważnych konsekwencji. W pierwszej kolejności uderzają one w dziecko, ale rozciągają się również na jego rodzinę, rówieśników oraz całą instytucję kultury. Najdotkliwsze skutki ponosi dziecko. W sferze psychicznej i emocjonalnej może ono doświadczać obniżonej samooceny, poczucia winy i wstydu, a także chronicznego lęku czy trudności z koncentracją.

Nierzadko pojawiają się stany depresyjne, samookaleczanie lub myśli samobójcze. W wymiarze społecznym prowadzi to do wycofania z grupy, izolacji i poczucia odrzucenia, a także utraty zaufania do dorosłych i autorytetów. Konsekwencje obejmują również sferę edukacyjną i twórczą – dzieci rezygnują z udziału w zajęciach, zrywają relacje z instytucją, tracą radość z uczestnictwa w kulturze, a rozwój ich talentów i zainteresowań zostaje zahamowany. Wreszcie pojawiają się też skutki fizyczne: urazy spowodowane nadmiernym obciążeniem lub przymuszaniem do aktywności, zaburzenia snu i odżywiania, a także somatyczne objawy stresu, takie jak bóle brzucha, głowy czy tiki nerwowe. Konsekwencje dotyczą również rodzin. Rodzice i opiekunowie zmagają się z poczuciem winy, że nie dopilnowali bezpieczeństwa dziecka, tracą zaufanie do instytucji, a niekiedy wchodzą w konflikt z jej personelem. Często sytuacje te prowadzą także do uruchomienia procedur prawnych i administracyjnych. Straty ponosi też sama instytucja kultury. Na poziomie wizerunkowym traci ona zaufanie rodziców, partnerów i społeczności lokalnej, a negatywny rozgłos w mediach może skutkować rezygnacją uczestników oraz sponsorów. W wymiarze prawnym i administracyjnym instytucja naraża się na odpowiedzialność karną i cywilną pracowników lub samej organizacji, sankcje ze strony organów nadzorczych – takie jak cofnięcie uprawnień czy wstrzymanie finansowania – oraz wysokie koszty związane z procesami sądowymi i odszkodowaniami. Wreszcie konsekwencje dotyczą samego funkcjonowania instytucji: pojawia się kryzys wewnętrzny w zespole, utrata zaufania do kadry, rotacja pracowników, a także destabilizacja programów i przerwanie projektów z udziałem dzieci. Mechanizm tych procesów można określić jako „efekt domina”. Jedno zdarzenie krzywdzenia, zwłaszcza jeśli pozostanie nierozpoznane i bez reakcji, może uruchomić lawinę skutków: dla dziecka oznacza traumę i wycofanie, dla grupy rówieśniczej – atmosferę strachu lub przyzwolenia na przemoc, dla instytucji – utratę wiarygodności i reputacji, a dla całej społeczności lokalnej – poczucie zagrożenia i utratę zaufania do kultury jako przestrzeni bezpiecznej i wspierającej.

Wdrażanie standardów w praktyce

Wprowadzanie standardów ochrony dzieci w instytucjach kultury to proces wykraczający poza spełnianie wymogów ustawowych. Ramy prawne stanowią punkt wyjścia, jednak ostateczny kształt ochrony zależy od praktycznych rozwiązań stosowanych w codziennym funkcjonowaniu instytucji. Doświadczenia europejskie pokazują, że w wielu krajach – m.in. w Wielkiej Brytanii, Niemczech czy państwach nordyckich – standardy ochrony dzieci są traktowane jako integralny element zarządzania i są wpisane w strategie rozwoju. Polska dopiero nadrabia zaległości w tym obszarze. Przyjęcie ustawy Kamilka to krok w kierunku zbliżenia się do międzynarodowych rozwiązań, jednak krajowe instytucje kultury muszą mierzyć się z barierami wynikającymi z lokalnych uwarunkowań: hierarchicznego charakteru pracy artystycznej, chronicznego niedofinansowania sektora oraz silnych tradycji milczenia wobec autorytetów.

Szczególne znaczenie ma uwzględnianie perspektywy dzieci i młodzieży. Dlatego procedury ochrony powinny być komunikowane w języku prostym, zrozumiałym i dostępnym. W praktyce oznacza to umieszczanie plakatów i infografik w przestrzeniach instytucji, przygotowywanie broszur w wersji łatwej do czytania (ETR) oraz organizowanie warsztatów dla dzieci, które będą uczyć rozpoznawania i zgłaszania sytuacji budzących niepokój. Istotne

jest także zapewnienie dzieciom realnego wpływu na kształt zasad poprzez konsultacje z młodzieżową radą, spotkania fokusowe czy warsztaty współtworzenia polityki ochrony.

Na tym etapie niezbędne stają się również konkretne narzędzia organizacyjne. Do najczęściej stosowanych praktyk należą: kodeks etyczny dla pracowników i współpracowników, obowiązkowe szkolenia wstępne oraz cykliczne, symulacje scenariuszy zagrożeń (na przykład dotyczące reagowania na sygnały dziecka), a także wyznaczenie w instytucji koordynatora ds. ochrony dzieci. Ważnym elementem są ponadto proste formularze zgód dotyczące wyjazdów, noclegów, wykorzystania wizerunku oraz komunikacji online. Coraz częściej stosowaną dobrą praktyką staje się również wprowadzanie superwizji dla osób pracujących z dziećmi, która umożliwia omawianie trudnych sytuacji i uzyskiwanie wsparcia w podejmowaniu decyzji. Konsekwentne stosowanie wszystkich tych rozwiązań buduje kulturę organizacyjną, w której standardy ochrony są integralną częścią codziennej pracy.

Niemniej instytucje kultury muszą mierzyć się z wieloma barierami. Jedną z największych pozostaje ograniczony budżet. Małe domy kultury i biblioteki często nie mają działów prawnych ani kadr, a pracownicy funkcjonują w warunkach przeciążenia i wysokiej rotacji. W takich sytuacjach szczególnego znaczenia nabiera współpraca z organizacjami pozarządowymi, lokalnymi ośrodkami pomocy społecznej oraz kuratoriami oświaty, które mogą udostępniać materiały, szkolenia i wsparcie merytoryczne. Problemem bywa także opór części pracowników wobec zmian, wynikający z przekonania, że dotychczasowe praktyki były wystarczające albo że w danej instytucji nie dochodzi do nadużyć. Przełamanie takich postaw jest możliwe jedynie dzięki systematycznej edukacji, otwartemu dialogowi i wskazywaniu pozytywnych przykładów.

Kolejną poważną przeszkodą jest niedostosowanie standardów do specyfiki różnych typów instytucji kultury. Duże teatry z własnym zapleczem kadrowym mają inne potrzeby niż małe biblioteki czy domy kultury funkcjonujące przy bardziej ograniczonych zasobach. Obowiązujące przepisy nie uwzględniają tej różnorodności, przez co instytucje często czują się zagubione w interpretacji wymagań. Brak elastycznych, a zarazem jasnych wytycznych utrudnia stworzenie spójnego systemu ochrony dzieci w całym sektorze kultury i znacząco obniża skuteczność działań.

Dodatkową barierą jest niewystarczająca współpraca między instytucjami, które nierzadko działają w izolacji. Brakuje platform wymiany doświadczeń, wspólnych szkoleń czy sieci wsparcia, które mogłyby służyć zarówno większym, jak i mniejszym podmiotom. W rezultacie każda instytucja opracowuje własne rozwiązania od podstaw, zamiast korzystać z doświadczeń innych. Tymczasem praktyka międzynarodowa dowodzi, że tworzenie partnerstw i sieci instytucji przyjaznych dzieciom znacząco podnosi jakość i skuteczność ochrony. Dobrym przykładem jest europejska sieć Eurochild⁶, zrzeszająca organizacje działające na rzecz praw dziecka i realizująca programy wymiany dobrych praktyk. Innym rozwiązaniem jest Barnahus Network⁷, rozwijana w krajach nordyckich, która wypracowała wspólne standardy pracy z dziećmi doświadczającymi przemocy i wdraża je w różnych kontekstach

6 <https://eurochild.org/>, dostęp: 01.10.2025.

7 <https://barnahus.eu/>, dostęp: 01.10.2025.

lokalnych. Na podobnej zasadzie w Polsce działa sieć Centrów Pomocy Dzieciom, koordynowana przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę⁸.

W dłuższej perspektywie korzyści z wdrożenia standardów wykraczają daleko poza samą sferę bezpieczeństwa. Instytucje, które konsekwentnie budują kulturę ochrony dzieci, zyskują większe zaufanie rodziców, partnerów i sponsorów, łatwiej przyciągają nowych uczestników oraz tworzą stabilniejsze zespoły pracowników. Jasne reguły dają dorosłym poczucie wsparcia i zmniejszają indywidualną odpowiedzialność, a dzieciom zapewniają bezpieczeństwo oraz możliwość pełnego rozwoju. Standardy ochrony dzieci należy zatem postrzegać nie tylko jako narzędzie zarządzania ryzykiem, lecz także jako inwestycję w jakość i trwałość instytucji kultury. Wdrażanie standardów nie tylko zapobiega sytuacjom krzywdzenia, ale również ogranicza ich długofalowe skutki. Jasne procedury, przygotowana kadra oraz przejrzysta komunikacja z rodzicami zmniejszają ryzyko wystąpienia „efektu domina”. W praktyce przekłada się to na stabilniejsze funkcjonowanie instytucji, większe zaufanie społeczne oraz realne wsparcie rozwoju młodych uczestników kultury. Standardy ochrony dzieci w instytucjach kultury należy więc traktować nie tylko jako narzędzie minimalizowania ryzyka, ale także jako wyznacznik jakości i odpowiedzialności w obszarze kultury, stanowiący nową normę organizacyjną i społeczną.

8 <https://centrapomocydzieciom.fdds.pl/>, dostęp: 01.10.2025.

Część II.

Standardy ochrony dzieci

CZYM SĄ STANDARDY OCHRONY DZIECI?

SOD to zasady postępowania mające na celu ochronę dzieci przed krzywdzeniem i zagwarantowanie im dobrostanu oraz możliwości rozwoju (*safeguarding*), a także zapewnienie bezpieczeństwa w sytuacjach podejrzenia, że są krzywdzone (*child protection*). Ponadto od 15 lutego 2024 r. wynikają one z obowiązujących przepisów prawa⁹.

Standard I. POLITYKA

Podmiot ustanawia i wprowadza w życie *Politykę ochrony dzieci*.

1. Polityka dotyczy całego personelu (pracowników, współpracowników, stażystów i wolontariuszy, a także innych osób dopuszczanych do działalności z dziećmi i młodzieżą).
2. Zarząd zatwierdza *Politykę*, a za jej wdrożenie i nadzór odpowiada kierownictwo podmiotu.
3. Zarząd podmiotu wyznacza osobę odpowiedzialną za monitorowanie realizacji *Polityki*. Rola, zadania oraz kwalifikacje tej osoby są jasno określone.
4. Polityka ochrony dzieci jasno i kompleksowo określa:
 - zasady bezpiecznej rekrutacji personelu;
 - procedury reagowania na podejrzenia krzywdzenia dziecka oraz zasady prowadzenia rejestru interwencji;
 - zasady bezpiecznych relacji personel–dziecko, dziecko–dziecko¹⁰;
 - zasady bezpiecznego korzystania z Internetu i mediów elektronicznych¹¹;
 - reguły ochrony wizerunku i danych osobowych dzieci¹²;
 - wytyczne dotyczące przygotowywania personelu do przestrzegania standardów oraz dokumentowania tych działań;
 - zasady przeglądu i aktualizacji standardów wraz ze sposobem dokumentowania tej oceny.

9 Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich w brzmieniu obowiązującym od 15 lutego 2024 r.

10 Zasady bezpiecznych relacji personel–dziecko, dziecko–dziecko wynikają wprost z ustawy. W przypadku podmiotów prowadzących działalność kulturalną i artystyczną można poszerzyć ten katalog o kolejne grupy, takie jak rodzice, artyści współpracujący, goście. Jest to rekomendacja FDDS, stworzona w myśl intencji ustawodawcy o dostosowaniu standardów do specyficznych potrzeb określonych podmiotów.

11 Jeśli podmiot nie udostępnia Internetu i nie prowadzi działań związanych z edukacją oraz spotkaniami online, można odstąpić od tego wymogu. Ważne jednak, aby w zasadach bezpiecznych relacji uwzględnić zasady komunikacji online oraz profilaktykę cyberprzemocy rówieśniczej.

12 Rozumiane nie tylko jako stosowanie polityki RODO, ale też dbałość o godne przedstawianie wizerunku dziecka w mediach społecznościowych oraz podczas prowadzonych działań artystycznych.

5. Polityka jest dostępna na stronie internetowej podmiotu oraz w jego siedzibie i szeroko promowana wśród całego personelu, rodziców i dzieci, a poszczególne grupy są z nią aktywnie zapoznawane poprzez działania edukacyjne i informacyjne, prowadzone w sposób przystępny i zrozumiały.
6. Polityka uwzględnia sytuację dzieci z niepełnosprawnościami oraz ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Realizacja tego standardu oznacza, że w podmiocie kompleksowo i systemowo wdrożono standardy ochrony dzieci poprzez opracowanie i wprowadzenie w życie *Polityki ochrony dzieci*. Zawiera ona jasne wytyczne dotyczące przeciwdziałania naruszaniu praw dzieci, tworzenia środowiska przyjaznego i bezpiecznego oraz postępowania w sytuacjach zagrożenia ich bezpieczeństwa.

Rekomendujemy, aby *Polityka* stanowiła oddzielny dokument. Ustanowienie *Polityki ochrony dzieci* jest wyraźnym sygnałem zarówno dla personelu, jak i dla dzieci oraz ich rodziców/opiekunów, że w codziennej działalności podmiotu respektowane są wartości takie jak dobro dziecka oraz jego prawo do życia w bezpiecznym i sprzyjającym rozwojowi środowisku.

Standard II. PERSONEL

Podmiot monitoruje, edukuje i angażuje swój personel w działania na rzecz zapobiegania krzywdzeniu dzieci.

1. W ramach rekrutacji członków personelu pracujących z dziećmi przeprowadzana jest ocena przygotowania kandydatów do pracy oraz weryfikowane są ich referencje.
2. Podmiot pozyskał o każdym członku personelu dane z Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym oraz informacje z Krajowego Rejestru Karnego, a także – w przypadkach wskazanych prawem – z rejestrów karalności państw trzecich w zakresie określonych przestępstw (albo odpowiadających im w przepisach prawa obcego czynów zabronionych) lub oświadczenia o niekaralności;
3. Określone zostają zasady bezpiecznych relacji całego personelu z dziećmi, które wskazują, jakie zachowania są niedozwolone, a jakie pożądane w kontakcie z dzieckiem.
4. Podmiot wyznacza osobę odpowiedzialną za przygotowanie personelu do stosowania standardów.
5. Podmiot zapewnia swojemu personelowi podstawową edukację na temat ochrony dzieci przed krzywdzeniem oraz udzielania pomocy dzieciom w sytuacjach zagrożenia w zakresie:
 - rozpoznawania symptomów krzywdzenia;
 - stosowania adekwatnych procedur interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia;
 - odpowiedzialności prawnej personelu zobowiązanego do interwencji;
 - przestrzegania praw dziecka oraz opartej na szacunku komunikacji z dziećmi i ich rodzicami/opiekunami.
6. Określone zostają zasady przygotowywania personelu do respektowania standardów oraz sposób dokumentowania tego procesu.

Więcej na ten temat w:
[Uważna placówka, uważna organizacja.](#)
[Praktyczny przewodnik dla pracowników podmiotów zobowiązanych do wprowadzenia standardów ochrony dzieci.](#)

Standardy uzupełniające:

1. Cały personel podmiotu pracujący z dziećmi i ich opiekunami jest przygotowany do edukowania:
 - dzieci na temat ochrony przed przemocą i wykorzystywaniem;
 - opiekunów dzieci w zakresie wychowania bez przemocy i ochrony przed przemocą i wykorzystywaniem.
2. Personel dysponuje materiałami edukacyjnymi dla dzieci i rodziców oraz aktywnie z nich korzysta.

Przyjęcie omawianego standardu oznacza, że w podmiocie – poprzez wprowadzenie zasad bezpiecznej rekrutacji oraz bezpiecznych relacji personelu z dzieckiem – podjęto odpowiednie działania mające na celu minimalizowanie ryzyka krzywdzenia dziecka, wynikające z okoliczności sprzyjających potencjalnym sprawcom, takich jak słaba kontrola, dostępność i możliwości. Ponadto stanowi wyraz troski o budowanie środowiska, w którym dzieci są traktowane z szacunkiem, przestrzegane są ich prawa oraz podejmowane są wszelkie starania, aby wzmacniać ich pasje i wszechstronny rozwój. Wdrożenie tego standardu świadczy również o tym, że wszystkie osoby pracujące z dziećmi lub działające na ich rzecz mają dostęp do szkoleń, które wspierają zdobywanie kompetencji niezbędnych do zapewnienia dzieciom ochrony i przeciwdziałania zagrożeniom. Jest to również sygnał, że w podmiocie zatrudniono merytorycznie przygotowany i zweryfikowany personel, a dzieci i opiekunowie mają możliwość poszerzania wiedzy na temat ochrony przed krzywdzeniem.

 Standard III. PROCEDURE**W podmiocie obowiązują procedury zgłaszania podejrzeń oraz podejmowania interwencji w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa dziecka.**

1. W podmiocie obowiązują powszechnie znane personelowi procedury, które szczegółowo określają, jakie działania należy podjąć w przypadku krzywdzenia dziecka lub zagrożenia jego bezpieczeństwa ze strony personelu, członków rodziny, rówieśników bądź osób trzecich, a także zasady opracowywania planu wsparcia dziecka po ujawnieniu krzywdzenia.
2. Podmiot opracowuje zasady dokumentowania oraz przechowywania ujawnionych lub zgłoszonych incydentów i zdarzeń zagrażających dobru dziecka.
3. Podmiot wyznacza osobę odpowiedzialną za przyjmowanie zgłoszeń, uruchamianie odpowiedniej ścieżki interwencji oraz udzielanie wsparcia dziecku doświadczającemu krzywdy.
4. Podmiot dysponuje danymi kontaktowymi lokalnych instytucji i organizacji, które zajmują się interwencją i pomocą w sytuacjach krzywdzenia dzieci (policja, sąd rodzinny, centrum interwencji kryzysowej, ośrodek pomocy społecznej, placówki ochrony zdrowia) oraz zapewnia do nich dostęp wszystkim członkom personelu.
5. W podmiocie wyeksponowane są informacje dla dzieci na temat możliwości uzyskania pomocy w trudnych sytuacjach, w tym numery bezpłatnych telefonów zaufania dla dzieci i młodzieży.

Realizacja tego standardu oznacza, że w podmiocie funkcjonuje procedura opisująca krok po kroku, jak i komu zgłaszać podejrzenie krzywdzenia dziecka, oraz w jaki sposób podejmowana jest decyzja o interwencji w przypadku zagrożenia jego bezpieczeństwa. Jasne wytyczne nie tylko w przejrzysty sposób regulują działania personelu, lecz także zapobiegają rozproszeniu odpowiedzialności, wspierają uwrażliwienie na dobrostan dziecka oraz zmniejszają ryzyko sytuacji, w której zaniechanie zgłoszenia niepokojących sygnałów może prowadzić do dalszego krzywdzenia dziecka lub wręcz przyczynić się do jego śmierci.

Standard IV. MONITORING

Podmiot monitoruje oraz okresowo weryfikuje zgodność prowadzonych działań z przyjętymi standardami ochrony dzieci, dokonując ich przeglądu i aktualizacji.

1. Przyjęta *Polityka ochrony dzieci* jest weryfikowana i aktualizowana co najmniej raz na dwa lata¹³, ze szczególnym uwzględnieniem analizy danych z rejestru przypadków oraz sytuacji związanych zagrożeniem bezpieczeństwa dzieci.
2. W ramach weryfikacji *Polityki* podmiot konsultuje się z dziećmi¹⁴ i ich rodzicami/opiekunami.

Realizacja tego standardu oznacza, że *Polityka ochrony dzieci* jest dokumentem funkcjonującym w praktyce, podlegającym bieżącej weryfikacji i aktualizacji, np. poprzez ankiety oraz ocenę przeszłych wydarzeń pod kątem funkcjonalności procedur. Takie podejście zwiększa zaangażowanie i poczucie odpowiedzialności personelu, ponieważ umożliwia sprawdzanie stopnia znajomości zasad i procedur, a także pozwala rozwiewać ewentualne wątpliwości dotyczące niejasności lub niespójności w obowiązujących regulacjach. Zadanie pytania o to, jak dzieci postrzegają swoje bezpieczeństwo i obowiązujące w organizacji standardy ochrony, nie tylko pozwala uwzględnić ich opinię, lecz także zapewnia im podmiotowość w działaniach, których są adresatami. Natomiast włączenie opiekunów w proces ewaluacji przyjętych standardów stanowi istotny sygnał, że są oni dla podmiotu partnerami we wspieraniu pasji swoich dzieci oraz we wspólnym dbaniu o tworzenie bezpiecznego środowiska dla najmłodszych.

¹³ Wymóg ustawowy to 24 miesiące. Rekomendujemy zapis o 12 miesiącach. To dobra praktyka wpisującą się w kalendarz ewaluacji pozostałych dokumentów w podmiotach.

¹⁴ Przykładowy kwestionariusz „Monitoring polityki – ankieta dla dzieci” zamieszczono w załączniku nr 12.

Część III.

Wdrażanie standardów ochrony dzieci

W tej części podręcznika prześledzimy krok po kroku proces wdrażania standardów ochrony dzieci. Zwrócimy uwagę na te aspekty działalności podmiotu prowadzącego działalność kulturalną i artystyczną, którym w szczególności należy się przyjrzeć. Ponadto proponujemy zagadnienia do przedyskutowania i podpowiemy, o czym warto pamiętać podczas tworzenia *Polityki ochrony dzieci* oraz składających się na nią zasad.

Na końcu niniejszego podręcznika zamieściliśmy wzory dokumentów, które można dostosować do potrzeb danej instytucji.

Kluczem do skutecznego wdrożenia standardów ochrony dzieci w podmiocie jest diagnoza aktualnej sytuacji, a następnie opracowanie strategii wdrożeniowej.

1. GRUPA ROBOCZA

Znaczną część pracy nad wdrażaniem standardów może wykonać grupa robocza, powołana przez zarząd podmiotu. Jej głównym zadaniem jest opracowanie zasad i procedur składających się na *Politykę ochrony dzieci*. Dokument ten powinien obejmować wszystkie standardy, a jednocześnie odzwierciedlać specyfikę jednostki. Z tego względu wskazane jest, aby w skład grupy roboczej weszły osoby pełniące różne funkcje i mające z dziećmi kontakt zarówno stały, jak i doraźny (np. zarząd, organizatorzy konkursów, edukatorzy, ewaluatorzy, artyści), realizujące zadania w różnych obszarach (np. praca administracyjna, wsparcie organizacyjne, personel pomocniczy), a także zatrudnione w różnych formach (np. pracownicy zatrudnieni na podstawie umowy o pracę, umów cywilnoprawnych, wolontariusze, praktykanci). Każda z tych grup może wnieść ważną perspektywę, wynikającą z charakteru wykonywanych zadań, wiedzy i doświadczenia.

Warto również zaplanować konsultacje z rodzicami i z samymi dziećmi (w sposób dostosowany do ich wieku) oraz stworzyć możliwość zgłaszania uwag do dokumentów i zarezerwować czas na ich analizę.

Rolą zarządu podmiotu jest koordynowanie całego procesu. Należy pamiętać, że rozwiązania dotyczące ochrony dzieci będą skuteczne tylko wtedy, gdy zarząd realnie wesprze ich wdrażanie i stosowanie w całej instytucji.

Przed przystąpieniem do działania w grupie roboczej przyjmijcie wspólne zasady pracy, które pomogą Wam w osiągnięciu celu. Możecie spisać je na flipcharcie i umieścić w widocznym miejscu. Zastanówcie się, co ułatwi Wam merytoryczną dyskusję, dzielenie się pomysłami oraz wykorzystanie doświadczenia i perspektywy wszystkich osób. Można przyjąć na przykład następujące zasady:

- Każdy ma prawo do wypowiedzi.
- Podczas burzy mózgów nie oceniamy padających propozycji.
- Nie przerywamy sobie.
- Wyciszamy telefony komórkowe.
- Przygotowujemy się do spotkań.

Na tym etapie warto również ustalić:

- realistyczny dla danego podmiotu plan działania i harmonogram prac;
- tryb podejmowania decyzji;
- zasady komunikacji poza spotkaniami;
- ścieżkę wymiany informacji pomiędzy zarządem a grupą roboczą.

2. DIAGNOZA: AUDYT WEWNĘTRZNY W PODMIOCIE I OCENA RYZYKA

Audyt wewnętrzny i ocena ryzyka to ważne elementy początkowego etapu wdrażania standardów ochrony dzieci. Audyt ma na celu ułatwienie diagnozy aktualnego stanu przestrzegania standardów w danej instytucji. Na stronie standardy.fdds.pl dostępne jest narzędzie umożliwiające ocenę funkcjonowania podmiotu w tym zakresie poprzez wskazanie jego mocnych i słabych stron oraz obszarów wymagających zmian lub poprawek. Ocena ryzyka umożliwia natomiast refleksję nad obszarami działalności, które mogą być źródłem potencjalnego zagrożenia dla bezpieczeństwa dziecka, a także nad sposobami poprawy sytuacji.

Rozpoczynając analizę podmiotu, należy uwzględnić jego specyfikę. Różnorodność instytucji kulturalnych i szeroki zakres ich oferty sprawiają, że nie można zastosować uniwersalnego podejścia. Warto uwzględnić czynniki instytucjonalne¹⁵ sprzyjające występowaniu przemocy wobec dzieci, które mogą występować w różnym nasileniu, w zależności od:

1. typu kontaktu z dziećmi (powtarzalny, częsty, jednorazowy, incydentalny);
2. rodzaju organizowanych zajęć: dla grup zorganizowanych (klasy szkolne, grupy przedszkolne, z nauczycielami/opiekunami lub bez nich), dla grup otwartych (dzieci przyprowadzane przez rodziców/opiekunów), z rodzicami lub bez ich udziału; regularne zajęcia indywidualne lub grupowe;

¹⁵ Więcej o czynnikach ryzyka w opracowaniu: *Bezpieczna placówka, bezpieczna organizacja. Przewodnik po narzędziu do analizy ryzyka w procesie weryfikacji personelu*, <https://standardy.fdds.pl/baza-wiedzy>.

3. roli dzieci w instytucji kultury (pasywna¹⁶ – muzea, teatr, aktywna – zajęcia edukacyjne w muzeum, teatrze, domu kultury, nauka gry lub śpiewu, tworzenie sztuki z udziałem dzieci i młodzieży, praca z wykorzystaniem treści wnoszonych przez dzieci i młodzież);
4. poczucia misji i celu działania (instytucje ogólnodostępne dla różnych grup wiekowych lub projektowane wyłącznie z myślą o odbiorcy małoletnim).

Po stworzeniu obrazu instytucji należy przejść do szczegółowego audytu podmiotu.

Audyt wewnętrzny podmiotu w trzech krokach

REJESTRACJA. Pierwszym krokiem jest zarejestrowanie podmiotu na portalu standardy.fdds.pl w celu utworzenia indywidualnego konta.

ANKIETA. Po zarejestrowaniu się na portalu standardy.fdds.pl przedstawiciel podmiotu (samodzielnie lub analizując pytania wspólnie z członkami grupy roboczej) wypełnia ankietę. Jej wynik pozwoli określić, jakie działania na rzecz ochrony dzieci przed krzywdzeniem są już realizowane, a czego brakuje, by uznać, że standardy są spełniane. Na pytania w ankiecie trzeba odpowiadać zgodnie ze stanem faktycznym. W przypadku braku pewności, że jakieś rozwiązanie jest wdrożone, należy zaznaczyć, że nie zostało ono wprowadzone.

PLAN DZIAŁAŃ. Po wypełnieniu ankiety i ocenie poziomu zaawansowania w realizacji standardów ochrony dzieci przed krzywdzeniem każdy podmiot otrzymuje informację zwrotną, którą należy wykorzystać w procesie opracowywania planu dalszych działań.

OCENA RYZYKA. Uzupełnieniem audytu wewnętrznego jest ocena ryzyka krzywdzenia dzieci w danej instytucji. Jest to istotne zadanie dla każdego podmiotu wdrażającego standardy ochrony dzieci. Do przeprowadzenia analizy ryzyka krzywdzenia dzieci można też wykorzystać schemat pytań *Ocena ryzyka* (zał. nr 2) oraz tabelę *Obszary ryzyka* (zał. nr 3).

Uwaga! Doświadczenia organizacji i instytucji na całym świecie wskazują, że każdy obszar działalności niesie ryzyko krzywdzenia dzieci, dlatego należy przeanalizować je wszystkie.

Schemat pytań *Ocena ryzyka* pomoże w identyfikacji czynników ryzyka w różnych obszarach funkcjonowania podmiotu. W schemacie proponujemy analizę następujących obszarów działalności placówki: 1) personel (edukatorzy, instruktorzy), 2) przestrzeń, 3) współpracownicy i partnerzy, 4) działania podmiotu (rodzaj zajęć, czas pracy, wyjazdy), 5) komunikacja i wizerunek, 6) sponsorzy i dochód, 7) cele artystyczne i prestiż instytucji, a następnie identyfikację specyficznych dla tych obszarów czynników ryzyka.

Niektóre zagrożenia mogą być wspólne dla ogółu podmiotów prowadzących działalność kulturalną oraz artystyczną i dotyczyć wszystkich dzieci, jednak część z nich będzie ściśle związana ze specyfiką danej jednostki. Dlatego ważne jest, aby członkowie zespołu szukali odpowiedzi na pytania z perspektywy różnych ról, które reprezentują, oraz rozważali różnorodne sytuacje. Takie wszechstronne podejście może pozwolić na dostrzeżenie dotychczas

16 Sytuacje, w których dziecko jest odbiorcą/obserwatorem, ale nie jest angażowane w działania i interakcje, np. jest widzem w teatrze, zwiedzającym muzeum.

niezidentyfikowanego ryzyka. Z tego względu warto uzupełniać arkusz o specyficzne i istotne dla organizacji pola jej funkcjonowania oraz pytania, które poszerzą perspektywę i umożliwią identyfikację nowych zagrożeń.

Tabela *Obszary ryzyka* może posłużyć grupie roboczej do dalszej analizy zagrożeń. Ten etap pracy zakłada wykorzystanie listy czynników ryzyka, które zostały zidentyfikowane i spisane podczas pracy z arkuszem pytań, a także ewentualnie nowych, jeśli takie pojawiły się w toku dyskusji. Czynnikiem ryzyka należy nadać rangę, tj. określić, czy w danym przypadku ryzyko jest wysokie, średnie czy niskie, a następnie zastanowić się nad metodami jego ograniczenia i konkretnymi działaniami, które można wdrożyć w tym celu.

Wypełnienie tabeli umożliwi ustalenie priorytetów oraz zaprojektowanie działań mających na celu minimalizację ryzyka krzywdzenia dzieci. Grupa robocza powinna przeanalizować każdy czynnik ryzyka z osobna, a także rozważyć, w jaki sposób mogą one wzajemnie na siebie oddziaływać. Podczas pracy nad oceną czynników można podzielić grupę roboczą na mniejsze zespoły, które zajmą się analizą poszczególnych obszarów.

W toku dalszych prac należy skoncentrować się na czynnikach ryzyka o wysokiej lub średniej randze i opracować dla nich strategię minimalizacji ryzyka oraz plan działań. Tworzenie rozwiązań ograniczających ryzyko jest ważnym i jednocześnie bardzo kreatywnym etapem. Warto w tym czasie umożliwić wypowiedź osobom pełniącym różne funkcje w instytucji. Do zadań wyznaczonego członka grupy roboczej będzie należała analiza, czy proponowane rozwiązania są zasadne i możliwe do realizacji.

Jedną z możliwości weryfikacji jest zadawanie na bieżąco pytań, takich jak:

- Czy to działanie zmniejsza to konkretne ryzyko?
- Czy podjęcie tego działania jest możliwe i efektywne pod kątem kosztów? Czy nie wymaga znaczących nakładów finansowych?
- Czy wdrożenie działania jest realne, biorąc pod uwagę kontekst, w jakim funkcjonuje podmiot?

Proponując spełniające powyższe kryteria można zapisać w części *Działania do wdrożenia*. Powinny się w niej znaleźć zadania wybrane do realizacji przez uczestników grupy roboczej – może to oznaczać, że zostaną one uwzględnione w *Polityce ochrony dzieci* lub w innych działaniach wspierających wdrażanie standardów ochrony dzieci. Wyniki tej pracy należy zestawić z informacjami zwrotnymi uzyskanymi po wypełnieniu ankiety na stronie standardy.fdds.pl. Jeśli pojawią się nowe zadania, warto je dopisać i zaplanować ich realizację. Istotne jest, aby ten etap pracy został udokumentowany i zachowany do wykorzystania w przyszłości, np. w formie notatki lub zdjęcia.

W procesie analizy ryzyka nie może zabraknąć rozważań dotyczących personelu. Dostosowane do specyfiki danej instytucji standardy ochrony dzieci mają na celu zapobieganie ich krzywdzeniu, a weryfikacja pracowników stanowi jedno z narzędzi minimalizowania tego ryzyka. Pracodawca lub organizator działalności ma obowiązek sprawdzenia każdego kandydata do pracy w **Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym**, a osoba ubiegająca się o zatrudnienie lub współpracę ma obowiązek przedłożenia pracodawcy lub organizatorowi działalności informacji z **Krajowego Rejestru Karnego** w zakresie przestępstw określonych w rozdziale XIX (przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu) i XXV *Kodeksu karnego* (przestępstwa

przeciwko wolności seksualnej i obyczajności), w art. 189a (handel ludźmi) i art. 207 *Kodeksu karnego* (znęcanie się) oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2023 r., poz. 1939) lub w odniesieniu do odpowiadających tym przestępstwom czynów zabronionych określonych w przepisach prawa obcego (obcokrajowiec przedkłada dodatkowo – obok informacji z polskiego KRK – adnotację z rejestru karnego państwa swojego obywatelstwa). Ponadto osoba przyjmowana do pracy lub dopuszczana do wykonywania obowiązków składa pracodawcy/organizatorowi oświadczenie o państwie lub państwach, w których zamieszkiwała w ciągu ostatnich 20 lat, innych niż Rzeczpospolita Polska i państwo obywatelstwa, oraz jednocześnie dostarcza pracodawcy/organizatorowi informację z rejestrów karnych państw wskazanych w tym oświadczeniu, uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi, bądź zwykłą informację z rejestru, jeżeli prawo danego państwa nie przewiduje sporządzania informacji dla tych celów. Obowiązki te dotyczą osób zatrudnianych (dopuszczanych do pracy) od 15 lutego 2024 r.

Obowiązek weryfikacji w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym obowiązuje od 1 października 2017 roku. Jeśli podmiot nie dopełnił tego wymogu względem osób zatrudnionych przed 15 lutego 2024 roku, powinien niezwłocznie uzupełnić tę zaległość.

Co oznacza „zatrudnienie i dopuszczenie do działalności związanej z wychowaniem i edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub opieką nad nimi”? Obecnie możemy wyróżnić dwa odmienne stanowiska. W wąskim ujęciu są to osoby bezpośrednio pracujące z dziećmi, których obowiązki ściśle mieszczą się w zakresie wskazanym w ustawie. Podejście szerokie natomiast opiera się na założeniu, że ustawodawca nie zawarł w przepisie sformułowania „działalności bezpośrednio z dziećmi”, a więc nie ograniczył obowiązku do osób pracujących bezpośrednio z dzieckiem. W konsekwencji wymóg ten powinien dotyczyć wszystkich osób pracujących w każdym podmiocie kierującym swoją działalność do dzieci. Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę proponuje podejście oparte na analizie ryzyka.

Przeprowadzenie analizy ryzyka krzywdzenia dzieci w podmiocie stanowi realizację ustawowego obowiązku dostosowania opracowywanych i wdrażanych standardów ochrony dzieci do specyfiki danej jednostki. Jest to wyraz należytej staranności przy opracowywaniu tych standardów. Warto udokumentować tę czynność, aby m.in. w przypadku kontroli móc wykazać, że podmiot jest świadomy zagrożeń i podejmuje odpowiednie działania, żeby utrzymywać ryzyko na niskim poziomie i pod kontrolą.

Więcej na ten temat:
[Bezpieczna placówka, bezpieczna organizacja. Przewodnik po narzędziu do analizy ryzyka w procesie weryfikacji personelu](#)

Strategia wdrożenia standardów ochrony dzieci w podmiocie powinna obejmować następujące elementy:

1. Opracowanie *Polityki ochrony dzieci*.
2. Wdrożenie *Polityki ochrony dzieci* – określenie kto, gdzie i kiedy podejmie wskazane działania.
3. Upowszechnianie *Polityki ochrony dzieci* – ustalenie sposobu poinformowania o niej osób zainteresowanych.
4. Realizacja działań określonych w *Polityce ochrony dzieci*.
5. Analiza i ocena podejmowanych działań.

3. OPRACOWANIE POLITYKI OCHRONY DZIECI

3.1. ETAP PRZYGOTOWAWCZY

Przygotowanie *Polityki ochrony dzieci* to proces wieloetapowy, dlatego warto starannie prze-myśleć wszystkie aspekty i całą pracę odpowiednio rozłożyć w czasie. Zadania grupy roboczej w początkowej fazie będą polegały na zdefiniowaniu oczekiwań dotyczących ochrony dzieci w Waszym podmiocie, weryfikacji dokumentów odnoszących się do tego zagadnienia oraz ustaleniu kształtu *Polityki ochrony dzieci*.

Zagadnienia do omówienia w grupie roboczej:

A. Uzgodnienie kwestii związanych z ochroną dzieci w podmiocie

- Jakie korzyści przyniesie organizacji oraz personelowi wprowadzenie zasad i procedur ochrony dzieci?
- Jakich korzyści dla rozwoju każdego dziecka dostarczy wdrożenie *Polityki*?
- Jakie zalety będzie miało wdrożenie *Polityki* w relacjach dziecko–personel oraz dziecko–dziecko?
- Do jakich ważnych dla Waszego podmiotu wartości (oprócz dobra dziecka) powinna odnosić się tworzona *Polityka*?
- Jakie osoby spoza Waszej organizacji mają lub mogą mieć bezpośredni kontakt z dziećmi?
- Jakie wątpliwości i pytania dotyczące *Polityki* mogą pojawić się ze strony pozostałych członków personelu?
- W jaki sposób zamierzacie odpowiedzieć na te wątpliwości i pytania oraz jakimi argumen-tami możecie wesprzeć wprowadzenie *Polityki*?

B. Określenie preferowanej struktury *Polityki ochrony dzieci*

- Czym Wasza *Polityka* będzie się różnić od innych tego typu dokumentów?
- Jakie specyficzne cechy działania Waszego podmiotu powinny znaleźć odzwierciedlenie w *Polityce*?
- Jaką formę powinien przyjąć dokument, aby był zrozumiały i czytelny dla wszystkich osób związanych z Waszym podmiotem?
- Jak będzie przebiegał proces zapoznawania się z *Polityką* przez każdą osobę związaną z Waszym podmiotem, która ma bezpośredni lub pośredni kontakt z dziećmi?

C. Rozważenie powiązań między *Polityką ochrony dzieci* a innymi formalnymi zasadami obowiązującymi w podmiotach prowadzących działalność kulturalną i artystyczną

- Jakie regulaminy i procedury obowiązują w Waszym podmiocie (np. polityka zatrudnienia, regulaminy konkursów, regulaminy projektów, zasady bezpieczeństwa i higieny pracy, polityka ochrony danych osobowych, polityka dyscyplinarna, polityka antydyskryminacyjna)?
- Czy dokumenty te odnoszą się do kwestii regulowanych w *Polityce*?
- W jaki sposób możecie rozwiązać problem ewentualnych sprzeczności między treścią tych dokumentów a tym, co ma być zapisane w *Polityce*?
- Czy i w jaki sposób dbacie o równowagę między odpowiednim poziomem artystycznym i oczekiwaniami wynikającymi ze zobowiązań projektowych a rozwojem psychospołecznym dzieci i młodzieży?
- Jak przygotowujecie się do udziału w konkretnym konkursie (z uwzględnieniem noclegu i przebywania w innych jednostkach) oraz zapewnienia bezpośredniego wsparcia, w tym emocjonalnego, dzieciom i młodzieży?

3.1a. Deklaracja (preambuła)

Na tym etapie grupa robocza może przygotować deklarację stanowiącą wstęp (preambułę) do regulacji zawartych w *Polityce ochrony dzieci*, która zakomunikuje:

- dlaczego Wasz podmiot chce opracować i wdrożyć *Politykę* oraz procedury ochrony dzieci;
- w jaki sposób – w szerokim ujęciu – zamierza realizować zadanie ochrony dzieci;
- kogo dotyczą zasady i procedury ochrony dzieci oraz jaki jest ich status – czy są obowiązkowe, czy muszą być przestrzegane przez wszystkie osoby związane z podmiotem;
- jaką definicję krzywdzenia dzieci przyjęto;
- w jakim stopniu *Polityka ochrony dzieci* jest spójna z innymi zasadami i procedurami promującymi prawa dzieci w organizacji;
- na jakich ważnych dla podmiotu wartościach opiera się wprowadzanie standardów ochrony dzieci;
- w jakim stopniu wdrożenie *Polityki*, jej znajomość i stosowanie wpłyną na ogólny rozwój dzieci.

3.2. WSTĘPNA WERSJA POLITYKI

Kolejnym etapem pracy grupy roboczej jest opracowanie wstępnej wersji *Polityki ochrony dzieci*. Dokument powinien regulować te obszary funkcjonowania podmiotu, które wiążą się z możliwością naruszenia praw dziecka – począwszy od kwestii bezpieczeństwa i wsparcia, aż po zagadnienia interwencji w sytuacjach zagrażających życiu, zdrowiu i dobrostanowi. Tworzenie *Polityki* ułatwi wypełnienie ankiety autoewaluacyjnej oraz generator, który jest dostępny dla organizacji zarejestrowanych na stronie standardy.fdds.pl.

3.2a. Zasady bezpiecznej rekrutacji personelu

Źródłem zagrożenia dla dzieci może być m.in. środowisko personelu. Zdarza się, że o pracę w sektorze kultury ubiegają się osoby chcące uzyskać łatwy „dostęp” do dzieci, które mogą za ich sprawą doświadczać krzywdzenia, lub osoby nieposiadające odpowiednich predyspo-

zycji do pracy z dziećmi. Takie osoby poszukują miejsc o słabym systemie rekrutacji lub takich, w których nie przestrzega się standardów.

Dobór odpowiedniego personelu w instytucjach kulturalnych i artystycznych stanowi kluczowy element budowania środowiska, które będzie chronić dzieci przed krzywdzeniem, a tym samym wspierać ich rozwój. Ważne jest zatem to, aby zatrudniane osoby wyróżniały się nie tylko wiedzą, umiejętnościami i doświadczeniem artystycznym, lecz także były należyte weryfikowane pod kątem predyspozycji do pracy z dziećmi. Wprowadzenie jasnego systemu weryfikacji kandydatów przed zaoferowaniem im pracy stanowi jeden z podstawowych czynników zapobiegania krzywdzeniu dzieci. Zasady te powinny precyzować, które praktyki są obowiązkowe, a które zalecane w procesie bezpiecznej rekrutacji członków personelu (w tym również obcokrajowców).

Przykładowe obszary, których mogą dotyczyć zasady weryfikacji:

- kwalifikacje kandydatów – dokumenty obowiązkowe (np. referencje, kwalifikacje i uprawnienia);
- kwalifikacje kandydatów – dokumenty dodatkowe (np. zaświadczenia i dyplomy potwierdzające ukończenie szkoleń, szkół, kursów bądź uczestnictwo w konferencjach poświęconych problematyce pracy z dziećmi, dotyczących np. komunikacji bez przemocy, etapów rozwojowych dzieci, wsparcia mentalnego, reagowania na przemoc itp.);
- wymagane dane identyfikacyjne kandydatów;
- weryfikacja w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym;
- zaświadczenie z Krajowego Rejestru Karnego, rejestrów karalności państw trzecich lub oświadczenie o niekaralności.

Zagadnienia do omówienia w grupie roboczej:

- Jak wygląda obecnie proces rekrutacji? Czy wytyczne obejmują wszystkich członków personelu, uwzględniając wolontariuszy, stażystów, osoby obecne wyłącznie podczas konkretnych konkursów, warsztatów (np. z ekspertami lub autorytetami)?
- Czy w przeszłości zdarzyło się, że w podmiocie pracowała osoba, która nie powinna zostać dopuszczona do kontaktu z dziećmi? Jak można było zapobiec takiej sytuacji?
- Czy w toku rekrutacji weryfikowane są kwalifikacje kandydatów do pracy z dziećmi oraz ich znajomość zagadnień związanych z ochroną dzieci przed krzywdzeniem?
- Czy kandydaci proszeni są o referencje? Czy kontaktujecie się z ich poprzednimi pracodawcami? Czy wiecie, jak uzyskać takie informacje zgodnie z przepisami prawa?
- Czy każda zatrudniana osoba jest weryfikowana w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym i przedstawia informację z Krajowego Rejestru Karnego? Czy w określonych przypadkach zatrudniane osoby przedkładają informacje z rejestrów karalności państw trzecich lub oświadczenia o niekaralności?
- Czy umowy o współpracy są zawierane odpowiednio wcześnie, tak aby kandydaci mieli możliwość zapoznania się ze skróconą wersją standardów (lub przynajmniej z zasadami bezpiecznych relacji) obowiązującymi w Waszym podmiocie?

WAŻNE: Za brak weryfikacji, czy osoba dopuszczana do pracy bądź wykonywania usług, jak również przyjmowana na staż lub wolontariat figuruje w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym i w Krajowym Rejestrze Karnym, grozi kara aresztu, ograniczenia wolności lub grzywna w wysokości co najmniej 1000 zł.

3.2b. Procedura interwencji

Jednym z kluczowych elementów *Polityki ochrony dzieci* jest procedura reagowania na przypadki podejrzenia, że dziecko doświadcza krzywdzenia. Procedura powinna być dostosowana do specyfiki podmiotu, dlatego warto poświęcić więcej czasu na jej przygotowanie. **Ważne jest, aby żaden z członków personelu nie czuł się pozostawiony sam sobie w obliczu niepokojącej sytuacji.** Procedury powinny zachęcać do szukania oraz uzyskiwania porady i wsparcia niezależnie od specyfiki sytuacji. Dzieci oraz rodzice/opiekunowie muszą również wiedzieć, do kogo mogą się zwrócić, jeśli coś ich zaniepokoi.

Procedura powinna określać:

- jak, kiedy i jakie informacje należy zebrać;
- kto jest odpowiedzialny za sporządzenie i przechowywanie dokumentów (z uwzględnieniem zasady poufności);
- kto i kiedy jest zobowiązany złożyć zawiadomienie do odpowiednich organów;
- kogo obowiązują przyjęte regulacje (czy dotyczą wszystkich osób mających kontakt z dziećmi, nawet jeśli ich głównym zadaniem nie jest bezpośrednia opieka nad nimi, w tym wolontariuszy, członków zarządu, artystów doraźnie pracujących z dziećmi itd.);
- jaką pomoc i w którym momencie można/trzeba zaproponować dziecku, które doświadczyło krzywdzenia;
- jak powinna wyglądać ta pomoc i kto konkretnie ma być w nią zaangażowany;
- zasady postępowania w przypadku wystąpienia: przemocy rówieśniczej, przemocy ze strony personelu, przemocy domowej;
- zasady postępowania, gdy osobą krzywdzącą jest osoba odpowiedzialna za interwencję w podmiocie;
- zasady postępowania w sytuacji braku możliwości zidentyfikowania danych dziecka przy jednorazowym kontakcie.

WAŻNE: Konieczność zgłoszenia danego przypadku za pośrednictwem wewnętrznej procedury zachodzi, gdy:

- osoba z personelu podejrzewa, że dziecko jest krzywdzone;
- dziecko ujawniło, że doświadcza krzywdzenia;
- zgłoszono podejrzenie krzywdzenia lub wykorzystywania dziecka przez członka personelu;
- zgłoszono podejrzenie krzywdzenia dziecka przez inne dziecko.

Do procedury warto dołączyć listę numerów telefonów do instytucji i służb, które należy poinformować o zdarzeniu. Organizacje wyspecjalizowane w udzielaniu pomocy dzieciom zatrudniają psychologów oraz interwentów kryzysowych i mogą dysponować zasobami umożliwiającymi wdrożenie procedury szeroko zakrojonej interwencji, dostosowanej do specyfiki konkretnej sytuacji. W przypadku organizacji o innym profilu działalności, takich jak podmioty prowadzące działalność kulturalną i artystyczną, bardziej właściwe może być dobre rozeznanie wśród instytucji zewnętrznych, do których w ramach interwencji można skierować dziecko lub rodzinę. **Najważniejsze, aby w grupie roboczej opracować procedurę, która realnie będzie możliwa do zastosowania w danym podmiocie.**

Specyfika działań kulturalnych i artystycznych powoduje, że nie zawsze istnieje możliwość zidentyfikowania tożsamości dziecka. W takich przypadkach trudno jest podjąć działania umożliwiające wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” lub złożenie wniosku do sądu rodzinnego z prośbą o wgląd w sytuację rodziny. Takie sytuacje wymagają opracowania innej skutecznej formy interwencji. Podmiot może przygotować listę zwrotów i przykładowych reakcji, które pracownicy mogą zastosować „tu i teraz”, gdy zaobserwują niepokojące zachowanie wobec dziecka uczestniczącego w działaniach podmiotu (np. ze strony rodzica). Jeśli w zajęciach uczestniczą dzieci pozostające pod opieką osoby stosującej wobec nich przemoc (np. nauczycielka w klasie, z którą przyszła na spektakl czy warsztaty), procedura interwencji może obejmować poinformowanie dyrekcji szkoły o niepokojących zachowaniach personelu.

Zagadnienia do omówienia w grupie roboczej:

- W jaki sposób w Waszej instytucji zgłaszane są obawy i podejrzenia dotyczące krzywdzenia dzieci? Czy istnieje nieformalna procedura, która nie została dotąd spisana? Czy inne obowiązujące procedury odnoszą się do sytuacji podejrzenia krzywdzenia dziecka i reagowania na nie?
- W jaki sposób reaguje się na takie zgłoszenia i kto jest odpowiedzialny za kierowanie tym procesem?
- Czego obecnie brakuje, a co działa jak należy? Czasami warto przyjrzeć się sposobom postępowania w przypadku zgłoszeń innego rodzaju, które mogą być opisane np. w regulaminie dyscyplinarnym, kodeksie etycznym lub dotyczyć dłuższej nieobecności dziecka na zajęciach przy jednoczesnym braku kontaktu z jego opiekunami. Taka analiza bywa pomocna w ustaleniu, jakie podejście może być najskuteczniejsze w sytuacji podejrzenia krzywdzenia dzieci.
- Czy istnieją jakieś szczególne procedury, jeśli zgłoszenie dotyczy podejrzenia krzywdzenia ze strony kogoś z personelu oraz innych osób związanych z instytucją bezpośrednio lub pośrednio?
- Jakie obowiązki prawne związane z ochroną dzieci dotyczą podmiotu? Czy wśród członków personelu znany jest art. 240 *Kodeksu karnego*, określający, kiedy należy bezwzględnie zgłaszać wiedzę o przygotowaniu, usiłowaniu lub dokonaniu konkretnych przestępstw? Czy

członkowie personelu wiedzą o procedurze „Niebieskie Karty”¹⁷, obowiązującej w przypadku podejrzenia stosowania wobec dziecka przemocy w rodzinie? Czy podmiot ma obowiązek powiadomienia o przestępstwie dotyczącym przemocy domowej (art. 12 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)¹⁸?

- W jaki sposób w instytucji kwalifikuje się sytuacje zagrożenia bezpieczeństwa dziecka na potrzeby wdrażania standardów (np. podejrzenie popełnienia przestępstwa na szkodę dziecka, podejrzenie innej formy krzywdzenia, niebędącej przestępstwem, zaniedbanie potrzeb życiowych dziecka)?
- Jak może wyglądać katalog podejmowanych interwencji w zależności od: kwalifikacji zagrożenia bezpieczeństwa dziecka; osoby podejrzanej o działanie na szkodę dziecka (np. pracownik, osoba trzecia, opiekun, inne dziecko); a także tego, kto dokonuje zgłoszenia?
- Jakie rodzaje działań mogą zostać podjęte w organizacji (np. rozmowa z opiekunem, rozmowa z dzieckiem, propozycja wsparcia psychologicznego, zaproponowanie psychoedukacji, działania dyscyplinarne wobec członka personelu, zgłoszenie podejrzenia odpowiednim instytucjom)?
- Kto jest odpowiedzialny za przyjęcie zgłoszenia o podejrzeniu krzywdzenia dziecka, zebranie informacji niezbędnych do podjęcia decyzji o interwencji oraz za wydanie decyzji o interwencji i monitorowanie jej przebiegu?
- Jakie zasoby wewnętrzne podmiotu można wykorzystać w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka? Z pomocy jakich specjalistów można skorzystać (psycholog, pedagog, interwent kryzysowy, prawnik)? Czy istnieje historia dotychczasowej współpracy z instytucjami zewnętrznymi, np. z ośrodkiem pomocy społecznej lub z organizacjami zajmującymi się zapobieganiem przemocy wobec dzieci? Czy podmiot dysponuje materiałami edukacyjnymi na ten temat itp.?
- Czy dotychczas w instytucji dokumentowano zgłaszanie podejrzeń dotyczących krzywdzenia dziecka? W jaki sposób to się odbywało? Co powinno znaleźć się w dokumentacji dotyczącej przebiegu każdej interwencji?
- W jaki sposób ustala się obieg informacji o zgłoszeniu i podjętych działaniach?
- Jakie zasady obowiązują w zakresie poufności i ochrony informacji o podejrzeniu krzywdzenia (z wyłączeniem informacji przekazywanych uprawnionym organom w ramach interwencji)?
- Jaka jest rola organizatorów konkursów lub warsztatów zewnętrznych? Czy dysponują rekomendacjami dotyczącymi procedur interwencji w przypadku zaobserwowania krzywdzenia dzieci uczestniczących w ich przedsięwzięciach?
- Jakiego rodzaju sytuacje najczęściej wzbudzają niepokój personelu?

17 **WAŻNE!** Jeżeli podmiot działa jako organizacja pozarządowa (NGO) i zatrudnia psychologa, psychoterapeutę lub pedagoga, to przedstawiciele tych zawodów będą uprawnieni do wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”. W przypadku podmiotów działających w innej formie prawnej bądź jako NGO niezatrudniające psychologa nie jest możliwe samodzielne wszczęcie procedury NK. W takim przypadku o potrzebie jej uruchomienia należy poinformować ośrodek pomocy społecznej lub szkołę, do której chodzi dziecko poddawane przemocy domowej.

18 Art. 12. ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 424 z późn. zm.): „1. Osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych lub zawodowych powzięły podejrzenie o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy domowej, niezwłocznie zawiadamiają o tym Policję lub prokuratora. 2. Osoby będące świadkami przemocy domowej powinny zawiadomić o tym policję, prokuratora lub inny podmiot działający na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej”.

W instytucjach kultury istotne jest, by pracownicy potrafili rozpoznać sygnały krzywdzenia dziecka i reagować adekwatnie do sytuacji. W krótkotrwałych kontaktach reakcja może odpowiadać na sytuację „tu i teraz” i polegać na zatrzymaniu przemocy lub udzieleniu dziecku wsparcia w danym momencie, natomiast w relacjach cyklicznych może być bardziej pogłębiona, systematyczna i angażować podmioty zewnętrzne. Kluczowa jest uważność – umiejętność obserwowania, słuchania i zadawania pytań w taki sposób, aby rzeczywiście dostrzec i zrozumieć dziecko. Personel powinien być przeszkolony, aby odróżniać sytuacje wymagające interwencji od tych, które jej nie wymagają. Warto korzystać z prostych narzędzi, takich jak „ABC kontaktu”, gotowe zwroty czy widoczne w przestrzeni motto, np. „Miejsce wolne od przemocy”. Reagując, należy zachować równowagę – interweniować stanowczo, lecz z wyrozumiałością, empatią i bez użycia przemocy. Pracownicy powinni pamiętać, że nie muszą być ratownikami – ich zadaniem jest zauważyć, zareagować w granicach swoich możliwości i przekazać sprawę odpowiednim instytucjom.

Wyznacz granice odpowiedzialności instytucji – odróżnij, za co Wy odpowiadacie, a co należy do rodziców lub innych środowisk dziecka.

Warto pamiętać, że zbieranie dowodów świadczących o tym, że w określonej sytuacji doszło do krzywdzenia dziecka, nie leży w zakresie odpowiedzialności podmiotu. Jest to zadanie powołanych do tego organów (policja, prokuratura), które mają obowiązek zbadania sprawy po otrzymaniu zawiadomienia. Jednakże, zgodnie z obowiązującymi przepisami, każdy pracujący z dziećmi ma obowiązek zgłaszania wszelkich uzasadnionych podejrzeń związanych z bezpieczeństwem podopiecznych. **Zdarzenie, które wydaje się jednorazowym incydentem, może w rzeczywistości stanowić element powtarzającego się krzywdzącego zachowania.** Zgłoszenie obaw o dobro dziecka może pomóc odpowiednim instytucjom w rzetelnej diagnozie sytuacji i pełniejszym zrozumieniu wszelkich czynników ryzyka, na które osoba małoletnia jest narażona. Przekazywanie tego rodzaju informacji jest także ważnym działaniem na rzecz zapewnienia dzieciom (a w niektórych przypadkach również ich rodzinom) kompleksowego i skoordynowanego wsparcia w odpowiednim czasie.

Każdy, kto ma obawy dotyczące bezpieczeństwa dziecka, może uzyskać pomoc psychologiczną, terapeutyczną i prawną pod bezpłatnym numerem 800 100 100.

3.2c. Zasady bezpiecznych relacji między dorosłymi a dziećmi oraz pomiędzy samymi dziećmi

Zasady bezpiecznych relacji personelu z dzieckiem mają za zadanie jednoznacznie określać, jakie zachowania i praktyki są niedozwolone w pracy z dziećmi. Należy uznać to za szczególnie istotne także z uwagi na fakt, że edukator/edukatorka często staje się dla dziecka nie tylko autorytetem w zakresie techniki i umiejętności zawodowych, ale też życiowym wzorem do naśladowania. Kontakty na linii dziecko–personel mają różny kontekst. Mogą być zarówno powierzchowne, jak i sprzyjać budowaniu bardzo silnej więzi. Takie interakcje mogą zachodzić m.in.:

- w relacji jeden na jeden podczas indywidualnych zajęć, odbywających się zazwyczaj wedle określonego harmonogramu, np. gdy dziecko pobiera lekcje gry na instrumencie lub doskonali określoną technikę;
- w relacjach grupowych, np. gdy dziecko uczęszcza do szkoły artystycznej lub uczestniczy w zorganizowanych warsztatach zespołowych;
- w kontakcie z autorytetem artystycznym – zazwyczaj jest to jednorazowe spotkanie lub specjalnie zorganizowane warsztaty. Kontakt ten może być zarówno indywidualny, jak i mieć miejsce w grupie;
- podczas spotkań z innymi dorosłymi uczestnikami działań artystycznych, którzy nie są personelem danej instytucji. Mogą to być specjaliści prowadzący pojedyncze warsztaty z określonej tematyki lub osoby odpowiedzialne za konkretny cykl w ramach projektu bądź zaplanowanych w instytucji działań. To także artyści współdzielący scenę z dzieckiem (aktorzy, muzycy pracujący nad tym samym utworem czy wydarzeniem artystycznym).

Przy tworzeniu zasad bezpiecznych relacji w podmiocie należy uwzględnić specyfikę kontaktów w danej instytucji. Każdy z wyżej wymienionych rodzajów kontaktów wiąże się z innymi czynnikami ryzyka, które należy wziąć pod uwagę, opracowując konkretne zapisy w standardach. Zasady należy dostosować do realiów funkcjonowania podmiotu.

W kontekście kultury mogą to być m.in. jasne reguły kontaktu fizycznego z dzieckiem czy dostosowywanie treści zajęć do wieku i emocjonalnej dojrzałości dzieci. Należy tworzyć zasady realne, a nie jedynie deklaratywne – takie, które można rzeczywiście stosować w codziennej pracy. Powinny być one jak najbardziej konkretne, np. „Jeśli musisz poprawić pozycję dziecka podczas trzymania instrumentu, poinformuj je, co i dlaczego będziesz robił”. Pracując z materiałem osobistym lub emocjonalnym, należy zapewnić obecność dorosłego, który czuwa nad bezpieczeństwem uczestników. Warto wprowadzić jasne kryteria, kto i na jakiej podstawie ocenia adekwatność treści do wieku i potrzeb dzieci (np. rada programowa, psycholog podczas konsultacji). W przypadku działań opartych na materiale emocjonalnym lub autobiograficznym należy zadbać o świadomą zgodę uczestników oraz o to, by dorosły zawsze czuwał nad bezpieczeństwem psychicznym dziecka. Nie zawsze to, co dziecko uznaje za dobre i na co wyraża zgodę, będzie dla niego bezpieczne. Personel powinien pamiętać, że nie pracuje z dorosłym, który potrafi przewidzieć długoterminowe konsekwencje swoich decyzji.

Specyficzną trudnością, niewystępującą w podmiotach innego typu, jest konieczność rozwiązania problemu obecności sztuki skierowanej do dorosłych w ogólnodostępnych przestrzeniach. Dylematem do rozstrzygnięcia pozostaje pytanie, jak uchronić dzieci przed

dostępem do nieodpowiednich i kontrowersyjnych treści oraz gdzie przebiega granica odpowiedzialności podmiotu za kontakt z nimi?

Aby nie narazić się na zarzut z art. 200 par. 3 kk¹⁹, należałoby bezwzględnie zadbać o weryfikację wieku przynajmniej w odniesieniu do treści zawierających nagość (nawet gdy dziecko jest w obecności rodzica). W przypadku pozostałych treści, takich jak np. przemoc prezentowana na wystawach (zwłaszcza w sztuce nowoczesnej), można polegać na rozsądku i decyzji rodzica. Natomiast nie należy zapominać o ogólnych przepisach dotyczących odpowiedzialności cywilnej. Może się zdarzyć, że dziecko narażone na kontakt z tego typu treścią dozna traumy. Taka sytuacja mogłaby się wiązać z odpowiedzialnością odszkodowawczą po stronie jednostki kultury, dlatego zalecamy zadbać o to, żeby w miejscu wystawy lub spektaklu umieścić co najmniej ostrzeżenie dotyczące rekomendowanego wieku odbiorców. W przypadku trudności z ustaleniem odpowiedniej granicy wiekowej warto skonsultować treści ze specjalistą lub powołać wewnętrzny zespół składający się z koordynatora SOM, dyrektora artystycznego (lub opiekuna wystawy odpowiadającego za poziom artystyczny) oraz psychologa, który rozstrzygnie niejednoznaczne przypadki.

Ważnym aspektem zasad bezpiecznych relacji są także reguły obowiązujące w kontaktach pomiędzy dziećmi. Jeśli podmiot na stałe pracuje z określoną grupą, jest zobowiązany do stworzenia kodeksu zachowań dziecko–dziecko, stanowiącego narzędzie profilaktyki przemocy rówieśniczej. Duża presja związana z pokonywaniem własnych słabości i ciągłym doskonaleniem warsztatu, potrzeba osiągnięcia sukcesów w konkursach oraz wrażliwość towarzysząca dzieciom zaangażowanym w działalność kulturalną mogą sprzyjać silnym porównaniom z rówieśnikami i budowaniu poczucia własnej wartości na byciu „lepszym” od koleżanki czy kolegi. Zazdrość i niepowodzenia mogą prowadzić do przemocy rówieśniczej. Istotne jest zatem budowanie atmosfery sprzyjającej utrzymywaniu postawy wzajemnego wsparcia oraz jednoczeniu się wokół wspólnego celu i pasji. Aby zasady zostały zinternalizowane i były skuteczne, powinny być tworzone przez same dzieci przy wsparciu bezpiecznego dorosłego, który pomoże pokierować tym procesem.

Przykłady zasad bezpiecznych relacji dziecko–dziecko:

„Masz prawo okazywać emocje – śmiać się, gdy widzisz zabawną sytuację w przedstawieniu teatralnym, wzruszać się, gdy przejmujesz Cię los postaci, reagować żywo na wydarzenia. Pamiętaj jednak, żeby Twoje reakcje nie przeszkadzały innym”

„Pamiętaj, że inni mogą nie mieć ochoty na to, żeby ich dotykać czy przytulać – zawsze pytaj, czy możesz tak zrobić, nie złość się, jeśli ktoś odmówi. Ty także masz prawo odmówić”

(Teatr im. Hansa Christiana Andersena w Lublinie).

19 „Kto małoletniemu poniżej lat 15 prezentuje treści pornograficzne lub udostępnia mu przedmioty mające taki charakter albo rozpowszechnia treści pornograficzne w sposób umożliwiający takiemu małoletniemu zapoznanie się z nimi, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3”.

„Możesz liczyć na szacunek pracowników Muzeum i zwiedzających”

„Możesz korzystać z naszego Wi-Fi, ale pamiętaj, by zachować ostrożność”
(Muzeum Miasta Gdynia).

Przykładowe obszary, których mogą dotyczyć zasady bezpiecznych relacji:

- kontakt fizyczny;
- komunikacja werbalna;
- równe traktowanie;
- dobór i praca z tematami oraz dziełami kultury;
- kontakty z dzieckiem poza czasem pracy podmiotu (bezpośrednie i *online*);
- uczestniczenie w konkursach;
- transport, przemieszczanie się i warunki noclegowe;
- zasady korzystania z szatni i łazienek (prywatność i bezpieczeństwo);
- prowadzenie odpowiedniego dialogu z dziećmi, które doświadczają krzywdzenia;
- reagowanie na przemoc;
- kontakt z rodzicami (rola i odpowiedzialność rodziców/opiekunów).

Katalog grup, które mogą posiadać własne zasady bezpiecznych relacji, nie jest zamknięty. Jeżeli ze względu na zdiagnozowane przez podmiot czynniki ryzyka, pojawi się potrzeba doprecyzowania kodeksu zachowań włączającego inną grupę dorosłych, to należy uwzględnić to w *Polityce*. Mogą to być np. rodzice lub artyści współpracujący z dziećmi.

Zagadnienia do omówienia w grupie roboczej:

- Jak w Waszym podmiocie rozumiana jest „profesjonalna” relacja z dzieckiem?
- Czy w przeszłości zdarzały się przypadki takich relacji np. edukatora z dzieckiem/młodzieżą, które wzbudzały wątpliwości co do ich stosowności? Na czym polegały? Jak to rozwiązano? Czy pojawiły się jakieś wnioski, które można wykorzystać przy opracowywaniu zasad bezpiecznych relacji?
- W których obszarach działalności Waszego podmiotu należy szczególnie uważnie doprecyzować zasady bezpiecznych relacji, biorąc pod uwagę jego specyfikę i wiek dzieci?
- Czy relacje wśród personelu opierają się na wzajemnym szacunku i poszanowaniu godności oraz stanowią wzór właściwego odnoszenia się do podopiecznych?
- Z którymi grupami personelu należy skonsultować opracowywane zasady bezpiecznych relacji?
- Jakie zagrożenia mogą wynikać z niewłaściwych relacji między dziećmi? Jaki wpływ na ich rozwój ma przemoc rówieśnicza i brak adekwatnej reakcji na nią?
- Czy zdarzyły się sytuacje, w których rodzic (lub samo dziecko) zgłaszał przemoc bądź niestosowne zachowanie wobec dziecka (przemoc innego dziecka, edukatora lub innej osoby z organizacji)? W jaki sposób wdrożono wówczas procedury? Czy istnieją sprawy,

które zostały „ukryte” lub nierozwiązane – jak zapobiegać takim sytuacjom? Jakie wnioski z tego płyną i jakie działania zostaną obecnie podjęte, by zadbać o bezpieczeństwo dzieci?

- Czy miały miejsce sytuacje, że dziecko zgłaszało niewłaściwe zachowanie rodzica? Jak zostało to rozwiązane? Jak zadbać o ten obszar, by skutecznie wspierać dzieci w trudnościach osobistych, rodzinnych lub związanych z ich funkcjonowaniem w Waszym podmiocie?
- Czy wystąpiły sytuacje, w których dzieci były świadkami niewłaściwych/przemocowych zachowań pomiędzy dorosłymi (np. w relacjach personelu z rodzicami). Jeśli tak, to w jaki sposób rozwiązano te sprawy? Czy takie przypadki zostały omówione z dziećmi? Jeśli nie, to jak można je omówić? Jak reagować na tego typu zachowania?

WAŻNE: Zasady bezpiecznych relacji z dziećmi powinny bezwzględnie obejmować: zakaz stosowania przemocy w jakiegokolwiek formie; zakaz nawiązywania jakichkolwiek relacji o charakterze seksualnym czy romantycznym; zasady kontaktowania się z dziećmi w godzinach pracy i za pomocą kanałów służbowych w celach edukacyjnych lub wychowawczych.

Po sporządzeniu listy zasad określających niedozwolone praktyki należy pokazać ją wybranym członkom personelu, prosząc o opinie i sugestie. Warto zaprosić do omówienia tych kwestii także rodziców, którzy mogą podzielić się własną perspektywą. **Oprócz samego opracowania zasad bezpiecznych relacji należy zastanowić się nad konsekwencjami, jakie poniosą osoby, które je naruszają.** Następstwa dyscyplinarne mogą się różnić w zależności od skali przewinienia oraz statusu danej osoby w strukturze podmiotu (pracownik, współpracownik, wolontariusz, gość).

Istotnym elementem wypracowywania zasad bezpiecznych relacji jest aktywny udział dzieci w tym procesie. Zasady obowiązujące między dziećmi powinny tworzyć one same (przy wsparciu zaufanego dorosłego). Nie należy tworzyć katalogu zakazów i oczekiwań narzuconych przez dorosłych, lecz raczej zbiór wspólnych wartości, które dzieci zinternalizują i za które poczują się odpowiedzialne.

Dobłą praktyką jest także włączanie dzieci w tworzenie zasad obowiązujących dorosłych. Rekomendujemy zorganizowanie warsztatów, podczas których dzieci będą mogły w bezpiecznych warunkach swobodnie podzielić się swoimi spostrzeżeniami dotyczącymi relacji z edukatorami i innymi dorosłymi w podmiocie oraz wyrazić swoje potrzeby. Osoba prowadząca warsztat, po uzyskaniu akceptacji dzieci i zapewnieniu im anonimowości, może przedstawić ich opinie podczas spotkania poświęconego tworzeniu zasad bezpiecznych relacji dorosły-dziecko. Dzięki temu opracowane zasady będą w większym stopniu uwzględniały perspektywę dzieci i odpowiadały na ich realne problemy.

3.2d. Bezpieczne autorytety

Duży autorytet personelu instytucji, np. w lokalnej społeczności, oraz dopuszczanie do kontaktu z dziećmi osób niezwyfikowanych ze względu na ich status społeczny mogą sprzyjać krzywdzeniu dzieci. Możliwość nauki u uznanego mistrza bywa postrzegana jako nobilitująca i prestiżowa, co sprawia, że zarówno rodzice, jak i personel mogą przymykać oko na jego przemocowe zachowania, uznając, że „zyski” przeważają nad „stratami”. Współpraca z autorytetami – mistrzami i mistrzyniami zawodu, profesorami oraz artystami – może w takiej sytuacji dodatkowo utrudniać dostrzeżenie i nazwanie nadużyć. Poza troską o wizerunek ludzi kultury kierownictwo instytucji zwraca uwagę na sposób, w jaki jest ona postrzegana w środowisku. Dbłość o wizerunek organizacji może prowadzić do wyciszania spraw oraz niechęci do ich ujawniania.

Ponadto długoletnia współpraca z nauczycielami lub innymi przedstawicielami kultury może prowadzić do obniżenia czujności wobec niepokojących zachowań. Instytucje kultury bywają hermetyczne, a zespoły silnie ze sobą zżyte, co nie sprzyja przełamywaniu schematu myślenia, że „u nas to się nie mogło wydarzyć, przecież doskonale się znamy”. Poprawianie na siłę pozycji lub stosowanie kar fizycznych wobec dziecka (uderzanie elementami instrumentu czy szarpanie części ciała) mogą ujawniać się zwłaszcza w sytuacjach indywidualnego kontaktu edukatora z dzieckiem. Zagrożeniem jest również nierówność hierarchiczna w relacjach – np. między reżyserem a uczestnikiem, który dopiero dołącza do projektu. Młodzi ludzie często z otwartością i zaufaniem podążają za autorytetem twórcy, a artyści budują wokół siebie sieć relacji – nastolatek zapraszający dorosłego z instytucji do znajomych w mediach społecznościowych może nie dostrzegać przekroczenia granicy, a dorosły może to wykorzystać.

Zagadnienia do omówienia w grupie roboczej:

- Czy współpracujemy z osobami o wysokiej pozycji i renomie? Czy są to współpracy stałe, czy sporadyczne?
- Czy współpraca z personelem jest zawsze sformalizowana poprzez zawarcie odpowiedniej umowy (o pracę, cywilnoprawnej, wolontariackiej itp.)?
- Jakie znaczenie dla naszej instytucji ma jej prestiż i na jakich fundamentach go opieramy?
- Czy zobowiązujemy wszystkie osoby pracujące z dziećmi, niezależnie od ich stanowiska, do przestrzegania zasad zapewniających bezpieczeństwo dzieci?
- Czy w umowach o współpracy zawieramy zapisy o obowiązku weryfikacji personelu nie tylko w celu ochrony instytucji, lecz przede wszystkim dla realnego zapewnienia bezpieczeństwa dzieciom?
- Czy do umów o współpracy dołączamy takie załączniki, jak *Polityka ochrony dzieci* lub przynajmniej zasady bezpiecznych relacji?
- Czy istnieją ustalenia dotyczące zasad kontaktu, w tym elektronicznego – kto, kiedy, w jaki sposób i w czyjej obecności może kontaktować się z dziećmi?
- Czy w naszej instytucji prowadzimy działania ewaluacyjne? Czy ewaluatorzy są zobowiązani do stosowania standardów ochrony dzieci (np. prowadzenia rozmów indywidualnych z zachowaniem określonych środków ostrożności)?
- W jaki sposób promujemy autorytety w naszej organizacji? Jakie wartości są dla nas ważne – talent, kompetencje pedagogiczne, sukcesy zawodowe?

3.2e. Zasady bezpiecznego korzystania z Internetu i mediów elektronicznych

Dzieci dorastają w otoczeniu nowoczesnych technologii. Korzystanie z Internetu, w tym z serwisów informacyjnych, edukacyjnych, społecznościowych, rozrywkowych, komunikatorów oraz rozmaitych aplikacji, stanowi nieodłączny element ich codzienności w domu, szkole oraz w grupie rówieśniczej. Nowoczesne technologie są coraz częściej wykorzystywane też podczas spektakli oraz innych wydarzeń kulturalnych.

Dzieci podejmują wiele rozmaitych aktywności w sieci, która w ich odczuciu istnieje „od zawsze” i stanowi ich naturalne środowisko. **W wirtualnym świecie, podobnie jak w realnym, dzieci są narażone na różne niebezpieczeństwa**, m.in. mogą mieć kontakt z zagrażającymi treściami, na które nie są rozwojowo przygotowane (takimi jak pornografia, brutalna przemoc itp.), a także doświadczać krzywdzenia ze strony dorosłych (np. *grooming*) lub rówieśników (różne formy cyberprzemocy). Obowiązkiem dorosłych jest zapewnienie warunków do bezpiecznego korzystania z Internetu i mediów elektronicznych.

Zagadnienia do omówienia w grupie roboczej:

- Czy kadra pracowników i współpracowników Waszego podmiotu jest świadoma zagrożeń związanych z korzystaniem z Internetu i mediów elektronicznych (np. cyberprzemoc, *grooming*, niebezpieczne treści, nadmierne korzystanie z Internetu)?
- Na jakie aspekty korzystania z Internetu i mediów elektronicznych należy zwrócić szczególną uwagę, uwzględniając specyfikę Waszego podmiotu?
- Jak reagować, gdy dziecko zgłasza niepokojące sygnały związane z niebezpiecznymi formami korzystania z Internetu, doświadczaną przemocą lub niestosownymi relacjami, które dotyczą jego samego lub innego dziecka?
- Jak przebiega kontakt *online* personelu z dziećmi – czy jest to bezpieczna forma kontaktu? Jakie zasady dotyczące tego rodzaju kontaktu powinny zostać wdrożone, aby zapobiec krzywdzeniu za pośrednictwem cyfrowych środków komunikacji?
- Czy w Waszym podmiocie (w szczególności np. w szkole muzycznej z internatem; w specjalnej przestrzeni podmiotu, w której dzieci oczekują na zajęcia lub spędzają czas wolny po ich zakończeniu) zapewniana jest bezpieczna infrastruktura sieciowa, odpowiednio przygotowana zarówno pod względem sprzętowym, jak i programistycznym, a także zgodna z aktualnymi wytycznymi w zakresie bezpieczeństwa? Czy infrastruktura została zaprojektowana w sposób umożliwiający odseparowanie sieci publicznych, administracyjnych i innych? Czy stosowane są rozwiązania uniemożliwiające użytkownikom sieci poczucie anonimowości?
- Czy do wiadomości wszystkich użytkowników sieci internetowej w Waszym podmiocie podany został regulamin określający zasady korzystania z zasobów sieci? Jak reagować w przypadku naruszenia tych zasad?
- Jaki jest poziom wiedzy personelu na temat cyberprzemocy rówieśniczej? Jakie zasady obowiązują w tym zakresie w Waszym podmiocie? Czy stosowana jest profilaktyka, np. rozmowy z dziećmi o cyberprzemocy i jej konsekwencjach, zakaz używania telefonów w szatniach (przeciwdziałanie nagrywaniu, wykonywaniu zdjęć i ich rozpowszechnianiu)?
- Czy Wasz podmiot wykorzystuje nowoczesne technologie podczas zajęć z dziećmi lub w czasie występów? Jeśli tak, to czy zostały wprowadzone regulacje dotyczące korzystania z nich?

3.2f. Zasady ochrony wizerunku i danych osobowych dzieci

Wiele podmiotów publikuje wizerunki dzieci w swoich kanałach internetowych w formie filmików, rolek, nagrań, zdjęć, postów itp. lub rozpowszechnia je w postaci drukowanych materiałów promocyjnych. Istotne jest podjęcie szczególnych działań mających na celu zapewnienie przestrzegania kilku ważnych wytycznych – zarówno w celu ochrony danych, jak i zagwarantowania dzieciom bezpieczeństwa. Zdarzało się, że sprawcy przemocy atakowali np. dzieci, których zdjęcia zobaczyli w tego rodzaju materiałach.

Zagadnienia do omówienia w grupie roboczej:

- Czy na podstawie danych zamieszczonych wraz z fotografią można zidentyfikować konkretne dziecko?
- Czy wizerunki te mogą być wykorzystywane w niewłaściwy sposób, np. kopiowane i zamieszczane na stronach internetowych z pornografią dziecięcą? W jakim stopniu obrazy te przekazują zamierzone treści?
- Czy podmiot korzysta z usług nieznanymi fotografów, którzy nie zostali rzetelnie zweryfikowani?
- Czy na utrwalenie i upublicznienie wizerunku dziecka wyrazili zgodę jego rodzice/opiekunowie?
- Czy wizerunek dziecka na zdjęciu został utrwalony w sposób respektujący jego godność?
- Czy dziecko wyraziło zgodę na publikację jego wizerunku?
- Jak wygląda w Waszym podmiocie kwestia utrwalania wizerunku dzieci podczas konkursów? Czy odbywa się ono za zgodą rodziców oraz samych dzieci?
- Czy współpracujecie ze stałą firmą/fotografem? W jaki sposób te osoby są weryfikowane?
- Czy zostały ustalone konkretne zasady współpracy, które w pełni respektują dobro i bezpieczeństwo dzieci (np. RODO, przechowywanie zdjęć lub nagrań, zakaz ich samodzielnego rozpowszechniania itp.)?

Pamiętaj! W żadnym przypadku nie należy publikować zdjęć przedstawiających dzieci rozebrane lub nagie!

3.2g. Osoba odpowiedzialna za kwestie związane z ochroną dzieci

W każdej organizacji realizującej *Politykę ochrony dzieci* należy wyznaczyć osobę odpowiedzialną za wdrożenie dokumentu i za znajomość oraz przestrzeganie zawartych w nim zasad.

Wszyscy członkowie personelu, dzieci oraz ich opiekunowie muszą wiedzieć, jak skontaktować się z wyznaczoną osobą. Wskazane jest, by osoba pełniąca tę funkcję zajmowała w organizacji stosunkowo wysoką pozycję oraz miała zapewnione wystarczające wsparcie (w tym możliwość udziału w odpowiednich szkoleniach), aby mogła należycie wywiązywać się z powierzonej jej roli. Wyznaczona osoba powinna mieć dobrą orientację w zakresie ochrony dzieci: znać i rozumieć odpowiednie przepisy, wiedzieć, które instytucje i służby są odpowiedzialne za ochronę dziecka w miejscu działania organizacji, a także dysponować danymi kontaktowymi do tych podmiotów.

W zakresie obowiązków osoby odpowiedzialnej za bezpieczeństwo dzieci należy uwzględnić:

- przyjmowanie zgłoszeń dotyczących zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i ich dokumentowanie;
- reagowanie na te zgłoszenia, a w razie potrzeby pozyskiwanie dodatkowych informacji;
- udzielanie wsparcia dziecku, które doświadczyło krzywdzenia (adekwatnie do możliwości);
- weryfikację, czy wszystkie sytuacje budzące wątpliwości co do bezpieczeństwa dzieci są odpowiednio wyjaśniane, zgodnie z obowiązującą *Polityką*;
- konsultowanie się w razie potrzeby z innymi podmiotami, m.in. z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, ośrodkami opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży, ośrodkami pomocy społecznej czy lokalnymi organizacjami pozarządowymi;
- w uzasadnionych przypadkach także zgłaszanie spraw odpowiednim służbom: pomocy społecznej, policji, sądowi rodzinnemu, prokuraturze;
- przygotowanie personelu do stosowania standardów;
- ewaluację wdrożonej *Polityki* i jej aktualizację.

W zależności od potrzeb danego podmiotu, charakteru jego działalności oraz wielkości i struktury personelu powyższe zadania mogą być realizowane przez jedną lub kilka osób wyznaczonych przez zarząd organizacji. Ważne, aby powinności te zostały wpisane w zakres ich obowiązków, a granice odpowiedzialności precyzyjnie określone. W przypadku powierzenia wszystkich powyższych zadań jednej osobie należy uwzględnić ewentualność jej nieobecności i konieczność zastąpienia jej przez innego członka personelu.

3.3. PRZYJĘCIE POLITYKI

Wypracowaną treść *Polityki* warto przedstawić do konsultacji pozostałym członkom personelu, a ewentualne uwagi przeanalizować pod kątem zasadności ich uwzględnienia w ostatecznej wersji dokumentu. Na kolejnym etapie prac *Polityka* powinna zostać przyjęta przez zarząd podmiotu i udostępniona podczas spotkań informacyjnych lub szkoleń. Ważne jest również to, aby dokument został zamieszczony na stronie internetowej podmiotu oraz udostępniony do wglądu w widocznym miejscu siedziby (*Polityka* jest dokumentem jawnym).

Ponadto **cały personel należy poprosić o podpisanie oświadczenia o znajomości i akceptacji treści obowiązującej *Polityki* ochrony dzieci oraz zobowiązaniu się do jej przestrzegania**. Obowiązek zapoznania się z dokumentem powinien zostać włączony do procesu wprowadzania do organizacji nowych osób. **Dobłą praktyką jest upewnienie się, że *Polityka* jest dostępna i zrozumiała dla całego personelu, wszystkich dzieci oraz opiekunów, niezależnie od języka, którym się posługują, czy niepełnosprawności**. Może to oznaczać konieczność przetłumaczenia dokumentu lub przygotowania go w innych formatach, np. w alfabecie Braille'a.

Jak dbać o energię i zaangażowanie podczas wdrażania standardów ochrony dzieci?

Wdrażanie standardów ochrony dzieci w każdej organizacji to nie sprint, tylko maraton! Nasze doświadczenia wskazują, że zwykle potrzeba wielu miesięcy, aby skutecznie wprowadzić rozwiązania zwiększające bezpieczeństwo dzieci. Choć może wydawać się to długim okresem, warto pamiętać, że w tym procesie najważniejsze są rzeczowa analiza i zindywi-

dualizowane podejście, a nie pośpiech. Planując działania, warto uwzględnić pewien margines czasowy – wiele zadań będziecie wykonywać po raz pierwszy, mogą więc okazać się bardziej pracochłonne, niż początkowo zakładano. Współpracownicy również będą potrzebować czasu, żeby zapoznać się z proponowanymi rozwiązaniami, sprawdzić je i przyswoić. Niektórzy mogą też aktywnie przeciwstawiać się „nowemu” czy buntować. Wdrażanie nowych działań to zwykle duża zmiana dla organizacji – proces ten ma swoją dynamikę i wymaga odpowiedniego podejścia. Poniżej zamieszczamy kilka wskazówek, jak radzić sobie z wyzwaniami związanymi z wdrażaniem standardów ochrony dzieci w sektorze kultury.

1. Podczas pracy grupy roboczej zidentyfikujcie w organizacji czynniki, które mogą sprzyjać lub utrudniać wprowadzanie standardów ochrony dzieci. Wspólnie omówcie, jakie rozwiązania pomogą wam radzić sobie z pojawiającymi się trudnościami. Może warto uwzględnić je w Waszym planie działania?
2. Zadbajcie o komunikację. Otwarcie rozmawiajcie ze współpracownikami o wyzwaniach związanych z wdrażaniem standardów ochrony dzieci, nazywajcie je i szukajcie wsparcia w całej organizacji. To wspólna sprawa!
3. Pamiętajcie, że pod warstwą dokumentów i procedur kryje się nadrzędny cel – tworzenie rozwiązań, które ułatwią pracę całemu personelowi, rozwieją wątpliwości i zwiększą ochronę dzieci.
4. Nawiążcie kontakt z personelem z innych instytucji prowadzących działalność kulturalną i artystyczną, które także wdrożyły lub wdrażają standardy. Zapytajcie o ich doświadczenia i poproście o wskazówki.
5. Koordynator grupy roboczej, jako lider procesu wdrażania standardów ochrony dzieci, powinien w szczególny sposób zadbać o siebie. Doceniaj nawet drobne osiągnięcia, odpoczywaj i szanuj swoje potrzeby.
6. Podczas pracy grupy roboczej warto zaprosić do rozmów rodziców, pozwoli to bowiem nie tylko poznać ich perspektywę, ale także pokazać, jak istotna dla wspólnego dobra i rozwoju młodych osób jest partycypacja i przestrzeganie określonych w dokumencie zasad.

4. UPOWSZECHNIANIE STANDARDÓW OCHRONY DZIECI

Nieodzownym etapem wdrażania standardów ochrony dzieci danej instytucji jest zadbanie o to, aby cały personel, a także dzieci i ich opiekunowie byli poinformowani o wprowadzeniu *Polityki ochrony dzieci* oraz mieli przynajmniej podstawową wiedzę na temat przeciwdziałania naruszaniu praw dzieci i udzielania im pomocy w sytuacjach zagrożenia.

W zależności od grupy odbiorców oraz potrzeb i możliwości organizacji działania upowszechniające mogą mieć różny charakter i przyjmować rozmaite formy – od przekazywania informacji za pośrednictwem dostępnych kanałów komunikacji po organizację obowiązkowych warsztatów i szkoleń. W podstawowym zakresie działania upowszechniające powinny koncentrować się na wyjaśnianiu, czym są standardy ochrony dzieci oraz *Polityka ochrony*

dzieci, udzielaniu odpowiedzi na pojawiające się wątpliwości oraz bieżącym informowaniu o kolejnych etapach wdrażania tych standardów.

Zagadnienia do omówienia w grupie roboczej:

- Jakie kanały komunikacji wewnętrznej są wykorzystywane w podmiocie do przekazywania istotnych informacji?
- W jakich miejscach powinny być wyeksponowane drukowane materiały (np. schemat procedury interwencji), aby każdy miał do nich łatwy dostęp w razie potrzeby?
- Jaka forma szkolenia personelu, obejmująca zapoznanie się z obowiązującą w podmiocie *Polityką ochrony dzieci przed krzywdzeniem*, będzie najskuteczniejsza i jednocześnie możliwa do wdrożenia (np. warsztaty, e-learning, spotkania itp.)? Czy te formy będą się różnić w zależności od grupy personelu, której dotyczą?
- Czy personel uczestniczył w szkoleniach z zakresu ochrony dzieci, a jeśli tak, to w jakich? Warto przeanalizować działania już zrealizowane w podmiocie oraz indywidualne doświadczenia członków personelu. Taka analiza może pomóc w opracowaniu planu szkoleniowego, określeniu priorytetów oraz podjęciu decyzji, które spotkania będą obowiązkowe dla wszystkich pracowników i współpracowników podmiotu. Obszary, które można zbadać, to:
 - wiedza personelu nt. form przemocy wobec dzieci i ich rozpoznawania;
 - wiedza personelu nt. obowiązujących w podmiocie procedur postępowania w przypadku podejrzenia, że dziecko jest krzywdzone;
 - doświadczenia z prowadzeniem interwencji;
 - potrzeby szkoleniowe.

Ankietę można skonstruować w taki sposób, aby w kolejnych latach mogła służyć do monitorowania i ewaluacji funkcjonowania standardów ochrony dzieci w podmiocie²⁰.

- Jaki jest wyjściowy cel prowadzonych działań edukacyjnych i szkoleniowych? Czy mają one charakter profilaktyczny, czy interwencyjny?
- Jakimi możliwościami organizacyjnymi oraz zasobami dysponuje obecnie podmiot? Czy wśród personelu są już osoby posiadające wiedzę i umiejętności wystarczające do przeprowadzenia szkolenia np. z zakresu rozpoznawania przemocy wobec dzieci oraz interwencji prawnej? Jeśli nie, to czy wiadomo, gdzie szukać wsparcia, tak aby wszyscy członkowie personelu zostali odpowiednio przeszkoleni? Czy możliwa jest współpraca z innymi instytucjami? Co może okazać się najtrudniejsze podczas planowania i realizacji szkoleń?
- Jaką perspektywę czasową powinien obejmować plan, biorąc pod uwagę możliwości i potrzeby podmiotu?
- Kto w podmiocie będzie odpowiedzialny za koordynację procesu szkoleniowego? Czy będzie to ta sama osoba, która odpowiada za wdrożenie *Polityki*?

20 Przykładowy kwestionariusz zamieszczamy w załączniku nr 12: Monitoring polityki – kwestionariusz potrzeb pracowników.

- W zależności od możliwości podmiotu warto rozważyć opcje dotyczące realizacji warsztatów dla dzieci i opiekunów z zakresu praw dziecka, ochrony przed przemocą i wykorzystywaniem (również w Internecie), profilaktyki przemocy rówieśniczej, radzenia sobie z trudnościami rodzicielskimi, podnoszenia kompetencji wychowawczych bądź informowania o podobnych zajęciach prowadzonych przez inne organizacje i instytucje w regionie.
- Czy w podmiocie funkcjonują określone sposoby lub miejsca udostępniania dzieciom i opiekunom ważnych informacji i zasobów edukacyjnych? Warto zastanowić się, jak najlepiej wyeksponować materiały oraz informacje o możliwości uzyskania pomocy w trudnych sytuacjach, w tym numery bezpłatnych telefonów zaufania dla dzieci i młodzieży oraz telefonów dla rodziców i specjalistów, z których można korzystać w sprawach związanych z bezpieczeństwem dzieci.

Pod bezpłatnym numerem 116 111 oraz za pośrednictwem strony 116111.pl dzieci mogą porozmawiać o wszystkim: o przyjaźni, miłości, dojrzewaniu, relacjach z rodzicami, rodzeństwem, problemach w szkole czy emocjach, których doświadczają. Mogą również skontaktować się, gdy czują się dyskryminowane, doświadczają przemocy lub są jej świadkiem. Rzecznik Praw Dziecka prowadzi bezpłatny, całodobowy Dziecięcy Telefon Zaufania pod numerem 800 12 12 12.

Wdrażanie standardów ochrony dzieci

Po określeniu potrzeb oraz uzyskaniu odpowiedzi na powyższe pytania można przystąpić do planowania i projektowania programu szkoleń dla personelu oraz form informowania dzieci i opiekunów o wdrażanych standardach ochrony, a następnie przystąpić do realizacji tych działań. Przeprowadzone zajęcia warto poddać ewaluacji, która dostarczy informacji zwrotnych, niezbędnych do oceny potrzeb na kolejnych etapach.

5. MONITOROWANIE I EWALUACJA

Co najmniej raz na dwa lata osoby odpowiedzialne za realizację *Polityki ochrony dzieci* w danej instytucji powinny przeanalizować rezultaty wynikające z posiadania tego dokumentu oraz rozważyć wprowadzenie ewentualnych zmian. Już na etapie opracowywania *Polityki* warto przemyśleć, w jakiej formie prowadzony będzie monitoring i ewaluacja – ustalenia te powinny znaleźć odzwierciedlenie w przyjętym dokumencie.

Warto ocenić:

- Co się udało?
- Dlaczego?
- W jaki sposób komunikowane są istotne kwestie w podmiocie?

- Jakie zmiany powinny zostać wprowadzone?
- Czy któreś z działań związanych z wdrożeniem standardów jest odbierane jako trudne lub personel niechętnie podchodzi do jego realizacji z jakichś innych powodów?

Audyt wewnętrzny, przeprowadzony w pierwszej fazie prac grupy roboczej, pozwoli określić działania, które powinien podjąć podmiot, by spełniać standardy ochrony dzieci przed krzywdzeniem. Harmonogram realizacji tych zadań będzie ważnym punktem odniesienia w procesie monitorowania postępów we wdrażaniu *Polityki ochrony dzieci*.

Poniżej zamieszczamy wskaźniki wdrożenia standardów ochrony dzieci, które pomogą ocenić stopień zaawansowania organizacji w tym zakresie. Wskaźniki te są mierzalne i wskazują minimalny poziom działań podjętych na rzecz ochrony dzieci. Osiągnięcie wskaźników jest jednak w dużej mierze formalnością. Faktyczna realizacja *Polityki ochrony dzieci* wymaga refleksji nad efektami podejmowanych działań i regularnej odpowiedzi na pytanie, w jakim stopniu jest ona powszechnie znanym i stosowanym przez cały personel żywym zbiorem użytecznych wskazówek, które odnoszą się do praktyki organizacyjnej.

Wskaźniki realizacji standardu I. POLITYKA

1. Dokument *Polityka ochrony dzieci przed krzywdzeniem*, zawierający wszystkie wymagane zapisy, został skonsultowany z personelem podmiotu i zatwierdzony przez zarząd.
2. Oświadczenie o znajomości *Polityki* i zobowiązaniu do jej przestrzegania zostało podpisane przez cały personel, a każda nowo zatrudniona i dopuszczana przez podmiot do działań z dzieckiem osoba jest zobligowana do zapoznania się z obowiązującą *Polityką*, co potwierdza podpisem złożonym na oświadczeniu.
3. Wyznaczono odpowiedzialną za monitoring realizacji *Polityki* osobę, której rola, zadania oraz kwalifikacje są jasno określone. W sposób przyjęty w danym podmiocie poinformowano personel, dzieci oraz opiekunów, kto pełni tę funkcję, wraz z informacją o sposobie kontaktu.
4. Tekst *Polityki* został opublikowany na stronie internetowej podmiotu oraz jest dostępny w widocznym miejscu w jego siedzibie. *Polityka* jest szeroko promowana wśród całego personelu, opiekunów i dzieci poprzez dostosowane do poszczególnych grup odbiorców działania informacyjne oraz edukacyjne, np. opracowano wersję *Polityki* w formie zrozumiałej dla dzieci.

Wskaźniki realizacji standardu II. PERSONEL

1. W podmiocie przyjęto *Zasady bezpiecznej rekrutacji* dotyczące każdego stanowiska i roli w instytucji, które wymagają kontaktu z dziećmi.
2. Przyjęto *Zasady bezpiecznych relacji personelu z dziećmi* oraz udostępniono je personelowi, a także dzieciom i rodzicom/opiekunom.
3. Plan szkoleniowo-edukacyjny na dany rok został opracowany oraz jest aktywnie wdrażany.
4. Personel posiada wiedzę w zakresie: rozpoznawania czynników ryzyka i symptomów krzywdzenia dzieci, prawnych aspektów ochrony dzieci, przemocy rówieśniczej, zapewniania bezpieczeństwa dzieciom i podejmowania działań profilaktycznych oraz interwencyjnych.
5. Podmiot, w miarę możliwości, udostępnia dzieciom materiały edukacyjne (broшуry, ulotki, książki) dotyczące ich praw, ochrony przed zagrożeniami, przemocą i wykorzystywaniem.

6. Podmiot, w miarę możliwości, zapewnia opiekunom dostęp do danych kontaktowych placówek oferujących pomoc i opiekę w trudnych sytuacjach życiowych oraz do przydatnych informacji dotyczących rozwijania umiejętności wychowawczych i ochrony dzieci przed krzywdzeniem.

Wskaźniki realizacji standardu III. PROCEDURY

1. Zarówno członkowie personelu, jak i dzieci oraz opiekunowie wiedzą, do kogo należy skierować informację o podejrzeniu krzywdzenia dziecka.
2. W podmiocie opracowano procedurę określającą krok po kroku, jakie działania należy podjąć w sytuacji krzywdzenia dziecka lub zagrożenia jego bezpieczeństwa ze strony personelu, członków rodziny, rówieśników bądź osób trzecich. Procedura uwzględnia też informacje o dostępnych formach wsparcia dla poszkodowanego dziecka.
3. Wszyscy członkowie personelu mają dostęp do wykazu instytucji i organizacji zajmujących się interwencją i pomocą w sytuacjach krzywdzenia dzieci (policja, sąd rodzinny, centrum interwencji kryzysowej, ośrodek pomocy społecznej, placówki ochrony zdrowia) wraz z danymi kontaktowymi.
4. W widocznym miejscu instytucji wyeksponowane są informacje dla dzieci na temat możliwości uzyskania pomocy w trudnej sytuacji, w tym numery bezpłatnych telefonów zaufania dla dzieci i młodzieży.
5. Opracowano model zbierania i dokumentowania sygnałów o niepokojących sytuacjach.

Wskaźniki realizacji standardu IV. MONITORING

1. Wewnętrzne sprawozdanie z realizacji *Polityki ochrony dzieci przed krzywdzeniem* jest sporządzane przez osobę odpowiedzialną za wdrażanie standardów co najmniej raz na dwa lata. W sprawozdaniu uwzględnia się głosy personelu, dzieci i ich opiekunów. Gotowy dokument udostępniany jest całemu personelowi podmiotu.
2. Sytuacje związane z zagrożeniem bezpieczeństwa dzieci są poddawane analizie, a wnioski i rekomendacje zostają uwzględnione w sprawozdaniu.
3. Na podstawie sprawozdania aktualizowana jest strategia wdrażania standardów ochrony dzieci.

6. DOBRE PRAKTYKI

W poszukiwaniu inspiracji i dobrych praktyk w tworzeniu standardów warto zapoznać się z *Politykami* wdrożonymi w instytucjach kultury o podobnym profilu działalności. Ustawodawca określił pewne ramy, w których podmioty powinny się poruszać. Jednocześnie zawarł wytyczną dotyczącą „dostosowania standardów do specyfiki działalności”. Oznacza to, że dany podmiot jest ekspertem w swojej dziedzinie i najlepiej wie, jakie działania i zapisy skutecznie zapewnią ochronę dzieci w instytucji.

Poniżej przedstawiono kilka praktycznych przykładów dobrego wdrażania standardów ochrony dzieci w instytucjach kultury. Inspiracji można również szukać na branżowych stronach i na stronie standardy.fdds.pl.

„W Teatrze im. H.Ch. Andersena w Lublinie najbardziej sprawdziło się poświęcenie dużej ilości czasu na konsultacje dokumentu z osobami pracującymi na różnych stanowiskach w teatrze. Dzięki temu udało się skatalogować i wyróżnić trzy schematy sytuacji, które mogą się wydarzyć, oraz określić odpowiednie sposoby reagowania. Dużą wartością było również przeprowadzenie szkolenia dla całego zespołu – jego metody i narzędzia zostały dostosowane do dynamiki grupy i specyfiki teatru, co sprawiło, że uczestnicy byli zaangażowani i z uwagą śledzili prezentowane treści. Na szczególne podkreślenie zasługuje także dbałość o widoczność standardów – nie ograniczyliśmy się do wdrożenia dokumentu, lecz przygotowaliśmy jego skróconą, przystępną wersję w estetyce teatru – w formie plakatu. Wykorzystaliśmy lalkę – animowaną maskotkę teatru z logo – oraz umieściliśmy materiały w widocznych miejscach, tak by przyciągały wzrok i budziły pozytywne skojarzenia. Dzięki temu standardy stały się nie tylko obowiązującym zbiorem zasad, lecz także naturalnym i rozpoznawalnym elementem życia naszej instytucji. Jesteśmy z tego dumni”.

Małgorzata Kiliańska, Teatr im. H.Ch. Andersena w Lublinie

„W Muzeum Miasta Gdyni pracę z SOD zaczęliśmy od próby zmiany nastawienia – zamiast traktować tworzenie standardów jako biurokratyczny obowiązek, staraliśmy się znaleźć w dokumencie szansę na usystematyzowanie reguł działania w przypadku zagrożenia. Oczywiście korzystaliśmy z pomocy (świetnie sprawdził się generator zaproponowany przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę oraz konsultacje z radcą prawnym), ale dopasowaliśmy treść do naszych realiów, a skróconą wersję zaprojektowaliśmy tak, by wizualnie pasowała do identyfikacji całego Muzeum. Nasz największy sukces to otwarcie dyskusji – nawet jeśli podczas szkoleń dotyczących wdrażania SOD w Muzeum uczestnicy ograniczali się do wysłuchania prezentacji, przez kolejne kilka dni stale otrzymywałam różne pytania: od tych dotyczących sposobów zachowania się w nietypowych sytuacjach po te wchodzące w polemikę z przekazaną przeze mnie wiedzą. I tu pojawia się przypomnienie dla wszystkich koordynatorów – wszyscy się uczymy, nie ma rozwiązań idealnych, a fakt, że próbujemy przeciwdziałać przemocy jest już bezpośrednim działaniem na rzecz poprawy sytuacji dzieci i młodzieży. Przekonałam się również, że warto spisywać różne ustalenia, by mieć możliwość odwołania się do tego, co się wypracowało. Marzy mi się rozszerzenie naszych standardów o porady dotyczące bezpiecznej komunikacji”.

Olga Lewandowska, Muzeum Miasta Gdyni

„Wdrożenie standardów ochrony dzieci w instytucjach kultury jest ważne, ponieważ – oprócz stworzenia konkretnych narzędzi do ochrony dzieci – buduje także ogólnospołeczne normy postępowania i oswaja ludzi z tym tematem.

W przypadku instytucji kultury istotne jest, żeby dobrze przemyśleć procedury i dostosować je do sytuacji, które występują właśnie u nas. Jednocześnie procedury powinny być realistyczne – jeśli narzucimy sobie zbyt surowe reguły, nie będą one możliwe do zastosowania.

Dobrze sprawdzają się przykłady standardowych sytuacji w konkretnej instytucji i jasne wskazanie ścieżek postępowania. Ważne jest, żeby pracownicy wiedzieli, kiedy i w jaki sposób interweniować, i nie bali się tego zrobić”.

Hanna Napiórkowska, Narodowy Instytut Fryderyka Chopina

„W naszej instytucji najbardziej sprawdziło się zorganizowanie szkolenia dla wszystkich pracowników i pracowniczek, przede wszystkim w celu omówienia szerszego kontekstu wprowadzenia Standardów i porozmawiania o ogólnej kulturowej zmianie w postrzeganiu pozycji dzieci w społeczeństwie. Dla mnie osobiście pozwoliło to wrócić do bazowych motywacji i w codziennym zabieganiu oraz zajęciu szczegółowymi elementami pracy pozwoliło jednak na moment refleksji nad konkretnym zagadnieniem i jego sensem (i sercem).

U nas również ogromnym wsparciem i grupą dzielącą się informacjami zwrotnymi jest ekipa różnych wiekowo Wolontariuszy i Wolontariuszek – to również oni podzielili się swoimi przemyśleniami i spostrzeżeniami o przygotowanym wcześniej przez instytucję dokumencie.

Nasz największy sukces to fakt, że mam wrażenie, iż na bieżąco reewaluujemy sposoby i też nadajemy wagę temu, jak w naszym miejscu pracy komunikujemy się z odwiedzającymi nas młodymi osobami, a także przykładanie wagi do tego, jakie zachowania modelujemy swoimi własnymi postawami i jak uważni staramy się być przy dzieciach i młodzieży”.

Julianna Chrzanowska, Teatr Lalek Guliwer w Warszawie

Załącznik nr 1.

Wzór polityki ochrony dzieci

Polityka ochrony dzieci (wzór)

PREAMBUŁA

Działalność artystyczna i uczestnictwo w kulturze dają dzieciom i młodzieży wyjątkową możliwość wyrażania siebie, rozwijania talentu, wrażliwości i wyobraźni. Kontakt ze sztuką buduje poczucie własnej wartości, uczy współpracy, empatii i odwagi w wyrażaniu emocji. By rozwój twórczy dziecka mógł przebiegać w sposób zdrowy i satysfakcjonujący, środowisko artystyczne musi być dla niego sprzyjające i bezpieczne.

Każde dziecko, niezależnie od poziomu umiejętności czy zaangażowania, zasługuje na wsparcie, szacunek i ochronę przed wszelkimi formami krzywdzenia. Naczelną zasadą działań podejmowanych przez personel instytucji kultury jest dobro dziecka i jego najlepszy interes.

Wszyscy pracownicy, współpracownicy i wolontariusze zobowiązują się do budowania kultury organizacyjnej opartej na szacunku, zaufaniu i odpowiedzialności. Niedopuszczalne jest jakiegokolwiek działanie lub zaniechanie, które mogłoby naruszać bezpieczeństwo dziecka, w tym stosowanie przemocy, presji czy nadużycie relacji opartej na zaufaniu.

Personel instytucji kultury działa zgodnie z obowiązującym prawem, przepisami wewnętrznymi oraz zasadami etyki zawodowej, tak by każde dziecko mogło rozwijać swój talent i pasję w środowisku wolnym od strachu i krzywdy.

Rozdział I Objaśnienie terminów

§ 1.

Słowniczek pojęć

1. Personelem jest osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę, umowy cywilnoprawnej, członek zarządu, a także wolontariusz, stażysta i praktykant oraz każda osoba dopuszczana przez podmiot do działalności z dziećmi.
2. Zarządem podmiotu jest osoba, organ lub podmiot, który w strukturze danego podmiotu zgodnie z obowiązującym prawem i/lub wewnętrznymi dokumentami jest uprawniony do podejmowania decyzji o działaniach podmiotu.
3. Dzieckiem jest każda osoba do ukończenia 18. roku życia.
4. Opiekunem dziecka jest osoba uprawniona do reprezentacji dziecka, w szczególności jego rodzic lub opiekun prawny. W myśl niniejszego dokumentu opiekunem jest również rodzic zastępczy.

5. Zgoda rodzica dziecka oznacza zgodę co najmniej jednego z rodziców dziecka/opiekunów prawnych. Jednak w przypadku braku porozumienia między rodzicami dziecka należy poinformować rodziców o konieczności rozstrzygnięcia sprawy przez sąd rodzinny.
6. Przez krzywdzenie dziecka należy rozumieć popełnienie czynu zabronionego lub czynu karalnego na szkodę dziecka przez jakąkolwiek osobę, w tym członka personelu lub zagrożenie dobra dziecka, w tym jego zaniedbywanie. To każde zamierzone lub niezamierzone działanie/zaniechanie jednostki, instytucji lub społeczeństwa jako całości i każdy rezultat takiego działania lub bezczynności, które naruszają równe prawa i swobody dzieci i/lub zakłócają ich optymalny rozwój. Wyróżnia się 5 podstawowych form krzywdzenia:
 - a. Przemoc fizyczna wobec dziecka to przemoc, w wyniku której dziecko doznaje faktycznej fizycznej krzywdy lub jest nią potencjalnie zagrożone. Krzywda ta następuje w wyniku działania, bądź zaniechania działania ze strony rodzica lub innej osoby odpowiedzialnej za dziecko, lub której dziecko ufa, bądź która ma nad nim władzę. Przemoc fizyczna wobec dziecka może być czynnością powtarzalną lub jednorazową. Są to także kary fizyczne takie jak długotrwałe przebywanie w jednej pozycji, ściskanie części ciała, przytrzymywanie kończyn, wykonywanie ćwiczeń nie wynikających z celu rozwoju artystycznego (w tym przekraczających możliwości dziecka), a stosowanych w celach dyscyplinujących.
 - b. Przemoc emocjonalna (psychiczna) wobec dziecka to przewlekła, niefizyczna, szkodliwa interakcja pomiędzy dzieckiem a dorosłym, obejmująca zarówno działania, jak i zaniechania. Zaliczamy do niej m.in.: niedostępność emocjonalną, zaniedbywanie emocjonalne, relację z dzieckiem opartą na wrogości, obwinianiu, oczernianiu, odrzucaniu, nieodpowiednie rozwojowo lub niekonsekwentne interakcje z dzieckiem, niedostrzeganie lub nieuznawanie indywidualności dziecka i granic psychicznych pomiędzy dorosłym a dzieckiem. Przejawami przemocy emocjonalnej może być zmuszanie dziecka do aktywności ponad jego możliwości, realizacja ambicji edukatora lub opiekuna wbrew potrzebom dziecka, uzależnianie wartości dziecka od wyników w konkursach.
 - c. Zaniedbanie: jest wtedy, gdy nikt nie sprawia, by dziecko czuło się ważne, wyjątkowe i kochane, nie troszczy się o nie, ani go nie wspiera. Opiekun dziecka nie interesuje jego zdrowiem, odżywianiem, warunkami bytowymi. Zaniedbanie to niezaspokajanie podstawowych potrzeb dziecka i/lub nierespektowanie jego podstawowych praw przez rodziców, opiekunów, lub inne osoby zobowiązane do opieki, wychowania i ochrony dziecka. Obejmuje zarówno pojedyncze sytuacje, jak i utrwalony sposób funkcjonowania, w którym opiekun nie zapewnia odpowiednich warunków rozwoju fizycznego, poznawczego, społecznego, emocjonalnego i psychoseksualnego oraz dobrostanu dziecka. Może to dotyczyć takich sytuacji jak: brak bezpiecznego schronienia, opieki, odżywiania, ilości snu, czasu na regenerację, podstawowej i specjalistycznej opieki medycznej, dostępu do edukacji, nieposyłanie do szkoły, niezabezpieczanie książek i pomocy szkolnych, ograniczanie kontaktów społecznych, brak dbałości o bezpieczeństwo fizyczne, niezapewnienie bezpieczeństwa emocjonalnego.

- d. Przemoc seksualna (wykorzystywanie seksualne dziecka) to angażowanie dziecka przez dorosłego/lub inne dziecko w aktywność seksualną, bez kontaktu fizycznego (np. ekshibicjonizm, wszelkie formy werbalnego molestowania np. prowadzenie rozmów o treści seksualnej nieadekwatnej do wieku dziecka lub komentowanie w sposób seksualny wyglądu i zachowania dziecka, seksualizacja zabaw i wizerunku, skłanianie do kontaktu z treściami pornograficznymi, grooming – uwodzenie w internecie w celu nawiązania kontaktu) lub z kontaktem fizycznym takim jak dotykanie, zmuszanie dziecka do dotykania ciała sprawcy w sposób seksualny czy stosunek seksualny. Jest to także seksualizacja dzieci polegająca na nieadekwatności stroju scenicznego i wizerunku do wieku dziecka. Każda czynność seksualna podejmowana z dzieckiem poniżej 15 r.ż. jest przestępstwem. Z wykorzystaniem seksualnym mamy do czynienia, gdy taka aktywność wystąpi między dzieckiem a dorosłym lub dzieckiem a innym dzieckiem, jeśli te osoby ze względu na wiek bądź stopień rozwoju pozostają w relacji opieki, zależności, władzy. Wykorzystanie seksualne może przyjąć również formę wyzyskiwania seksualnego, czyli jakiegokolwiek faktycznego lub usiłowanego nadużycia pozycji podatności na zagrożenia, przewagi sił, lub zaufania, w celach seksualnych, w tym, ale nie wyłącznie, czerpanie zysków finansowych, społecznych lub politycznych z seksualnego wykorzystywania innej osoby. Szczególne zagrożenie wyzyskiwaniem seksualnym zachodzi w czasie kryzysów humanitarnych. Zagrożenie wyzyskiwaniem istnieje zarówno wobec dzieci jak i ich opiekunów.
- e. Przemoc rówieśnicza (agresja rówieśnicza, bullying): występuje, gdy dziecko doświadcza różnych form przemocy ze strony rówieśników, bezpośrednio lub z użyciem technologii komunikacyjnych (internetu i telefonów komórkowych). Ma miejsce wtedy, gdy działanie ma na celu wyrządzenie komuś przykrości lub krzywdy (intencjonalność), ma charakter systematyczny (powtarzalność), a ofiara jest słabsza od sprawcy bądź grupy sprawców. Obejmuje przemoc werbalną (np. przezywanie, dogadywanie, ośmieszanie), relacyjną (np. wykluczenie z grupy, ignorowanie, nastawianie innych przeciwko osobie), fizyczną (np. pobicie, kopanie, popychanie, szarpanie), materialną (np. kradzież, niszczenie przedmiotów) oraz elektroniczną (złośliwy SMS lub e-mail, wpis w serwisie społecznościowym, umieszczanie w internecie zdjęć lub filmów ośmieszających ofiarę), a także przemoc podczas randki ze strony chłopaka/dziewczyny, wykorzystanie seksualne – dotykanie intymnych części ciała lub zmuszanie do stosunku płciowego lub innych czynności seksualnych przez rówieśnika, przemoc uwarunkowaną normami i stereotypami związanymi z płcią.
7. Osoba odpowiedzialna za politykę ochrony dzieci wdrażającą standardy ochrony dzieci – członek personelu wyznaczony przez zarząd *nazwa podmiotu* sprawujący nadzór nad prawidłowym stosowaniem standardów ochrony dziecka w podmiocie oraz ich aktualność.
8. Osoba odpowiedzialna za bezpieczeństwo w internecie to wyznaczony przez zarząd *nazwa podmiotu* członek personelu, sprawujący nadzór nad korzystaniem z internetu przez dzieci na terenie podmiotu oraz nad bezpieczeństwem dzieci w internecie.
9. Osoba odpowiedzialna za ochronę dziecka – członek personelu wyznaczony przez zarząd *nazwa podmiotu* odpowiedzialny za przyjmowanie zgłoszeń o zagrożeniu dobra dziecka i podejmowanie interwencji przed właściwymi organami lub instytucjami.

10. Osoba odpowiedzialna za udzielanie wsparcia dziecku – osoba odpowiedzialna za opracowanie planu wsparcia dziecka i jego monitorowanie.
11. Dane osobowe dziecka to wszelkie informacje umożliwiające identyfikację dziecka, w tym jego imię i nazwisko, wizerunek.

Rozdział II

Rozpoznawanie i reagowanie na czynniki ryzyka krzywdzenia dzieci

§ 2.

1. Personel *nazwa podmiotu* posiada wiedzę i w ramach wykonywanych obowiązków zwraca uwagę na czynniki ryzyka krzywdzenia dzieci.
2. W przypadku zidentyfikowania czynników ryzyka personel podejmuje rozmowę z opiekunami, przekazując informacje na temat dostępnej oferty wsparcia i motywując ich do szukania dla siebie pomocy.
3. Personel monitoruje sytuację i dobrostan dziecka.
4. Członkowie personelu *nazwa podmiotu* otrzymują szkolenie w zakresie ochrony dzieci odpowiednie dla ich roli w podmiocie oraz odnoszące się do ich odpowiedzialności za dzieci.
5. Każdy nowo przyjęty członek personelu oraz raz na dwa lata każdy członek personelu pracujący z dziećmi przechodzi przeszkolenie w zakresie:
 - a. zapisów Polityki ochrony dzieci (obowiązujące zasady i procedury);
 - b. poszerzania umiejętności w zakresie rozpoznawania symptomów krzywdzenia dzieci.
6. W sytuacji aktualizacji polityki członkowie personelu są informowani o wprowadzanych zmianach, a w razie potrzeby szkolenie jest powtarzane.
7. W miarę możliwości *nazwa podmiotu* inicjuje i prowadzi działania edukacyjne z obszaru ochrony dzieci przed krzywdzeniem (np. w formie ulotek informacyjnych, plakatów, warsztatów) skierowane do dzieci (w sposób dostosowany do ich wieku, percepcji i możliwości poznawczych) oraz ich opiekunów, w szczególności na temat:
 - a. sposobów unikania zagrożeń oraz reagowania na nie w kontaktach z dorosłymi i rówieśnikami;
 - b. zasad bezpiecznych relacji z rówieśnikami, pożądanych postaw w kontaktach pomiędzy dziećmi;
 - c. dostępu do informacji, gdzie mogą szukać pomocy.
8. Do obowiązków osoby odpowiedzialnej za politykę ochrony dzieci wdrażającej standardy ochrony dzieci należy:
 - a. dbałość o udostępnienie polityki ochrony dzieci na stronie internetowej podmiotu oraz na jego terenie;
 - b. przygotowanie personelu *nazwa podmiotu* do stosowania polityki ochrony dzieci przed przystąpieniem do pracy albo po dokonaniu zmian w tej polityce;
 - c. delegowanie zadań oraz odpowiedzialności związanych z realizacją polityki ochrony dzieci w podmiocie do odpowiednich jednostek oraz monitoring ich realizacji;
 - d. prowadzenie ewidencji członków personelu podmiotu, którzy zapoznali się z polityką ochrony dzieci przed przystąpieniem do pracy albo po dokonaniu w niej zmian;

- e. przegląd polityki ochrony dzieci w porozumieniu i współpracy z zarządem, personelem oraz dziećmi i w miarę możliwości ich rodzicami/opiekunami; w tym analiza rekomendacji przekazywanych od osób odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w internecie, ochronę dziecka oraz wsparcie dziecka.
 - f. monitorowanie czy występują trudności w stosowaniu polityki;
 - g. koordynowanie prac związanych z aktualizacją polityki;
 - h. opracowywanie harmonogramów szkoleń i zakresu działań edukacyjnych.
9. Osoba odpowiedzialna za bezpieczeństwo w Internecie /jeśli dotyczy/ma za zadanie zapewnić:
- a. opracowanie zasad bezpiecznego korzystania z Internetu na terenie działalności podmiotu;
 - b. dostępność opracowanych zasad zarówno dla personelu, dzieci oraz opiekunów i uczestników wydarzeń;
 - c. bezpieczne warunki korzystania z Internetu na komputerach znajdujących się w podmiocie;
 - d. instalację oraz regularną, przynajmniej raz w miesiącu, aktualizację oprogramowania blokującego dostęp treści szkodliwych i nieodpowiednich do wieku dzieci;
 - e. sprawdzenie, co najmniej raz na miesiąc, czy na komputerach ze swobodnym dostępem do sieci Internet znajdują się treści szkodliwe i nieodpowiednie do wieku dzieci;
 - f. cykliczne, przynajmniej raz w roku, spotkanie z dziećmi poświęcone zasadom bezpiecznego korzystania z Internetu;
 - g. monitorowanie przypadków cyberprzemocy występujących w podmiocie oraz przekazywanie rekomendacji zwiększających bezpieczeństwo w internecie do osoby odpowiedzialnej za aktualizację polityki ochrony dzieci.
10. Do osoby odpowiedzialnej za ochronę dziecka należy, adekwatnie do sytuacji:
- a. przyjęcie zgłoszenia o wystąpieniu czynnika ryzyka zagrożenia dobra dziecka;
 - b. przyjęcie zgłoszenia o ujawnieniu symptomów krzywdzenia dziecka lub krzywdzeniu dziecka; ujawnionych lub zgłoszonych incydentach lub zdarzeniach zagrażających dobru dziecka, dokumentowanie ich, weryfikacja oraz informowanie zarządu *nazwa podmiotu* o wynikach poczynionych ustaleń;
 - c. przyjęcie zgłoszenia o podejrzeniu lub niewłaściwym udostępnieniu, rozpowszechnianiu lub wykorzystaniu wizerunku dziecka lub ujawnione na tym tle problemy;
 - d. zainicjowanie interwencji;
 - e. poinformowanie właściwego ośrodka pomocy społecznej o potrzebie wszczęcia procedury „Niebieskiej Karty”; /jeśli dotyczy/
 - f. zawiadomienie sądu opiekuńczego;
 - g. złożenie zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego;
 - h. prowadzenie ewidencji zdarzeń oraz interwencji, zabezpieczanie dokumentacji;
 - i. przekazywanie rekomendacji zwiększających bezpieczeństwo dzieci do osoby odpowiedzialnej za aktualizację polityki ochrony dzieci.
11. Do osoby odpowiedzialnej za udzielanie wsparcia dziecku należy:
- a. opracowanie planu pomocy dziecku;

- b. współpraca ze specjalistami udzielającymi wsparcia;
 - c. monitorowanie wsparcia udzielanego dziecku,
 - d. przekazywanie rekomendacji zwiększających bezpieczeństwo dzieci do osoby odpowiedzialnej za aktualizację polityki ochrony dzieci.
12. W zależności od charakteru działalności, wielkości i struktury personelu w podmiocie powyższe odpowiedzialności (wynikające z pełnienia roli osoby odpowiedzialnej za politykę ochrony dzieci wdrażającą standardy ochrony dzieci, osoby odpowiedzialnej za bezpieczeństwo w internecie, osoby odpowiedzialnej za ochronę dziecka, osoby odpowiedzialnej za udzielanie wsparcia dziecku) może realizować jedna (Safeguarding Officer) lub kilka osób wyznaczonych przez zarząd *nazwa podmiotu*, natomiast muszą one zostać wskazane konkretnie z imienia i nazwiska, a ich dane powinny zostać udostępnione zarówno dla personelu jak i dzieci.
13. W sytuacji wyboru jednej osoby do wszystkich powyższych zadań należy przemyśleć sytuację, w której ta osoba może być nieobecna i inny członek personelu musi podjąć się wypełniania tych funkcji.

§ 3.

Zasady rekrutacji personelu

1. Rekrutacja członków personelu *nazwa podmiotu* odbywa się zgodnie z zasadami bezpiecznej rekrutacji personelu. Zasady stanowią Załącznik [nr ...] do niniejszej Polityki.
2. Osoba przyjęta na stanowisko związane z pracą z dziećmi musi bezwzględnie podpisać następujące oświadczenia:
 - a. oświadczenie o zapoznaniu się i zobowiązaniu do przestrzegania z Polityką ochrony dzieci oraz Zasadami bezpiecznych relacji – Załącznik [nr ...];
 - b. oświadczenie o krajach zamieszkania w ciągu ostatnich 20 lat, innych niż Rzeczpospolita Polska – Załącznik [nr ...].
 - c. oświadczenie dotyczące niekaralności za przestępstwa na szkodę dzieci (jeżeli z ważnych powodów nie może przedstawić informacji niekaralności pochodzącej z krajowych rejestrów karnych) Załącznik [nr ...].
3. Brak zgody na podpisanie któregośkolwiek dokumentu wymienionego w ust. 2 powyżej uniemożliwia nawiązanie z tą osobą jakiegokolwiek stosunku prawnego (zawarcie umowy o pracę lub współpracy).

§ 4.

Zasady bezpiecznych relacji między personelem a dziećmi

1. Personel zna i stosuje ustalone w podmiocie zasady bezpiecznych relacji personel – dziecko stanowiące Załącznik [nr ...].
2. Personel zapoznaje dzieci i ich opiekunów z zasadami bezpiecznych relacji personel – dziecko.

Rozdział III

Procedury interwencji w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa dziecka

§ 5.

1. Procedury interwencji mają na celu wspierać członków personelu w realizowaniu prawnego i społecznego obowiązku reagowania w sytuacji podejrzenia krzywdzenia dziecka.
2. Celem interwencji jest zatrzymanie krzywdzenia dziecka i zapewnienie mu bezpieczeństwa.
3. Zagrożenie bezpieczeństwa dzieci może przybierać różne formy, z wykorzystaniem różnych sposobów kontaktu i komunikowania.
4. Na potrzeby niniejszego dokumentu przyjęto następującą kwalifikację zagrożenia bezpieczeństwa dzieci:
 - a. przestępstwo na szkodę dziecka (np. wykorzystanie seksualne, znęcanie się nad dzieckiem);
 - b. inna forma krzywdzenia, niebędąca przestępstwem ściganym z oskarżenia publicznego, taka jak np. krzyk, kary fizyczne, poniżanie;
 - c. zaniedbanie potrzeb życiowych dziecka (np. związanych z żywieniem, higieną czy zdrowiem).
5. Na potrzeby niniejszego dokumentu wyróżniono procedury interwencji w przypadku podejrzenia działania na szkodę dziecka przez:
 - a. osoby dorosłe (personel, inne osoby trzecie, rodziców/opiekunów prawnych),
 - b. inne dziecko.

§ 6.

1. W przypadku powzięcia przez członka personelu podejrzenia, że dziecko jest krzywdzone, lub zgłoszenia takiej okoliczności przez dziecko lub opiekuna dziecka, członek personelu ma obowiązek sporządzenia notatki służbowej i przekazania uzyskanej informacji zarządowi *nazwa podmiotu*. Notatka może mieć formę pisemną lub mailową.
2. Interwencja prowadzona jest przez zarząd *nazwa podmiotu*, które może wyznaczyć na stałe do tego zadania inną osobę. W przypadku wyznaczenia takiej osoby jej dane (imię, nazwisko, email, telefon) zostaną podane do wiadomości personelu, dzieci i opiekunów.
3. W przypadku wyznaczenia innej osoby do prowadzenia interwencji pod pojęciem „zarząd *nazwa podmiotu*” należy rozumieć osobę odpowiedzialną za prowadzenie interwencji.
4. Jeżeli zgłoszono krzywdzenie ze strony osoby wyznaczonej do prowadzenia interwencji, wówczas interwencja prowadzona jest przez zarząd podmiotu.
5. Jeżeli zgłoszono krzywdzenie ze strony zarządu podmiotu, a nie została wyznaczona osoba do prowadzenia interwencji, wówczas działania opisane w niniejszym rozdziale podejmuje osoba, która dostrzegła krzywdzenie lub do której zgłoszono podejrzenie krzywdzenia.
6. Do udziału w interwencji można doprosić specjalistów, w szczególności psychologów i pedagogów, celem skorzystania z ich pomocy przy rozmowie z dzieckiem o trudnych doświadczeniach.

7. Zarząd *nazwa podmiotu* informuje opiekunów o obowiązku zgłoszenia podejrzenia krzywdzenia dziecka do odpowiedniej instytucji (prokuratura/policja lub sąd rodzinno-opiekunczy, lub najbliższy ośrodek pomocy społecznej). Jeżeli poinformowanie opiekuna dziecka jest sprzeczne z dobrem dziecka lub niemożliwe, odstępuje się od tego obowiązku.
8. Po poinformowaniu opiekunów zgodnie z punktem poprzedzającym, zarząd podmiotu składa zawiadomienie o podejrzeniu przestępstwa do prokuratury/policji [wzór stanowi Załącznik nr ...] lub wniosek o wgląd w sytuację rodziny do sądu rejonowego, wydziału rodzinnego i nieletnich [wzór stanowi Załącznik nr ...], bądź pismo o zbadanie sytuacji dziecka do ośrodka pomocy społecznej [wzór stanowi Załącznik nr ...].
9. Dalszy tok postępowania leży w kompetencjach instytucji wskazanych w punkcie poprzedzającym.
10. Z przebiegu każdej interwencji sporządza się kartę interwencji, której wzór stanowi Załącznik [nr ...] do niniejszej Polityki. Kartę załącza się do rejestru interwencji prowadzonego przez podmiot.
11. Wszystkie osoby, które w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych powzięły informację o krzywdzeniu dziecka lub informacje z tym związane, są zobowiązane do zachowania poufności, wyłączając informacje przekazywane uprawnionym instytucjom w ramach działań interwencyjnych.
12. W przypadku gdy podejrzenie zagrożenia bezpieczeństwa dziecka zgłosili opiekunowie dziecka, a podejrzenie to nie zostało potwierdzone, należy o tym fakcie poinformować opiekunów dziecka na piśmie.
13. W zależności od potrzeb może zostać powołany zespół w celu opracowania metod wsparcia dziecka krzywdzonego składający się ze specjalistów i personelu podmiotu.

§ 7.

W przypadku podejrzenia, że życie dziecka jest zagrożone lub grozi mu ciężki uszczerbek na zdrowiu należy niezwłocznie poinformować odpowiednie służby (policja, pogotowie ratunkowe), dzwoniąc pod numer 112. Poinformowania służb dokonuje członek personelu, który pierwszy powziął informację o zagrożeniu i następnie wypełnia kartę interwencji.

§ 8.

Krzywdzenie przez osobę dorosłą

1. W przypadku gdy zgłoszono krzywdzenie dziecka zarząd *nazwa podmiotu* przeprowadza rozmowę z dzieckiem i innymi osobami mającymi lub mogącymi mieć wiedzę o zdarzeniu i o sytuacji osobistej (rodzinnej, zdrowotnej) dziecka, w szczególności jego opiekunami. Zarząd podmiotu stara się ustalić przebieg zdarzenia, ale także wpływ zdarzenia na zdrowie psychiczne i fizyczne dziecka. Ustalenia są spisywane na karcie interwencji.
2. Zarząd podmiotu organizuje spotkanie/a z opiekunami dziecka (o ile opiekun nie jest sprawcą), którym przekazuje informacje o zdarzeniu oraz o potrzebie/możliwości skorzystania ze specjalistycznego wsparcia, w tym u innych podmiotów lub służb.
3. W przypadku, gdy wobec dziecka popełniono przestępstwo, zarząd podmiotu sporządza zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa i przekazuje je do właściwej miejscowo policji lub prokuratury.

4. W przypadku, gdy z rozmowy z opiekunami wynika, że nie są oni zainteresowani pomocą dziecku, ignorują zdarzenie lub w inny sposób nie wspierają dziecka, które doświadczyło krzywdzenia zarząd podmiotu sporządza wniosek o wgląd w sytuację rodziny, który kieruje do właściwego sądu rodzinnego.
5. W przypadku, gdy z przeprowadzonych ustaleń wynika, że opiekun dziecka zaniedbuje jego potrzeby psychofizyczne lub rodzina jest niewydolna wychowawczo (np. dziecko chodzi w nieadekwatnych do pogody ubraniach, opuszcza miejsce zamieszkania bez nadzoru osoby dorosłej), rodzina stosuje przemoc wobec dziecka (rodzic/inny domownik krzyczy na dziecko, stosuje klapsy lub podobne rodzajowo kary fizyczne), należy poinformować właściwy ośrodek pomocy społecznej o potrzebie pomocy rodzinie, gdy niespełnianie potrzeb wynika z sytuacji ubóstwa, bądź – w przypadku przemocy i zaniedbania – konieczności wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”/jeśli dotyczy/.
6. W przypadku gdy zgłoszono krzywdzenie dziecka przez członka personelu *nazwa podmiotu*, wówczas osoba ta zostaje odsunięta od wszelkich form kontaktu z dziećmi (nie tylko dzieckiem pokrzywdzonym) do czasu wyjaśnienia sprawy.
7. W przypadku gdy członek personelu podmiotu dopuścił się wobec dziecka innej formy krzywdzenia niż popełnienie przestępstwa ściganego z oskarżenia publicznego na jego szkodę, zarząd podmiotu powinien zbadać wszystkie okoliczności sprawy, w szczególności wysłuchać osobę podejrzaną o krzywdzenie, dziecko oraz innych świadków zdarzenia. W sytuacji, gdy naruszenie dobra dziecka jest znaczne, w szczególności, gdy doszło do dyskryminacji lub naruszenia godności dziecka, należy rozważyć rozwiązanie stosunku prawnego z osobą, która dopuściła się krzywdzenia, lub zarekomendować takie rozwiązanie zwierzchnikom tej osoby. Jeżeli osoba, która dopuściła się krzywdzenia, nie jest bezpośrednio zatrudniona przez podmiot, lecz przez podmiot trzeci, lub jest wolontariuszem wówczas należy zarekomendować zakaz wstępu tej osoby na teren podmiotu, a w razie potrzeby rozwiązać umowę z instytucją współpracującą.
8. Wszystkie osoby, które w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych powzięły informację o krzywdzeniu dziecka lub informacje z tym związane, są zobowiązane do zachowania tych informacji w tajemnicy, wyłączając informacje przekazywane uprawnionym instytucjom w ramach działań interwencyjnych.

§ 9.

Krzywdzenie rówieśnicze

1. W przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez inne dziecko przebywające w podmiocie (np. na warsztatach, turniejach, zajęciach) należy przeprowadzić rozmowę z dzieckiem podejrzanym o krzywdzenie oraz jego opiekunami, a także oddzielnie z dzieckiem poddawany krzywdzeniu i jego opiekunami. Ponadto należy porozmawiać z innymi osobami mającymi wiedzę o zdarzeniu. W trakcie rozmów należy dążyć do ustalenia przebiegu zdarzenia, a także wpływu zdarzenia na zdrowie psychiczne i fizyczne dziecka krzywdzonego. Ustalenia są spisywane na karcie interwencji. Dla dziecka krzywdzącego oraz krzywdzonego sporządza się oddzielne karty interwencji.
2. Wspólnie z opiekunami dziecka krzywdzącego należy opracować plan naprawczy, celem zmiany niepożądanych zachowań.

3. Z opiekunami dziecka poddawanego krzywdzeniu należy opracować plan zapewnienia mu bezpieczeństwa, włączając w ten plan sposoby odizolowania go od źródeł zagrożenia.
4. W trakcie rozmów należy upewnić się, że dziecko podejrzewane o krzywdzenie innego dziecka samo nie jest krzywdzone przez opiekunów, innych dorosłych bądź inne dzieci. W przypadku potwierdzenia takiej okoliczności należy podjąć interwencję także w stosunku do tego dziecka.
5. W przypadku, gdy dziecko krzywdzące nie uczestniczy w działaniach podmiotu należy porozmawiać z dzieckiem poddawany krzywdzeniu, innymi osobami mającymi wiedzę o zdarzeniu, a także z opiekunami dziecka krzywdzonego celem ustalenia przebiegu zdarzenia, a także wpływu zdarzenia na zdrowie psychiczne i fizyczne dziecka. Zarząd podmiotu organizuje spotkanie/a z opiekunami dziecka, którym przekazuje informacje o zdarzeniu oraz o potrzebie/możliwości skorzystania ze specjalistycznego wsparcia, w tym u innych podmiotu lub służb oraz o sposobach reakcji na zdarzenie (poinformowanie sądu rodzinnego, poinformowanie szkoły, poinformowanie opiekunów dziecka krzywdzącego).
6. Jeżeli osobą podejrzewaną o krzywdzenie jest dziecko w wieku od 10 do 17 lat, a jego zachowanie stanowi czyn karalny, należy ponadto poinformować właściwy miejscowo sąd rodzinny lub policję poprzez pisemne zawiadomienie.
7. Jeżeli osobą podejrzewaną o krzywdzenie jest dziecko powyżej lat 17, a jego zachowanie stanowi przestępstwo, wówczas należy poinformować właściwą miejscowo jednostkę policji lub prokuratury poprzez pisemne zawiadomienie.

§ 10

Postępowanie w przypadku przemocy zaobserwowanej przez personel w przestrzeni podmiotu, w wypadku braku możliwości zidentyfikowania danych dziecka, przy jednorazowym kontakcie.

1. Reakcja „tu i teraz” – Należy zadbać o bezpieczeństwo dziecka i podjąć próbę odseparowania go od osoby krzywdzącej. W razie potrzeby należy dać wsparcie dziecku na miarę możliwości (wysłuchać, podać chusteczki itd.).
2. W przypadku zagrożenia życia bądź zdrowia – należy zawiadomić ochronę budynku, lub służby pod numerem telefonu 112.
3. W przypadku braku zagrożenia życia bądź zdrowia – należy zwrócić uwagę dorosłemu przekraczającemu granice. Reakcja powinna być adekwatna do możliwości i samej sytuacji. Czasem wystarczy rozmowa – „u nas funkcjonuje polityka ochrony dzieci. Nie ma naszej zgody na stosowanie przemocy wobec dziecka.” Należy sprawdzić, czy dziecko czuje się bezpiecznie ze swoim opiekunem. Można poprosić innego pracownika (np. koordynatora) o wsparcie w interwencji.
4. Członek personelu podejmujący interwencję wypełnia kartę interwencji i przekazuje ją koordynatorowi SOM.
5. Koordynator SOM po ocenie sytuacji podejmuje kolejne kroki. Jeśli osobą krzywdzącą jest nauczyciel/nauczycielka lub inna osoba sprawująca opiekę nad dzieckiem w ramach obowiązków zawodowych związanych z instytucją, którą reprezentował, koordynator SOM weryfikuje nauczyciela/opiekuna grupy w zapisach Biura Organizacji Widowni bądź wnosi pismo do serwisu Biletów24 o zniesienie tajności danych wobec podejrzenia

przestępstwa. Przeprowadza rozmowę z domniemanym sprawcą. Kolejnym krokiem (w zależności od sytuacji może być) pismo do dyrektora placówki, reprezentowanej przez osobę krzywdzącą z prośbą o reakcję i odpowiedzią o podjętych krokach, zgłoszenie sprawy do kuratorium lub innego organu kontrolującego instytucję reprezentowaną przez osobę podejrzaną o krzywdzenie.

§ 11.

Postępowanie w przypadku ujawnienia treści nielegalnych, szkodliwych lub nieodpowiednich do wieku, lub w przypadku zdarzeń godzących w bezpieczeństwo dzieci związanych z korzystaniem z Internetu

1. W przypadku zgłoszenia/ujawnienia treści nielegalnych, szkodliwych lub nieodpowiednich do wieku, lub w przypadku zdarzeń godzących w bezpieczeństwo dzieci związanych z korzystaniem z Internetu należy:
 - a. powiadomić rodziców/opiekunów dziecka poszkodowanego i dziecka udostępniającego treści;
 - b. zdarzenie zarejestrować, przeanalizować oraz odpowiednio udokumentować;
 - c. powiadomić policję/sąd rodzinny w przypadku podejrzenia popełnienia czynu zabronionego;
 - d. zapewnić bezpieczeństwo i wsparcie dziecku poszkodowanemu.

§ 12.

Plan wsparcia

1. Wobec dziecka poddanego krzywdzeniu należy opracować plan wsparcia. Dotyczy to sytuacji krzywdzenia przez osoby dorosłe (personel, inne osoby trzecie, rodziców/opiekunów prawnych) oraz inne dziecko. Plan powinien zawierać wskazania dotyczące podjęcia przez podmiot działań w celu zapewnienia dziecku bezpieczeństwa, w tym:
 - a. sposoby odizolowania go od źródeł zagrożenia;
 - b. wsparcia, jakie podmiot zaoferuje dziecku;
 - c. skierowania dziecka do specjalistycznej placówki pomocy dziecku, jeżeli istnieje taka potrzeba.
2. Plan wsparcia powinien być opracowany z opiekunami dziecka i omówiony z dzieckiem. W przypadku, gdy opiekun jest osobą krzywdzącą dziecko, wówczas plan należy opracować w porozumieniu z rodzicem niekrzywdzącym.
3. W tworzeniu planu wsparcia należy korzystać z możliwości i zasobów podmiotu oraz włączać inne specjalistyczne podmioty takie jak: lokalne ośrodki pomocy społecznej, ośrodki interwencji kryzysowej, poradnie psychologiczne – pedagogiczne, specjalistyczne poradnie rodzinne, ośrodki wczesnej interwencji, ośrodki wsparcia dziennego, środowiskowe centra zdrowia psychicznego dla dorosłych oraz środowiskowe centra zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży, centra pomocy dzieciom (centrapomocydzieciom.fdds.pl), ogólnopolskie i lokalne organizacje pozarządowe zajmujące się wspieraniem rodziców i dzieci. Jako uzupełnienie działań można przekazać dziecku numer telefonu zaufania 116 111. Dorośli mogą skorzystać z Telefonu dla Dorosłych w sprawie Bezpieczeństwa Dzieci 800 100 100.

Rozdział IV

Zasady ochrony wizerunku dziecka

§ 13.

1. *Nazwa podmiotu* zapewnia najwyższe standardy ochrony danych osobowych dzieci zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oraz Polityką RODO podmiotu.
2. Wytyczne dotyczące ochrony wizerunku dziecka zawierające szczegółowe zasady rejestrowania i upubliczniania wizerunku dziecka do celów służbowych i prywatnych oraz zasady przechowywania materiałów zawierających wizerunek dziecka stanowią Załącznik [nr ...] do Polityki.
3. Podmiot, uznając prawo dziecka do prywatności i ochrony dóbr osobistych, zapewnia ochronę wizerunku dziecka kierując się odpowiedzialnością i rozważącością wobec utrwalania, przetwarzania, używania i publikowania wizerunków dzieci.
4. Utrwalanie, przetwarzanie, używanie, publikowanie wizerunku dziecka znajdującego się na zdjęciu, nagraniu bądź na jakimkolwiek nośniku musi być dokonywane rozważnie i ostrożnie. Działania tego rodzaju są dopuszczalne wyłącznie w celu celebrowania sukcesów dziecka, dokumentowania działań lub funkcjonowania podmiotu (np. na warsztatach, konkursach, turniejach), przy zachowaniu bezpieczeństwa dzieci.
5. Zdjęcia bądź nagrania, o których mowa w ust. 4, są realizowane bez dyskryminacji ze względu na jakiekolwiek cechy.
6. W każdym wypadku należy kierować się dobrem i godnością dziecka. Materiał zawierający wizerunek dziecka nie może być uwłaczający lub obrażający go, pokazywać sytuacji, które bez kontekstu wydają się ośmieszające, niewłaściwe, pokazywać przekroczeń strefy intymnej i nagości, utrwalać stereotypów. W celu ochrony dziecka przed działaniami naruszającymi jego dobro, w trakcie rejestracji:
 - a. dziecko musi być ubrane, a sytuacja utrwalana na zdjęciu/naganiu nie może być dla dziecka poniżająca, ośmieszająca ani ukazywać go w negatywnym kontekście;
 - b. zdjęcia/nagrania dziecka powinny się koncentrować na czynnościach wykonywanych przez dziecko i w miarę możliwości przedstawiać dziecko w grupie, nie pojedynczo.
7. Zabronione jest ujawnianie w trakcie rejestracji jakichkolwiek informacji dotyczących dziecka, w tym jego stanu zdrowia, sytuacji materialnej, sytuacji prawnej i powiązanych z wizerunkiem dziecka.
8. Wszystkie podejrzenia i problemy dotyczące niewłaściwego utrwalania i rozpowszechniania wizerunków dzieci należy rejestrować i zgłaszać zarządowi.

Rozdział V

Zasady dostępu dzieci do internetu

§ 14.

1. *Nazwa podmiotu*, zapewniając dzieciom dostęp do internetu, jest zobowiązany podejmować działania zabezpieczające dzieci przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju.

2. Za zagrożenia związane z użytkowaniem przez dzieci internetu i mediów elektronicznych uznaje się:
 - a. dostęp do treści nielegalnych, m.in. materiałów przedstawiających seksualne wykorzystywanie dziecka; materiały przedstawiające twardą pornografię, treści propagujące rasizm i ksenofobię, inne nielegalne treści skierowane przeciwko bezpieczeństwu dzieci, na przykład: propagowanie lub pochwalanie zachowań o charakterze pedofilskim, materiały utrwalające wizerunek nagiej osoby lub osoby w trakcie czynności seksualnej przy użyciu przemocy, groźby bezprawnej lub podstępny albo rozpowszechniane bez jej zgody, treść pornograficzne udostępniane małoletniemu, uwodzenie dziecka poniżej 15 r.ż. przez Internet, tzw. child grooming, zjawisko szantażu na tle seksualnym (określane również jako „sextortion”).
 - b. dostęp do treści szkodliwych i nieodpowiednich m.in. treści obrazujące przemoc, obrażenia fizyczne, prezentujące drastyczne sceny, śmierć, okrucieństwo wobec zwierząt, treści nawołujące do podejmowania działań autodestrukcyjnych (samookaleczeń, pro-ana, samobójstw, zażywania szkodliwych substancji, w tym środków psychoaktywnych niezidentyfikowanych jednoznacznie jako narkotyki itp.), treści nawołujące do przemocy, przestępczości, radykalizacji (również sekty) i ekstremizmu, patostreamy, treści dyskryminacyjne oraz pornograficzne.
 - c. dostęp do szkodliwych i nieodpowiednich kontaktów online oraz usług online – m.in. presja rówieśnicza, cyberprzemoc, grooming, szantaż na tle seksualnym, aktywność seksualna jako źródło dochodu osób nieletnich, hazard online, reklamy niedostosowane do wieku, media społecznościowe niedostosowane do wieku.
 - d. dostęp do szkodliwych i ryzykownych zachowań – np. podejmowanie wyzwań online, seksting, wywieranie presji, stosowanie przemocy z wykorzystaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych.
3. Jeśli podmiot ma własną siedzibę, w której udostępnia sieć wi-fi rozwiązania organizacyjne na poziomie placówki bazują na aktualnych standardach bezpieczeństwa, a dostęp dziecka do internetu możliwy jest:
 - a. pod nadzorem członka personelu podmiotu i – na urządzeniach podmiotu;
 - b. bez nadzoru – na przeznaczonych do tego komputerach, znajdujących się na terenie podmiotu (dostęp swobodny);
 - c. za pomocą sieci wifi podmiotu, po podaniu hasła.
4. Nie dopuszcza się dzieci do korzystania z prywatnego sprzętu elektronicznego personelu. Jeśli jest to absolutnie konieczne, musi odbywać się to przy obecności właściciela celem zabezpieczenia dziecka przed dostępem do prywatnych treści znajdujących się na komputerze, lub telefonie.
5. W przypadku dostępu realizowanego pod nadzorem członka personelu podmiotu, osoba ta ma obowiązek informowania dzieci o zasadach bezpiecznego korzystania z internetu. Członek personelu czuwa także nad bezpieczeństwem korzystania z internetu.
6. Podmiot zapewnia stały dostęp do materiałów edukacyjnych, dotyczących bezpiecznego korzystania z internetu, przy komputerach, z których możliwy jest dostęp swobodny do sieci. Osoba odpowiedzialna za internet zapewnia, aby sieć internetowa podmiotu, lub sieć udostępniania dzieciom w inny sposób, była zabezpieczona przed niebezpiecznymi treściami.

7. Jeśli podmiot udostępnia dzieciom sprzęt elektroniczny, osoba odpowiedzialna za internet przynajmniej raz w miesiącu sprawdza, czy na komputerach ze swobodnym dostępem podłączonych do internetu nie znajdują się niebezpieczne treści. W przypadku znalezienia niebezpiecznych treści, wyznaczona osoba stara się ustalić, kto korzystał z komputera w czasie ich wprowadzenia.
8. Informację o dziecku, które korzystało z komputera w czasie wprowadzenia niebezpiecznych treści, osoba odpowiedzialna za internet przekazuje zarządowi podmiotu, który powiadamia opiekunów dziecka o zdarzeniu.
9. W miarę możliwości osoba odpowiedzialna za internet przeprowadza z dziećmi cykliczne warsztaty dotyczące bezpiecznego korzystania z internetu.
10. Każdy członek personelu pracujący z dziećmi czuwa nad bezpiecznym korzystaniem przez nie z mediów elektronicznych, w szczególności pilnuje, aby dzieci nie rejestrowały, ani nie publikowały wizerunku swojego lub innych dzieci przed, w trakcie i po zajęciach w sposób sprzeczny z godnością dziecka, a także informuje dzieci o konieczności rozważnego korzystania z mediów społecznościowych.

Rozdział VI

Monitoring stosowania Polityki

§ 15.

1. Zarząd *nazwa podmiotu* wyznacza [imię i nazwisko oraz sposób kontaktu] jako osobę odpowiedzialną za *Politykę ochrony dzieci* w podmiocie.
2. Osoba, o której mowa w punkcie poprzedzającym, jest odpowiedzialna za monitorowanie realizacji *Polityki*, za reagowanie na sygnały naruszenia *Polityki* i prowadzenie i analizę rejestru zgłoszeń oraz zaproponowanie zmian w *Polityce*.
3. Osoba, o której mowa w ust. 1 niniejszego paragrafu, przeprowadza wśród personelu podmiotu, raz na 24¹ miesiące, ankietę monitorującą poziom realizacji *Polityki*. Wzór ankiety stanowi Załącznik [nr ...] do niniejszej *Polityki*.
4. W ankiecie personel może proponować zmiany *Polityki* oraz wskazywać naruszenia *Polityk*.
5. Osobna ankieta bądź inna forma oceny funkcjonowania *Polityki* przeprowadzana jest wśród dzieci i ich opiekunów. Wzór stanowi Załącznik [nr ...].
6. Osoba, o której mowa w ust. 1 niniejszego paragrafu, dokonuje opracowania ankiet lub innych form oceny wypełnionych przez członków personelu, dzieci i ich opiekunów oraz oceny zgodności *Polityki* z obowiązującymi przepisami prawnymi. Sporządza na tej podstawie raport z monitoringu, który następnie przekazuje zarządowi podmiotu.
7. Zarząd podmiotu wprowadza do *Polityki* niezbędne zmiany i ogłasza personelowi, dzieciom i ich opiekunom nowe brzmienie *Polityki*.

1 Wymóg ustawowy to 24 miesiące. Rekomendujemy zapis o 12 miesiącach. To dobra praktyką wpisującą się w kalendarz ewaluacji pozostałych dokumentów w podmiotach.

Rozdział VII

Przepisy końcowe

1. *Polityka* wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.
2. Ogłoszenie następuje w sposób dostępny dla personelu podmiotu, dzieci i ich opiekunów, w szczególności poprzez wywieszenie w miejscu ogłoszeń dla personelu lub poprzez przesłanie jej tekstu drogą elektroniczną oraz poprzez zamieszczenie na stronie internetowej i wywieszenie w widocznym miejscu w siedzibie, również w wersji skróconej, przeznaczonej dla dzieci.
3. Podmioty współpracujące, w przypadku, gdy ich działalność obejmuje kontakt z dziećmi, są zobowiązane do przestrzegania niniejszej *Polityki*.

Załącznik nr 2.

Schemat pytań „Ocena ryzyka”

Personel podmiotu (edukatorzy, instruktorzy)	Przestrzenie	Współpracownicy i partnerzy	Działania podmiotu (rodzaj zajęć, czas pracy, wyjazdy)	Komunikacja i wizerunek	Sponsorzy i dochód	Cele artystyczne i prestiż podmiotu
1 Jak rekrutowany jest personel?	1 W jakich przestrzeniach Wasz podmiot prowadzi zajęcia?	1 Kim są wasi współpracownicy i jaki poziom i rodzaj kontaktu mają z dziećmi (np. fotografowie, reżyserzy, kierownicy, zarządcy obiektów)?	1 Jakie działania oferujecie dzieciom i rodzinom (np. warsztaty grupowe, konsultacje indywidualne, wyjazdy)?	1 Z jakich obrazów i informacji związanych z dziećmi korzysta wasz podmiot w działaniach PR?	1 Jak pozyskujecie fundusze lub generujecie dochód?	1 Co jest celem nadrzędnym w Waszym działaniu – efekt artystyczny czy bezpieczeństwo dzieci?
2 Czy sprawdzacie referencje i przeprowadzacie weryfikację wszystkich członków personelu w rejestrach sprawców przestępstw na tle seksualnym oraz w KRK?	2 Czy przestrzenie są łatwo czy trudno dostępne dla osób postronnych?	2 W jaki sposób wasza organizacja ich angażuje?	2 Jak zaprojektowano te działania?	2 Jak te informacje są przechowywane i komu prezentowane?	2 Czy w jakimkolwiek stopniu biorą w tym udział dzieci?	2 Jak wygląda partycypacja dzieci w tworzeniu dzieł artystycznych? Jakimi zasadami się kierujecie?
3 Jaki rodzaj kontaktu z dziećmi ma personel w waszym podmiocie?	3 Czy z przestrzeni korzystają inne osoby lub podmioty?	3 Czy są zapoznawani z waszą polityką i zobowiązują się do jej przestrzegania?	3 Czy przy projektowaniu zwracano uwagę na bezpieczeństwo dzieci korzystających z działań?	3 Jakie technologie w zakresie rejestracji i przechowywania danych osobowych, w tym wizerunku dzieci wykorzystuje wasz podmiot?	3 Czy podmiot ustalił zasady zapobiegające faworyzacji dzieci, których opiekunowie są sponsorami podmiotu?	3 Co tworzy prestiż Waszego podmiotu i jaką rolę dla Was pełni?
4 Czy zwracacie uwagę na predyspozycje personelu do pracy z dziećmi?	4 Jak zorganizowana jest rotacja grup/osób korzystających z tych samych przestrzeni?	4 Czy macie stworzoną procedurę sprawdzającą ich weryfikację w rejestrach?	4 Czy brano pod uwagę różne potrzeby dzieci np. chłopców/dziewcząt, dzieci ze specjalnymi potrzebami?	4 Czy podmiot ma ustalone zasady rejestrowania i przechowywania wizerunku dzieci?	4 Czy zostały ustalone zasady upubliczniania wizerunku dzieci przez sponsorów i czy zawierają one zapisy chroniące dobro dziecka?	4 Czy dzieci i młodzież współpracują z profesjonalistami? Jeśli tak to czy zostały ustalone zasady takiej pracy, a dorośli spoza Waszego podmiotu ich przestrzegają?
5 Czy występuje duża rotacja personelu?	5 Jakiego rodzaju treści znajdują się w przestrzeni, z której korzystają dzieci? Czy są one adekwatne do ich wieku?	5 Czy są to osoby bądź usługodawcy stale współpracujący z podmiotem, czy są to kontakty jednorazowe?	5 Kto realizuje te działania?	5 Czy podmiot ma ustalone zasady utrwalania wizerunku dzieci, aby nie naruszał on ich godności?	5 Czy prowadzicie konsultacje ze specjalistami treści artystycznych (np. dzieł literackich, tematów) pod kątem rozwoju psychofizycznego dzieci?	
6 Czy macie personel tymczasowy lub wolontariuszy?		6 Czy stworzyliście listę współpracowników i dokonaliście analizy ryzyka wynikającej z zakresu obowiązków i rodzaju ich kontaktu z dziećmi?	6 Czy polityka zawiera zapisy (szczególnie zasady bezpieczeństwa) uwzględniające specyficzne dla podmiotu obszary działań (np. konkursy, wyjazdy z noclegami)?	6 Czy podmiot posiada służbowe kanały komunikacji z dziećmi? Jeśli nie, to czy są ustalone zasady komunikacji z dziećmi przez prywatne kanały?	6 W jaki sposób kształtujecie wrażliwość dzieci i jak pracujecie z tematami obejmującymi wątki osobiste, trudne emocjonalnie dla dzieci (jeśli takie się pojawiają)?	

Personel podmiotu (edukatorzy, instruktorzy)	Przestrzenie	Współpracownicy i partnerzy	Działania podmiotu (rodzaj zajęć, czas pracy, wyjazdy)	Komunikacja i wizerunek	Sponsorzy i dochód	Cele artystyczne i prestiż podmiotu
7 Czy wszyscy członkowie personelu i wolontariusze przechodzą szkolenie dot. ochrony dzieci przed rozpoczęciem działań w waszym podmiocie?		7 Jaki wpływ na dzieci lub kontakt z nimi mają wasi partnerzy?	7 Czy działania prowadzone są w godzinach popołudniowych lub wieczornych? Jeśli tak, to jakiego rodzaju nadzór jest prowadzony?	7 Czy personel został przeszkolony z zasad dotyczących bezpiecznego kontaktu i korzystania z mediów społecznościowych?		7 Czy konsultujecie z odbiorcami ofertę Waszego podmiotu dla dzieci i młodzieży?
8 Czy podpisujecie umowy odpowiednio wcześniej, aby móc zweryfikować osoby pracujące z dziećmi?		8 Czy partnerzy mają własną politykę ochrony dzieci? Czy pracują zgodnie z waszą polityką?	8 Jak wygląda komunikacja z rodzicami dzieci i jakie są ustalone zasady odbioru z zajęć?	8 W jaki sposób chronicie dzieci przed zatarciem granic między relacją służbową z autorytetem/artystą a profesjonalnymi działaniami Waszego podmiotu?		
9 Czy współpracujecie z autorytetami w danej dziedzinie np. organizujecie spotkania z mistrzami w swoim fachu? Jeśli tak, to czy dbacie o to, żeby również stosowali się do zasad obowiązujących w waszym podmiocie?		9 Czy zachodzą zależności między podmiotem a partnerami? W jaki sposób są uwzględnione w waszej polityce?	9 Jakiego typu kontakt ma personel z dziećmi w podmiocie (powtarzalny, częsty, jednorazowy, incydentalny)?			
10 Czy prowadzicie onboarding personelu uwzględniający zapoznanie z zasadami bezpieczeństwa w waszym podmiocie?			10 Jaki jest charakter zajęć organizowanych przez podmiot (indywidualne/grupowe, z obecnością/bez obecności rodzica/opiekuna)?			

Załącznik nr 3.

Tabela „Obszary ryzyka”

Obszary ryzyka	Zidentyfikowane czynniki ryzyka	Ocena ryzyka: niskie, średnie, wysokie	Jak zredukować ryzyko?	Działania do wdrożenia
Personel podmiotu (edukatorzy, instruktorzy)	1.			
	2.			
	...			
Przestrzenie	1.			
	2.			
	...			
Współpracownicy i partnerzy	1.			
	2.			
	...			
Działania podmiotu (rodzaj zajęć, czas pracy, wyjazdy)	1.			
	2.			
	...			
Komunikacja i wizerunek	1.			
	2.			
	...			
Sponsorzy i dochód	1.			
	2.			
	...			
Cele artystyczne i prestż podmiotu	1.			
	2.			
	...			

Ocena ryzyka:

- wysokie – oznacza wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia oraz znaczący wpływ na bezpieczeństwo dzieci,
- średnie – oznacza wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia lub znaczący wpływ na dzieci,
- niskie – oznacza niskie prawdopodobieństwo wystąpienia i/lub niewielki wpływ na dzieci.

Załącznik nr 4.

Zasady bezpiecznej rekrutacji personelu w *nazwa podmiotu*

1. Przed zatrudnieniem osoby w *nazwa podmiotu* lub nawiązaniem współpracy w innej formie i powierzeniem jej obowiązków polegających na pracy z dzieckiem należy ustalić jej kwalifikacje oraz kompetencje do pracy z dzieckiem, a także wykluczyć ryzyko wystąpienia z jej strony zagrożenia dla dobra i bezpieczeństwa dziecka.
2. W każdym przypadku, niezależnie od podstawy zatrudnienia lub nawiązania współpracy, *nazwa podmiotu* musi posiadać dane pozwalające zidentyfikować personel oraz zweryfikować stosunek personelu do dzieci i podzielenia wartości związanych z szacunkiem wobec nich oraz przestrzegania ich praw. Nie jest dopuszczalne, aby z dziećmi pracowała osoba znana wyłącznie z imienia, przyjęta do realizacji obowiązków z uwagi na swoje dobre chęci.
3. W trakcie rekrutacji należy uzyskać:
 - a. dane osobowe kandydata, takie jak imię (imiona) i nazwisko, datę urodzenia, dane kontaktowe, potwierdzone w razie potrzeby sprawdzeniem dokumentu tożsamości;
 - b. informacje dotyczące:
 - wykształcenia kandydata/kandydatki;
 - kwalifikacji zawodowych kandydata/kandydatki;
 - przebiegu dotychczasowego zatrudnienia kandydata/kandydatki.
4. W celu uzyskania dodatkowych informacji o kandydatce/kandydacie *nazwa podmiotu* może wystąpić do niego/do niej o przedstawienie referencji z poprzednich miejsc zatrudnienia (od poprzedniego pracodawcy) lub wskazanie kontaktu w celu pozyskania referencji. Nieprzedłożenie ww. dokumentu nie może wywoływać negatywnych konsekwencji dla kandydata lub kandydatki.
5. Przed nawiązaniem współpracy z daną osobą, *nazwa podmiotu* ma obowiązek sprawdzić czy osoba ta figuruje w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym (Rejestr z dostępem ograniczonym oraz Rejestr osób w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze). Wydruk z Rejestru należy przechowywać w aktach osobowych członka personelu lub w innej dokumentacji dotyczącej personelu.
6. Kandydat/ka przedkłada pracodawcy lub innemu organizatorowi informację z Krajowego Rejestru Karnego w zakresie przestępstw określonych w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego, w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2023 r. poz. 172 oraz z 2022 r. poz. 2600), lub za odpowiadające tym przestępstwom czyny zabronione określone w przepisach prawa obcego.
7. Fakt karalności wynikający z weryfikacji rejestrach wymienionych w pkt. 5, 6 i 7 uniemożliwia nawiązanie jakiegokolwiek stosunku prawnego z kandydatem.

8. Kandydat/ka, posiadająca obywatelstwo innego państwa niż Rzeczpospolita Polska, ponadto przedkłada pracodawcy informację z rejestru karnego państwa obywatelstwa uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi.
9. Kandydat/ka, składa pracodawcy oświadczenie o państwie lub państwach, w których zamieszkiwała w ciągu ostatnich 20 lat, innych niż Rzeczpospolita Polska i państwo obywatelstwa (jeśli dotyczy), oraz jednocześnie przedkłada pracodawcy informację z rejestrów karnych tych państw uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi.
10. Jeżeli prawo państwa, o którym mowa w pkt. 8 lub 9, nie przewiduje wydawania informacji do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi, przedkłada się informację z rejestru karnego tego państwa.
11. W przypadku gdy prawo państwa, z którego ma być przedłożona informacja, o której mowa w punktach. 8 lub 9, nie przewiduje jej sporządzenia lub w danym państwie nie prowadzi się rejestru karnego, kandydat/ka, składa pracodawcy lub innemu organizatorowi oświadczenie o tym fakcie wraz z oświadczeniem, że nie była prawomocnie skazana w tym państwie za czyny zabronione odpowiadające przestępstwom określonym w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego, w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii oraz nie wydano wobec niej innego orzeczenia, w którym stwierdzono, iż dopuściła się takich czynów zabronionych, oraz że nie ma obowiązku wynikającego z orzeczenia sądu, innego uprawnionego organu lub ustawy stosowania się do zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi.
12. Oświadczenia, o których mowa w punktach 9 i 11, składane są pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w nim klauzuli następującej treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia”. Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.
13. Ponadto osoba przyjęta na stanowisko związane z pracą z dziećmi musi bezwzględnie podpisać oświadczenie o zapoznaniu się z Polityką ochrony dzieci i zobowiązaniu do jej przestrzegania – Załącznik [nr ...];
14. Oświadczenie zostają włączone do akt osobowych pracownika, a w przypadku ich braku dołączone do umowy cywilnoprawnej.
15. Brak zgody na podpisanie dokumentów wymienionych w pkt. 12 i 13 uniemożliwia nawiązanie z tą osobą jakiegokolwiek stosunku prawnego (zawarcie umowy o pracę/współpracy).

Załącznik nr 5.

Zasady bezpiecznych relacji personel–dziecko

Zasady bezpiecznych relacji personel–dziecko

1. Naczelną zasadą wszystkich czynności podejmowanych przez personel w odniesieniu do dzieci jest troska o dobro dziecka i działanie w jego najlepszym interesie.
2. Personel traktuje dziecko z szacunkiem, uwzględniając jego godność i potrzeby.
3. Niedopuszczalne jest stosowanie wobec dziecka przemocy w jakiegokolwiek formie.
4. Niedopuszczalne jest nawiązywanie z dzieckiem jakichkolwiek relacji o charakterze seksualnym lub romantycznym.
5. Personel działa zgodnie z obowiązującym prawem, przepisami wewnętrznymi *nazwa podmiotu* oraz w granicach swoich kompetencji.
6. Zasady bezpiecznych relacji personelu z dziećmi obowiązują wszystkich pracowników, współpracowników, stażystów, wolontariuszy oraz członków *nazwa podmiotu*, a także każdą dorosłą osobę mającą kontakt z dziećmi pozostającymi pod opieką *nazwa podmiotu*, jeśli kontakt ten odbywa się na terenie placówki i/lub za zgodą zarządu.
7. Znajomość i zaakceptowanie zasad zostają potwierdzone podpisaniem oświadczenia.
8. Personel jest zobowiązany do utrzymywania profesjonalnych relacji z dziećmi oraz każdorazowego rozważenia, czy reakcja, komunikat bądź działanie wobec dziecka są adekwatne do sytuacji, bezpieczne, uzasadnione i sprawiedliwe wobec innych dzieci. Działania powinny być prowadzone w sposób otwarty i przejrzysty, aby zminimalizować ryzyko błędnej interpretacji zachowań.

Komunikacja z dziećmi

Każdy członek personelu w komunikacji z dzieckiem:

1. Zachowuje cierpliwość wobec dziecka i okazuje mu szacunek.
2. Uważnie słucha dzieci i udziela im odpowiedzi dostosowanych do ich wieku oraz danej sytuacji.
3. Podejmując decyzje dotyczące dziecka, informuje je o tym i stara się uwzględniać jego oczekiwania. Pozostawia dziecku sprawczość i możliwość decydowania o swoim zaangażowaniu w rozwój artystyczny, o uczestnictwie w konkursach czy o dalszych planach.
4. Szanuje prawo dziecka do prywatności. Jako autorytet, często będący powiernikiem sekretów dzieci, nie powinien wykorzystywać tej wiedzy i ujawniać ich tajemnic. Jeśli konieczne jest odstępnie od zasady poufności w celu ochrony dziecka, informuje je o tym tak szybko, jak to możliwe.
5. Nie ujawnia wrażliwych informacji dotyczących dziecka osobom nieuprawnionym, w tym innym dzieciom i rodzicom. Dotyczy to wizerunku dziecka, informacji o jego sytuacji rodzinnej, ekonomicznej, medycznej, opiekuńczej i prawnej.

6. Zapewnia dzieci, że jeśli czują się niekomfortowo w jakiejś sytuacji, w związku z konkretnym zachowaniem lub słowami, mogą o tym powiedzieć jemu lub wskazanej osobie i oczekiwać odpowiedniej reakcji i/lub pomocy.
7. Nie zawstydza, nie upokarza, nie lekceważy, nie poniża ani nie obraża dziecka.
8. Nie podnosi głosu na dziecko, z wyjątkiem sytuacji związanych z zagrożeniem bezpieczeństwa. W takich przypadkach krzyk nie może jednak zawierać elementów upokarzania i przemocy słownej.
9. Nie zachowuje się w obecności dzieci w sposób niestosowny. Dotyczy to używania wulgarnych słów, gestów i żartów, wygłaszania obraźliwych uwag, nawiązywania w wypowiedziach do atrakcyjności seksualnej oraz wykorzystywania wobec dziecka relacji władzy lub przewagi fizycznej (zastraszanie, przymuszanie, groźby).
10. Zapewnia równość w przekazywaniu dzieciom informacji o konkursach, warsztatach, możliwościach rozwoju.
11. Nie komentuje wyglądu dzieci.
12. Dbą o kulturę wypowiedzi i atmosferę szacunku w relacjach z dziećmi i pomiędzy nimi.

Działania z dziećmi

Każdy członek personelu w działaniach z dziećmi:

1. Jest zobowiązany do zachowania jawności każdorazowego kontaktu z dziećmi. Pozostali dorośli oraz dzieci wiedzą o zajęciach, warsztatach i innych spotkaniach organizowanych przez personel dla wszystkich dzieci.
2. Swoim postępowaniem daje dzieciom dobry przykład i stanowi dla nich wzór do naśladowania. Ma świadomość, że jego relacje z innymi członkami personelu i rodzicami kształtują postawy dzieci, dlatego dba o budowanie w swojej placówce kultury szacunku.
3. Reaguje na wszelkie przejawy przemocy rówieśniczej. Nie nastawia dzieci przeciwko sobie, nie plotkuje na ich temat ani nie zachęca do przemoczonych praktyk. Odnosi się z szacunkiem do z każdego dziecka.
4. Buduje autorytet oparty na szacunku wynikającym z przestrzegania zasad bezpieczeństwa, wysokich kompetencji, wyrozumiałości, dotrzymywania ustaleń i obietnic, a nie na zastraszaniu czy karach. Dbą o to, żeby mieć dobry kontakt z dziećmi, którymi się opiekuje.
5. Docenia i szanuje zaangażowanie i wysiłek dzieci, nie skupiając się wyłącznie na sukcesach. Nie wiąże wartości dzieci z ich wynikami w konkursach. Bez wywierania presji wyjaśnia znaczenie udziału w konkursach, pozostawiając jednak ostateczną decyzję dziecku.
6. Aktywizuje dzieci i traktuje je równo, niezależnie od ich talentów, orientacji seksualnej, sprawności, statusu społecznego, pochodzenia etnicznego oraz kulturowego, przekonań religijnych czy światopoglądowych. Umiejętnie stawia dzieciom wyzwania, uwzględniając ich wrażliwość.
7. Szanuje prywatność dzieci, w szczególności nie wchodzi do toalet, pod prysznice ani do szatni, gdy przebywają tam podopieczni.
8. Szanuje czas dzieci. Nie odwołuje i nie przekłada zajęć w ostatniej chwili oraz nie oczekuje, że dzieci będą rezygnowały z innych ważnych dla nich aktywności, takich jak czas z rodziną, szkołą czy jakiegokolwiek inne zajęcia, które są dla nich w danej chwili priorytetem.

9. Na pierwszym miejscu stawia bezpieczeństwo dzieci, ich dobrostan i radość z rozwijania pasji. Nie wywiera presji w celu osiągnięcia sukcesów i udziału w każdym konkursie/przeglądzie za wszelką cenę, bez zwracania uwagi na możliwe negatywne konsekwencje.
10. Zgłasza kierownictwu wszystkie ryzykowne sytuacje, w tym zauroczenie dziecka przez członka personelu lub członka personelu przez dziecko. W przypadku bycia świadkiem takiej sytuacji reaguje stanowczo i z wyczuciem.
11. Dbą o to, aby w miarę możliwości przebywać w zasięgu wzroku lub słuchu innych członków personelu podczas prowadzenia aktywności z dziećmi. W wyjątkowych i uzasadnionych sytuacjach, gdy musi zostać z dzieckiem sam na sam, zawsze powiadamia o tym innych członków personelu oraz informuje, w którym dokładnie miejscu będzie z dzieckiem przebywać.
12. Nie faworyzuje dzieci i nie otacza ich nieuzasadnioną osobistą opieką.
13. Nie nawiązuje z dzieckiem żadnych relacji romantycznych ani seksualnych, ani nie składa mu propozycji o niewłaściwym charakterze. Dotyczy to również komentarzy, żartów i gestów o charakterze seksualnym oraz udostępniania dzieciom treści erotycznych i pornograficznych, niezależnie od ich formy.
14. Nie utrzuca wizerunku dziecka (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie) na potrzeby prywatne. Dotyczy to także umożliwienia osobom trzecim utrwalenia wizerunków dzieci, jeśli kierownictwo nie zostało o tym poinformowane, nie wyraziło na to zgody i nie uzyskano zgód rodziców/opiekunów prawnych oraz samych dzieci.
15. Nie proponuje dzieciom alkoholu, wyrobów tytoniowych ani nielegalnych substancji, a także nie używa ich w obecności dzieci.
16. Nie przyjmuje pieniędzy i prezentów od dziecka ani od jego rodziców/opiekunów prawnych. Nie wchodzi w relacje zależności wobec dziecka lub jego rodziców/opiekunów, które mogłyby prowadzić do oskarżeń o nierówne traktowanie bądź czerpanie z tych relacji korzyści majątkowych.
17. Zapewnia dzieciom możliwość przebiegania się w osobnych, wyraźnie oznaczonych przestrzeniach – bez obecności dorosłych. W przypadku zajęć koedukacyjnych należy zapewnić dzieciom oddzielne łazienki i szatnie. Używanie przez personel lub opiekunów telefonów komórkowych lub sprzętu z funkcją nagrywania jest w szatniach i łazienkach zabronione. Dzieci także powinny być zniechęcane do korzystania z telefonów w szatniach. W przypadku, gdy dzieci mają pozwolenie na użytkowanie telefonów, należy przekazać im informacje dotyczące bezpiecznego i odpowiedzialnego korzystania z tych urządzeń.
18. Zawsze dostosowuje treści artystyczne, edukacyjne i wychowawcze do wieku i możliwości rozwojowych dzieci. W przypadku wątpliwości dotyczących odpowiedniego wieku do pracy z określonymi treściami należy skonsultować się ze specjalistą (np. radą programową, psychologiem).
19. Przy działaniach opartych na materiale emocjonalnym lub autobiograficznym dba o uzyskanie świadomej zgody uczestników i o to, aby dorosły zawsze czuwał nad bezpieczeństwem emocjonalnym dziecka. Nie zawsze to, co dziecko uznaje za dobre i na co wyraża zgodę, jest dla niego bezpieczne. Należy pamiętać, że dziecko może nie przewidywać długoterminowych konsekwencji swoich decyzji.

20. Nigdy nie wykorzystuje talentu dziecka do własnych celów zawodowych poza placówką.
21. Dziecko ma prawo odmówić udziału w ćwiczeniu, scenie lub aktywności, która wywołuje jego dyskomfort.

Kontakt fizyczny z dziećmi

Każde przemocowe działanie wobec dziecka jest niedopuszczalne. Istnieją jednak sytuacje, w których fizyczny kontakt z dzieckiem może być stosowny i zgodny z zasadami bezpiecznego kontaktu. Musi on stanowić odpowiedź na aktualne potrzeby dziecka, uwzględniać jego wiek, etap rozwojowy, płeć, a także kontekst kulturowy i sytuacyjny. Nie można jednak określić uniwersalnych zasad stosowności każdego takiego kontaktu fizycznego, ponieważ zachowanie, które będzie właściwe wobec jednego dziecka, może być już nieodpowiednie wobec innego. Należy zawsze kierować się profesjonalnym osądem, słuchać, obserwować i odnotowywać reakcje dziecka, a także pytać je o zgodę na kontakt fizyczny (np. przytulenie, korekcję postawy), pamiętając, że nawet przy najlepszych intencjach taki kontakt może być błędnie zinterpretowany przez dziecko lub osoby trzecie.

Każdy członek personelu w kontakcie fizycznym z dziećmi:

1. Gdy musi dotknąć dziecko, aby skorygować jego postawę (np. nieprawidłowe trzymanie instrumentu, wykonywanie figury), wyjaśnia, co i z jakiego powodu zamierza zrobić.
2. Jest zawsze gotowy do wyjaśnienia swoich działań.
3. Zachowuje szczególną ostrożność wobec dzieci, które doświadczyły nadużyć i krzywdzenia, w tym przemocy seksualnej, fizycznej bądź zaniedbania. Takie doświadczenia mogą sprawić, że dziecko będzie dążyć do nawiązania niestosownych bądź nieadekwatnych kontaktów fizycznych z dorosłymi. W takich sytuacjach personel powinien reagować z wyczuciem, ale stanowczo, pomagając dziecku zrozumieć znaczenie osobistych granic.
4. Nie ukrywa kontaktu fizycznego z dzieckiem i zawsze zachowuje jego jawność. Kontakt fizyczny nie może być związany z jakąkolwiek gratyfikacją ani wynikać z relacji władzy. Jeśli członek personelu jest świadkiem któregośkolwiek z wyżej opisanych zachowań i/lub sytuacji ze strony innych dorosłych lub dzieci, zawsze powinien poinformować o tym osobę odpowiedzialną i/lub postąpić zgodnie z obowiązującą procedurą interwencji.
5. Nie bije, nie szturcha, nie popycha, nie szarpie, nie kopie, nie klepie, nie rzuca w dziecko przedmiotami ani w żaden sposób nie narusza jego integralności fizycznej.
6. Nie dotyka dziecka w sposób, który może zostać uznany za nieprzyzwoity lub niestosowny.

Kontakty poza godzinami zajęć i innych aktywności *nazwa podmiotu*

1. Co do zasady kontakt z dziećmi powinien odbywać się wyłącznie w godzinach zajęć, warsztatów i konkursów oraz dotyczyć spraw mieszczących się w zakresie obowiązków personelu.
2. Personelowi nie wolno zapraszać dzieci do swojego miejsca zamieszkania ani spotykać się z nimi poza godzinami zajęć bez wiedzy i zgody zarządu *nazwa podmiotu* oraz rodziców/opiekunów dzieci. Dotyczy to również kontaktów z dziećmi za pośrednictwem prywatnych kanałów komunikacji (prywatny telefon, e-mail, komunikatory, profile w mediach społecznościowych).

3. W przypadku konieczności kontaktu z dziećmi i ich rodzicami/opiekunami poza godzinami zajęć należy korzystać z kanałów służbowych (e-mail, telefon służbowy). Jeśli *nazwa podmiotu* nie dysponuje telefonami służbowymi, dopuszcza się możliwość komunikacji za pośrednictwem narzędzi internetowych, takich jak grupy w mediach społecznościowych czy mailingi, ale wyłącznie pod warunkiem, że w grupie lub wśród odbiorców jest jeszcze jedna osoba dorosła lub co najmniej dwoje dzieci. Każdorazowo kontakt ten musi być jawny, a rodzice powinni zostać poinformowani o jego formie.
4. Jeśli zachodzi konieczność zorganizowania spotkania z dziećmi poza godzinami zajęć, członek personelu zobowiązany jest poinformować o tym zarząd *nazwa podmiotu*, a rodzice/opiekunowie prawni dzieci muszą wyrazić zgodę na taki kontakt.
5. Utrzymywanie relacji towarzyskich lub rodzinnych (jeśli dzieci i ich rodzice/opiekunowie są osobami bliskimi wobec członka personelu) wymaga zachowania poufności wszystkich informacji dotyczących innych dzieci oraz ich rodziców/opiekunów. Nie może to prowadzić do faworyzowania tych dzieci.
6. Zabrania się towarzyszenia dziecku w podróży pod nieobecność jego opiekuna, jeśli podróż ta nie jest związana z wyjazdem na konkurs, turniej lub inną formę wyjazdową związaną z działalnością *nazwa podmiotu*. W każdym przypadku rodzic lub opiekun dziecka musi wyrazić na to zgodę.

Zasady bezpiecznych relacji podczas zajęć indywidualnych

1. W przypadku zajęć indywidualnych konieczna jest zgoda opiekuna.
2. Miejsce i harmonogram zajęć powinny być jawne i dostępne dla wszystkich zainteresowanych.
3. Zajęcia nie mogą odbywać się w pomieszczeniu zamkniętym na klucz, a edukator powinien być przygotowany na to, że w każdej chwili może do niego wejść osoba postronna.

Zasady bezpiecznych relacji podczas wyjazdów z noclegiem

Każdy członek personelu podczas wyjazdów:

1. Dbą o bezpieczeństwo i dobre samopoczucie dzieci. Oznacza to konieczność wcześniejszego przeprowadzenia oceny ryzyka, obejmującej zarówno transport, jak i zakwaterowanie.
2. W każdym momencie trwania wyjazdu wie, co robią dzieci i gdzie przebywają.
3. Jest uważny na fizyczne i emocjonalne potrzeby dzieci oraz pomaga w ich zaspokojeniu. Upewnia się, że dzieci wiedzą, komu mogą zgłaszać swoje obawy lub zauważone niewłaściwe zachowania.
4. Zgłasza wszelkie obawy dotyczące bezpieczeństwa i samopoczucia dzieci kierownictwu lub wyznaczonej osobie odpowiedzialnej za ich bezpieczeństwo.
5. Transport na warsztaty, konkursy lub turnieje odbywające się poza siedzibą *nazwa podmiotu* powinien być zapewniony przez *nazwa podmiotu* lub organizatora. Jeśli ze względów ekonomicznych nie ma możliwości zorganizowania transportu zbiorowego, dzieci muszą pozostawać pod opieką dorosłego opiekuna. Za każdym razem rodzic lub opiekun dziecka musi wyrazić na to zgodę.

6. Niedopuszczalne jest, aby dziecko opuszczało grupę wyłącznie z jednym dorosłym, chyba że dotyczy to członka rodziny i zostało wcześniej uzgodnione z rodzicem dziecka albo wymagają tego względy bezpieczeństwa.
7. Należy zadbać o odpowiednie rozlokowanie dzieci w pokojach. Cała grupa powinna mieszkać na jednym piętrze, a jeżeli to niemożliwe, na każdym piętrze zajmowanym przez dzieci należy zakwaterować przynajmniej jednego opiekuna. Sposób rozmieszczenia podopiecznych w pokojach powinien być dla nich komfortowy i dostosowany do etapu ich rozwoju psychofizycznego. W przypadku noclegu zbiorowego należy rozdzielić dzieci według płci, a jeśli nocleg odbywa się w jednej dużej sali, trzeba wyznaczyć strefy dostosowane do podanych wytycznych, rozlokowane w różnych miejscach pomieszczenia i oddzielone parawanami.
8. Niedopuszczalne jest spanie z dzieckiem w jednym łóżku lub w tym samym pokoju. W przypadku braku możliwości realizacji powyższej zasady (np. ze względu na ryzyko wykluczenia dziecka z przyczyn ekonomicznych), należy przyjąć zasadę współpracy z organizatorem, który zapewni zakwaterowanie dzieci z dziećmi, a edukatorów z edukatorami, albo współpracy z rodzicami, którzy umożliwią dzieciom zakwaterowanie oddzielnie od personelu. Edukator/podmiot ma obowiązek skontaktowania się z innymi podmiotami oraz rodzicami w celu podjęcia wszelkich możliwych działań, aby zapewnić realizację tej zasady.
9. Jeżeli ze względów organizacyjnych obiektu, w którym odbywają się działania, dzieci muszą zostać zakwaterowane w salach zbiorowych, dopuszcza się nocleg w tym samym pomieszczeniu dwóch opiekunów, najlepiej tej samej płci co dzieci. W takiej sytuacji należy zadbać o prywatność zarówno dzieci, jak i opiekunów, szczególnie podczas czynności wymagających intymności, takich jak przebieranie się.
10. Dzieci i personel powinni nocować w oddzielnych pokojach. Niedozwolone jest pozostawianie dzieci samych na noc w pokoju opiekuna (z wyjątkiem członków rodziny – za zgodą rodzica).
11. Przed wejściem do pokoi dzieci opiekunowie powinni zapukać. Należy unikać sytuacji, w których personel przebywa sam w pokoju z dzieckiem. Jeśli nie jest to możliwe, drzwi powinny pozostać otwarte.

Bezpieczeństwo w kontaktach online

1. Personel powinien być świadomy cyfrowych zagrożeń i ryzyka związanego z rejestrowaniem prywatnej aktywności w sieci przez aplikacje i algorytmy, jak również konsekwencji własnych działań w Internecie. Dotyczy to lajkowania określonych stron, korzystania z aplikacji randkowych, na których może spotkać dzieci, z którymi prowadzi zawodowe działania, obserwowania określonych osób/stron w mediach społecznościowych i ustawień prywatności kont, z których korzysta. Trzeba pamiętać, że jeśli profil członka personelu jest publicznie dostępny, dzieci i ich rodzice/opiekunowie mogą mieć wgląd w jego aktywność cyfrową.
2. Komunikacja dotycząca działań *nazwa podmiotu* powinna być prowadzona za pośrednictwem jego oficjalnych kont w mediach społecznościowych. Personel może na swoich prywatnych profilach udostępniać posty *nazwa podmiotu*. Udostępniając treści lub publikując

komentarze na portalach społecznościowych, personel powinien zwracać uwagę na to, czy nie zagrażają one dobru żadnego dziecka i nie niosą ryzyka wyrządzenia mu krzywdy.

3. Personelowi nie wolno nawiązywać kontaktów z dziećmi będącymi pod opieką *nazwa podmiotu* poprzez przyjmowanie lub wysyłanie zaproszeń w mediach społecznościowych w celach innych niż służbowe. Jednocześnie, jeśli edukator jest autorytetem obdarzonym zaufaniem dziecka, a jego sytuacja wskazuje, że może ono szukać u niego pomocy, dopuszcza się odstępstwo od tej zasady. W takiej sytuacji należy poinformować o tym kontakcie innego dorosłego, zachowując jednocześnie zasadę poufności i nie ujawniając treści zwierzeń dziecka.
4. W trakcie zajęć lub innych aktywności prowadzonych przez *nazwa podmiotu* dzieci nie powinny mieć przy sobie osobistych urządzeń elektronicznych.
5. Komunikacja online powinna odbywać się, w miarę możliwości, za pośrednictwem rodziców lub opiekunów. W przypadku, gdy nie jest to możliwe, należy uzyskać zgodę ww. osób oraz dziecka na bezpośrednią komunikację, pamiętając, że kontakt z dzieckiem za pośrednictwem poczty elektronicznej bądź zamkniętych grup służących komunikacji z dziećmi (np. WhatsApp, Messenger) jest dopuszczalny wyłącznie wtedy, gdy w grupie lub wśród odbiorców jest jeszcze jedna osoba dorosła lub co najmniej dwoje dzieci. Każdorazowo kontakt ten musi być jawny.
6. Wiadomości powinny ograniczać się wyłącznie do spraw związanych bezpośrednio z uczestnictwem dziecka w treningu bądź zawodach. W szczególności nie należy przysyłać żadnych treści, które osoba trzecia mogłaby uznać za wiadomość o charakterze seksualnym. Jeśli edukator chce udzielić informacji zwrotnej dotyczącej postępów w osiąganiu celów artystycznych, powinien zrobić to w bezpośrednim kontakcie z dzieckiem.
7. Bezwzględnie zabronione jest komunikowanie się z dziećmi za pośrednictwem czatów internetowych, stron z grami, komunikatorów internetowych, z wyjątkiem sytuacji opisanej w pkt. 5.

Załącznik nr 6.

Zasady ochrony wizerunku dziecka

Zasady rejestrowania wizerunku dziecka przez *nazwa podmiotu*

1. Utrwalanie wizerunku dziecka jest możliwe tylko jeśli zarząd *nazwa podmiotu* został o tym poinformowany i wyraził na to zgodę, uzyskano zgody rodziców/opiekunów prawnych oraz ustne zgody samych dzieci.
2. Jeśli wizerunek dziecka stanowi jedynie szczegół całości takiej jak zgromadzenie, krajo-braz, impreza publiczna, zgoda rodziców/opiekunów prawnych dziecka nie jest wymagana.
3. Należy rozdzielić zgodę na utrwalanie wizerunku od zgody na upublicznianie wizerunku. Jeśli dzieci, rodzice/opiekunowie prawni nie wyrazili zgody na utrwalenie wizerunku dziecka, należy respektować ich decyzję i z wyprzedzeniem ustalić z nimi, w jaki sposób osoba rejestrująca wydarzenie będzie mogła zidentyfikować dziecko, aby nie utrwałać jego wizerunku na zdjęciach indywidualnych i grupowych. Przyjęte rozwiązanie nie może być wykluczające dla dziecka, którego wizerunek nie powinien być rejestrowany.
4. Jeśli rejestracja wydarzenia zostanie zlecona osobie zewnętrznej (wynajętemu fotografowi lub kamerzyście) lub dzieci uczestniczą w konkursach, turniejach rejestrowanych przez media należy zadbać o bezpieczeństwo dzieci poprzez:
 - a. zobowiązanie osoby/firmy rejestrującej wydarzenie do przestrzegania niniejszych wytycznych,
 - b. zobowiązanie osoby/firmy rejestrującej wydarzenie do noszenia identyfikatora w czasie trwania wydarzenia,
 - c. niedopuszczenie do sytuacji, w której osoba/firma rejestrująca będzie przebywała z dziećmi bez nadzoru personelu *nazwa podmiotu*,
 - d. poinformowanie rodziców/opiekunów prawnych oraz dzieci, że osoba/firma rejestrująca wydarzenie będzie obecna podczas wydarzenia i upewnienie się, że rodzice/opiekunowie prawni udzielili pisemnej zgody na rejestrowanie wizerunku ich dzieci.
5. Jeśli przedstawiciele mediów lub dowolna inna osoba będą chcieli zarejestrować organizowane przez *nazwa podmiotu* wydarzenie i opublikować zebrany materiał, muszą zgłosić taką prośbę wcześniej i uzyskać zgodę zarządu *nazwa podmiotu*. W takiej sytuacji zarząd upewnia się, że rodzice/opiekunowie prawni udzielili pisemnej zgody na rejestrowanie wizerunku ich dzieci. Należy zebrać informacje o:
 - a. imieniu, nazwisku i adresie osoby lub redakcji występującej o zgodę,
 - b. uzasadnieniu potrzeby rejestrowania wydarzenia oraz informacji, w jaki sposób i w jakim kontekście zostanie wykorzystany zebrany materiał,
 - c. podpisanej deklaracji o zgodności podanych informacji ze stanem faktycznym.
6. Personelowi *nazwa podmiotu* nie wolno umożliwiać przedstawicielom mediów i osobom nieupoważnionym utrwalania wizerunku dziecka znajdującego się pod opieką *nazwa podmiotu* bez pisemnej zgody rodzica/opiekuna prawnego dziecka oraz bez zgody zarządu *nazwa podmiotu*.

7. Personel *nazwa podmiotu* nie kontaktuje przedstawicieli mediów z dziećmi, nie przekazuje mediom kontaktu do rodziców/opiekunów prawnych dzieci i nie wypowiada się w kontakcie z przedstawicielami mediów o sprawie dziecka lub jego rodzica/opiekuna prawnego. Zakaz ten dotyczy także sytuacji, gdy członek personelu jest przekonany, że jego wypowiedź nie jest w żaden sposób utrwalana. W szczególnych i uzasadnionych przypadkach zarząd *nazwa podmiotu* może podjąć decyzję o skontaktowaniu się z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka w celu ustalenia procedury wyrażenia przez nich zgody na kontakt z mediami.
8. W celu realizacji materiału medialnego zarząd *nazwa podmiotu* może podjąć decyzję o udostępnieniu wybranych pomieszczeń w siedzibie *nazwa podmiotu* dla potrzeb nagrania. Zarząd *nazwa podmiotu*, podejmując taką decyzję, poleca przygotowanie pomieszczenia w taki sposób, aby uniemożliwić rejestrowanie przebywających na terenie podmiotu dzieci.

Upublicznianie wizerunku dziecka przez *nazwa podmiotu*

1. Upublicznienie przez członka personelu wizerunku dziecka utrwalonego w jakiegokolwiek formie (fotografia, nagranie audio-wideo) wymaga pisemnej zgody opiekuna dziecka oraz ustnej zgody dziecka na użycie jego wizerunku w określonym kontekście.
2. Pisemna zgoda, o której mowa w ust. 1., powinna zawierać informację, gdzie będzie umieszczony zarejestrowany wizerunek i w jakim kontekście będzie wykorzystywany (np. że umieszczony zostanie na stronie www.youtube.com w celach promocyjnych) i przez kogo.
3. Należy unikać podpisywania zdjęć/nagrań informacjami identyfikującymi dziecko z imienia i nazwiska. Jeśli konieczne jest podpisanie dziecka używamy tylko imienia, wyjątek stanowią sytuacje, kiedy rodzic/ opiekun prawny wyraża na to zgodę.
4. Publikacja zdjęć dopuszczalna jest na wymienionych wcześniej zasadach wyłącznie w okresie, gdy dziecko jest podopiecznym *nazwa podmiotu*, chyba że jego rodzic, rodzic zastępczy, opiekun prawny albo dziecko, który osiągnęło pełnoletniość wyraził zgodę na publikację po tym czasie.

Przechowywanie materiałów zawierających wizerunek dziecka przez *nazwa podmiotu*

1. Materiały zawierające wizerunek dziecka należy przechowywać w sposób zgodny z prawem i zapewniający ochronę dzieci.
2. Nośniki analogowe zawierające zdjęcia i nagrania należy przechowywać w zamkniętej na klucz szafce, a nośniki elektroniczne w folderze chronionym. Dostęp do zabezpieczonych zdjęć i nagrań mogą mieć wyłącznie osoby do tego upoważnione przez zarząd *nazwa podmiotu*.
3. Nośniki analogowe i elektroniczne należy przechowywać przez okres wymagany przepisami prawa o archiwizacji i/lub okres ustalony przez *nazwa podmiotu* w polityce ochrony danych osobowych.
4. Zabronione jest przechowywanie materiałów elektronicznych zawierających wizerunki dzieci na nośnikach nieszyfrowanych oraz mobilnych, takich jak telefony komórkowe i urządzenia z pamięcią przenośną.

5. Wizerunek dzieci należy rejestrować przy pomocy służbowych urządzeń rejestrujących (tj. telefonów komórkowych, aparatów fotograficznych, kamer). W przypadku gdy *nazwa podmiotu* nie posiada służbowych urządzeń dopuszcza się możliwość używania przez personel prywatnych urządzeń. Każdorazowo taki materiał powinien być usuwany z nośnika prywatnego od razu po umieszczeniu go w wyznaczonych przez podmiot nośnikach analogowych lub elektronicznych.

Rejestrowanie wizerunków dzieci do prywatnego użytku

1. W sytuacjach, w których rodzice/opiekunowie lub uczestnicy organizowanych przez *nazwa podmiotu* wydarzeń rejestrują wizerunki dzieci do prywatnego użytku, należy na początku każdego z tych wydarzeń poinformować ich o tym, że:
 - a. wykorzystanie, przetwarzanie i publikowanie zdjęć/nagrań zawierających wizerunki dzieci i osób dorosłych wymaga udzielenia zgody przez te osoby, w przypadku dzieci – przez ich rodziców/opiekunów prawnych;
 - b. zdjęcia lub nagrania zawierające wizerunki dzieci nie powinny być udostępniane w mediach społecznościowych ani na serwisach otwartych, chyba że rodzice/opiekunowie prawni tych dzieci wyrażą na to zgodę;
 - c. przed publikacją zdjęć/nagrań online zawsze warto sprawdzić ustawienia prywatności, aby upewnić się, kto będzie mógł uzyskać dostęp do wizerunku dziecka.

Załącznik nr 7.

Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osoby trzecie

(np. wolontariusze, pracownicy organizacji/institucji oraz inne osoby, które mają kontakt z dzieckiem)

Podejrzewasz, że dziecko:

doświadcza **przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu¹, wykorzystania seksualnego lub/i zagrożone jest jego życie**

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie;
- zawiadom policję pod nr 112².

jest pokrzywdzone **innymi typami przestępstw**

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie;
- poinformuj na piśmie policję lub prokuraturę, składając zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa³.

doświadcza jednorazowo **innej przemocy fizycznej** (np. klapsy, popychanie, szturchanie) lub **przemocy psychicznej** (np. poniżanie, dyskryminacja, ośmieszanie)

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie;
- zakończ współpracę/rozwiąż umowę z osobą krzywdzącą dziecko.

doświadcza **innych niepokojących zachowań** (tj. krzyk, niestosowne komentarze)

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie;
- przeprowadź rozmowę dyscyplinującą, a w przypadku braku poprawy zakończ współpracę.

Więcej informacji na stronie: standardy.fdds.pl

1 Przemoc z uszczerbkiem na zdrowiu oznacza spowodowanie choroby lub uszkodzenia ciała (np. złamanie, zasinienie, wybite zęba, zranienie), a także m.in. pozbawienie wzroku, słuchu, mowy, wywołanie innego ciężkiego kalectwa, trwałej choroby psychicznej, zniekształcenia ciała itp.

2 W rozmowie z konsultantem podaj swoje dane osobowe, dane dziecka, dane osoby podejrzanej o krzywdzenie oraz wszelkie znane Ci fakty w sprawie.

3 Zawiadomienie możesz zaadresować do najbliższej dla Ciebie jednostki. W zawiadomieniu podaj swoje dane osobowe, dane dziecka i dane osoby podejrzanej o krzywdzenie oraz wszelkie znane Ci fakty w sprawie – opisz, co dokładnie się zdarzyło i kto może mieć o tym wiedzę. Zawiadomienie możesz też złożyć anonimowo, ale podanie przez Ciebie danych umożliwi organowi szybsze uzyskanie potrzebnych informacji.

Załącznik nr 8.

Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osobę małoletnią, która nie ukończyła 17. roku życia

(przemoc rówieśnicza)

Podejrzewasz, że dziecko:

doświadcza ze strony innego dziecka **przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu¹, wykorzystania seksualnego lub/i zagrożone jest jego życie**

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie;
- przeprowadź rozmowę z rodzicami/opiekunami dzieci uwikłanych w przemoc;
- równolegle powiadom najbliższy sąd rodzinny lub policję wysyłając zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa² lub dzwoniąc na numer 112.

doświadcza ze strony innego dziecka **jednorazowo innej przemocy fizycznej** (np. popychanie, szturchanie), **przemocy psychicznej** (np. poniżanie, dyskryminacja, ośmieszanie) lub **innych niepokojących zachowań** (tj. krzyk, niestosowne komentarze)

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie;
- przeprowadź rozmowę osobno z rodzicami dziecka krzywdzącego i krzywdzonego oraz opracuj działania naprawcze;
- w przypadku powtarzającej się przemocy powiadom lokalny sąd rodzinny, wysyłając wniosek o wgląd w sytuację rodziny³.

Więcej informacji na stronie:
standardy.fdds.pl

1 Przemoc z uszczerbkiem na zdrowiu oznacza spowodowanie choroby lub uszkodzenia ciała (np. złamanie, zasinienie, wybite zęba, zranienie), a także m.in. pozbawienie wzroku, słuchu, mowy, wywołanie innego ciężkiego kalectwa, trwałej choroby psychicznej, zniekształcenia ciała itp.

2 Zawiadomienie możesz zaadresować do najbliższej dla Ciebie jednostki. W zawiadomieniu podaj swoje dane osobowe, dane dziecka i dane osoby podejrzanej o krzywdzenie oraz wszelkie znane Ci fakty w sprawie – opisz, co dokładnie się zdarzyło i kto może mieć o tym wiedzę. Zawiadomienie możesz też złożyć anonimowo, ale podanie przez Ciebie danych umożliwi organowi szybsze uzyskanie potrzebnych informacji.

3 Wniosek złoż na piśmie do sądu rodzinnego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dziecka. We wniosku podaj wszystkie znane Ci dane dziecka (imię i nazwisko, adres zamieszkania, imiona i nazwiska rodziców) oraz wszystkie okoliczności, które mogą być istotne dla rozstrzygnięcia sprawy (opisz, co niepokojącego dzieje się w rodzinie, co zaobserwowałeś/eś).

Załącznik nr 9.

Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez rodzica lub opiekuna

Podejrzewasz, że dziecko:

doświadcza **przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu¹, wykorzystania seksualnego lub/i zagrożone jest jego życie**

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od rodzica/opiekuna podejrzanego o krzywdzenie;
- zawiadom policję pod nr 112².

jest pokrzywdzone **innymi typami przestępstw**

- poinformuj na piśmie policję lub prokuraturę, wysyłając zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa³.

doświadcza **zaniedbania** lub **rodzic/opiekun dziecka jest niewydolny wychowawczo** (np. dziecko chodzi w nieadekwatnych do pogody ubraniach, opuszcza miejsce zamieszkania bez nadzoru osoby dorosłej)

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka;
- porozmawiaj z rodzicem/opiekunem;
- powiadom o możliwości wsparcia psychologicznego i/lub materialnego;
- w przypadku braku współpracy rodzica/opiekuna powiadom właściwy ośrodek pomocy społecznej.

doświadcza **jednorazowo innej przemocy fizycznej** (np. klapsy, popychanie, szturchanie), **przemocy psychicznej** (np. poniżanie, dyskryminacja, ośmieszanie) lub **innych niepokojących zachowań** (tj. krzyk, niestosowne komentarze)

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka;
- przeprowadź rozmowę z rodzicem/opiekunem podejrzanym o krzywdzenie;
- powiadom o możliwości wsparcia psychologicznego;
- w przypadku braku współpracy rodzica/opiekuna lub powtarzającej się przemocy powiadom właściwy ośrodek pomocy społecznej⁴;
- równoległe złóż do sądu rodzinnego wniosek o wgląd w sytuację rodziny⁵.

Więcej informacji na stronie: standardy.fdds.pl

- ¹ Przemoc z uszczerbkiem na zdrowiu oznacza spowodowanie choroby lub uszkodzenia ciała (np. złamanie, zasinienie, wybite zęba, zranienie), a także m.in. pozbawienie wzroku, słuchu, mowy, wywołanie innego ciężkiego kalectwa, trwałej choroby psychicznej, zniekształcenia ciała itp.
- ² W rozmowie z konsultantem podaj swoje dane osobowe, dane dziecka, dane osoby podejrzanego o krzywdzenie oraz wszelkie znane Ci fakty w sprawie.
- ³ Zawiadomienie możesz zaadresować do najbliższej dla Ciebie jednostki. W zawiadomieniu podaj swoje dane osobowe, dane dziecka i dane osoby podejrzanego o krzywdzenie oraz wszelkie znane Ci fakty w sprawie – opis, co dokładnie się zdarzyło i kto może mieć o tym wiedzę. Zawiadomienie możesz też złożyć anonimowo, ale podanie przez Ciebie danych umożliwi organowi szybsze uzyskanie potrzebnych informacji.
- ⁴ Ośrodek powiadom na piśmie lub mailowo. Pamiętaj o podaniu wszystkich znanych Ci danych dziecka (imię i nazwisko, adres zamieszkania, imiona i nazwiska rodziców), opis wszystkich niepokojących okoliczności występujących w rodzinie i wszystkie znane Ci fakty.
- ⁵ Wniosek złóż na piśmie do sądu rodzinnego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dziecka. We wniosku podaj wszystkie znane Ci dane dziecka (imię i nazwisko, adres zamieszkania, imiona i nazwiska rodziców) oraz wszystkie okoliczności, które mogą być istotne dla rozstrzygnięcia sprawy (opisz, co niepokojącego dzieje się w rodzinie, co zaobserwowałaś/eś).

Załącznik nr 10.

Wzór karty interwencji

Karta interwencji

1. Imię i nazwisko dziecka

2. Przyczyna interwencji (forma krzywdzenia)

3. Osoba zawiadamiająca o podejrzeniu krzywdzenia

4. Opis podjętych działań, innych niż interwencja

Data

Działanie

5. Spotkania z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka

Data

Działanie

6. Forma podjętej interwencji (zakreślić właściwe)

- zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa,
- wniosek o wgląd w sytuację dziecka/rodziny,
- inny rodzaj interwencji. Jaki?

7. Dane dotyczące interwencji (nazwa organu, do którego zgłoszono interwencję) i data interwencji

8. Wyniki interwencji: działania organów wymiaru sprawiedliwości, jeśli organizacja uzyskała informacje o wynikach działania własnego/działania rodziców/ opiekunów prawnych

Data

Działanie

Załącznik nr 11.

Monitoring polityki – kwestionariusz potrzeb personelu

Część I. Monitoring Polityki

1. Czy zapoznałeś/zapoznałaś się z zapisami dokumentu *Polityka Ochrony Dzieci* podmiotu?
☐ Tak ☐ Nie ☐ Częściowo
2. W jaki sposób zapoznałeś/zapoznałaś się z zapisami *Polityki*?
☐ Przeczytałam/przeczytałam cały dokument
☐ Przeczytałam/przeczytałam części dokumentu, dotyczące mojej roli w podmiocie
☐ Wzięłam/wziąłem udział w szkoleniu
☐ Główne wątki streścili mi koledzy/koleżanki/przełożony
☐ Zapoznałam/zapoznałem się ze skrótem *Polityki*
☐ Inne, jakie?
3. Czy stosujesz w swojej pracy *Politykę*?
☐ Tak ☐ Nie ☐ Częściowo
4. Czy w Twoim podmiocie, według Twojej oceny, przestrzegana jest *Polityka*?
☐ Tak ☐ Nie ☐ Częściowo
5. Czy zaobserwowałeś/łaś naruszenie *Polityki* w swoim podmiocie?
☐ Tak ☐ Nie (przejdź do punktu 7)
6. Jakich sytuacji dotyczyło naruszenie *Polityki*?
.....
.....
.....
7. Jaki punkt/zagadnienie należałoby włączyć do *Polityki*? Dlaczego? Jakie regulacje proponujesz?
.....
.....
.....

8. Czy jakiś punkt/zagadnienie należałoby usunąć? Jaki? Dlaczego?

.....

.....

.....

9. Czy jakiś punkt/zagadnienie należałoby zmienić? Jaki? Dlaczego? W jaki sposób?

.....

.....

.....

10. Czy masz jakieś postulaty dotyczące funkcjonowania *Polityki* w podmiocie? Jeśli tak, jakie?

.....

.....

.....

Część II. Kwestionariusz potrzeb personelu

1. Czy w swojej pracy w podmiocie w ciągu ostatnich 24 miesięcy słyszałeś/słyszaleś lub byłeś/byłaś bezpośrednim świadkiem przemocy:

- Fizycznej (np. kopanie, rzucanie przedmiotami w dziecko, szarpanie, popychanie)
☐ Tak ☐ Nie
- Emocjonalnej/ psychicznej (np. zmuszanie do prób ponad możliwości dziecka, krzyżowanie, szantażowanie, faworyzowanie, wyzywanie)
☐ Tak ☐ Nie
- Seksualnej (np. stroje seksualizujące dzieci, dotyk nie będący niezbędnym do poprawienia pozycji dziecka w ćwiczeniu, ale wynikający z innych pobudek, szowinizm, seksualne komentarze dotyczące wyglądu dziecka)
☐ Tak ☐ Nie
- Zaniedbania (np. brak sprzętu potrzebnego do prób/zajęć, nieleczone choroby, brak zainteresowania rodziców)
☐ Tak ☐ Nie
- Rówieśniczej (np. cyberprzemoc, nadmierna rywalizacja między dziećmi, wykluczanie)
☐ Tak ☐ Nie

2. Jak dużym problemem, Twoim zdaniem, jest stosowanie przemocy rówieśniczej w podmiocie:

1 – nie ma takiego problemu, 5 – bardzo duży problem

– Fizycznej	1	2	3	4	5
– Emocjonalnej (psychicznej)	1	2	3	4	5
– Seksualnej	1	2	3	4	5
– Zaniedbania	1	2	3	4	5

3. Jak dużym problemem, Twoim zdaniem, jest stosowanie przemocy wobec dzieci ze strony rodziców:

1 – nie ma takiego problemu, 5 – bardzo duży problem

– Fizycznej	1	2	3	4	5
– Emocjonalnej (psychicznej)	1	2	3	4	5
– Seksualnej	1	2	3	4	5
– Zaniedbania	1	2	3	4	5

4. Jak dużym problemem, Twoim zdaniem, jest stosowanie przemocy wobec dzieci ze strony personelu:

1 – nie ma takiego problemu, 5 – bardzo duży problem

– Fizycznej	1	2	3	4	5
– Emocjonalnej (psychicznej)	1	2	3	4	5
– Seksualnej	1	2	3	4	5
– Zaniedbania	1	2	3	4	5

5. Czy potrafisz rozpoznawać symptomy krzywdzenia dzieci?

☐ Tak ☐ Nie

6. Czy w ciągu ostatnich 24 miesięcy podejmowałeś/podejmowałaś interwencję lub zgłaszałeś/zgłaszałaś podejrzenie krzywdzenia osobie odpowiedzialnej za interwencję?

☐ Tak ☐ Nie

7. Czy znasz procedury interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka ze strony personelu, osób bliskich (rodziców) i rówieśników?

☐ Tak

Gdzie się znajdują? Gdzie można się z nimi zapoznać?

☐ Nie

8. Czy wiesz komu zgłosić podejrzenie, że dziecko jest krzywdzone przez rodzica/ opiekuna lub członka personelu?

☐ Tak

Komu (wpisz funkcję lub imię i nazwisko tej osoby)

.....

☐ Nie

9. Czy w podmiocie istnieją spisane zasady bezpiecznych relacji personel–dziecko?

☐ Tak

☐ Nie

☐ Nie wiem

10. Czy w podmiocie istnieją spisane zasady bezpiecznych relacji dziecko–dziecko?

☐ Tak

☐ Nie

☐ Nie wiem

11. Wybierz maksymalnie 3 potrzeby, które są dla Ciebie najważniejsze w kontekście Twojego zaangażowania w ochronę dzieci przed przemocą w kulturze:

☐ Umiejętność rozpoznawania krzywdzenia

☐ Wiedza na temat tego jak interweniować w przypadku przemocy

☐ Edukacja i praca z rodzicami

☐ Wiedza dotycząca rozwoju psychofizycznego dzieci

☐ Profilaktyka przemocy rówieśniczej

12. Jakie jeszcze widzisz potrzeby w kontekście Twojego zaangażowania w ochronę dzieci przed przemocą w podmiocie:

.....

.....

13. Co Twoim zdaniem powinno znaleźć się w materiałach edukacyjnych udostępnianych przez podmiot?

.....

.....

.....

14. Czy w ciągu ostatnich 24 miesięcy uczestniczyłeś/uczestniczyłaś w szkoleniu z zakresu bezpieczeństwa dzieci?

☐ Nie

☐ Tak

Jeśli tak:

Podaj temat szkolenia:

.....

Napisz kto był organizatorem szkolenia:

.....

15. Gdyby w ciągu najbliższych miesięcy w podmiocie odbywały się szkolenia dla personelu, jaki temat wybrałbyś/ wybrałabyś w pierwszej kolejności:

☐ **Identyfikacja krzywdzenia** (podstawowa wiedza dotycząca identyfikacji krzywdzenia dzieci).

☐ **Analiza ryzyka** (identyfikacja wszystkich zagrożeń występujących przy wykonywanej pracy z dziećmi. Rozstrzygnięcie czy ryzyko jest odpowiednio kontrolowane i czy można je uznać za akceptowalne. Jeżeli w wyniku dokonanej oceny ryzyko jest zbyt wysokie, to jednym z efektów szacowania ryzyka powinno być wskazanie środków zaradczych, profilaktycznych, jak należy je zastosować i kiedy. Ocena ryzyka dostarcza niezbędnych informacji do podejmowania działań).

☐ **Procedury interwencji** (sposoby rozmowy z dzieckiem pokrzywdzonym, możliwe ścieżki i algorytmy procedur interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka. Trzy różne ścieżki - w zależności od tego, czy sprawcą jest personel, ktoś ze środowiska rodzinnego lub rówieśnik)

☐ **Tworzenie zasad bezpiecznych relacji personel-dziecko** (kodeksy postępowania określają oczekiwane zachowania. Kodeks jest wspólnym zestawem uzgodnionych i akceptowalnych zachowań, które pomagają tworzyć i utrzymywać pozytywne, przyjazne i bezpieczne środowisko dla dzieci. Akceptując kodeks postępowania personel oświadcza, że nie ma żadnych powodów do obawy dotyczącej angażowania się w aktywność dzieci, co obejmuje brak stosowania nadużyć wobec dzieci.)

☐ **Jak wdrażać standardy ochrony małoletnich** (przygotowanie do wdrożenia standardów ochrony dzieci oraz wyposażenie w umiejętności z zakresu tworzenia Polityki ochrony dzieci, a także przekazanie wiedzy na temat roli podmiotu w przeciwdziałaniu krzywdzeniu dzieci - działań profilaktycznych oraz reagowania w sytuacjach podejrzenia krzywdzenia dziecka)

☐ **Jak wdrażać standardy ochrony małoletnich** (przygotowanie do wdrożenia standardów ochrony dzieci oraz wyposażenie w umiejętności z zakresu tworzenia Polityki ochrony dzieci, a także przekazanie wiedzy na temat roli podmiotu w przeciwdziałaniu

krzywdzeniu dzieci - działań profilaktycznych oraz reagowania w sytuacjach podejrzenia krzywdzenia dziecka)

- ☐ **Ochrona wizerunku dziecka** (zasady utrwalania i udostępniania wizerunku dziecka w mediach, w tym społecznościowych, godność i podmiotowość dziecka).

16. Czy są szkolenia, w których wzięłbyś/wzięłabyś udział, ale nie pojawiły się w propozycjach wyżej?

☐ Nie

☐ Tak (jakie?)

.....

17. Tutaj możesz podzielić się z nami swoimi przemyśleniami, potrzebami, spostrzeżeniami dotyczącymi ochrony dzieci przed przemocą w kulturze. Może masz jakieś wskazówki dla podmiotu, które byłyby pomocne przy planowaniu działań edukacyjnych dla personelu?

.....

.....

.....

.....

Załącznik nr 12.

Monitoring *Polityki* – ankieta dla dzieci

Ja i nazwa podmiotu

Jesteśmy dumni, że rozwijasz swój talent w *nazwa podmiotu*. Chcemy, żeby każdy czuł się tutaj dobrze i miał wsparcie, którego potrzebuje, aby bezpiecznie rozwijać swoją pasję.

Z tego powodu stworzyliśmy specjalny dokument *Polityka ochrony dzieci*. To zbiór zasad i działań, które mają na celu zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom i młodzieży, zarówno fizycznego, jak i emocjonalnego. Oznacza to, że robimy wszystko, abyś czuł/a się u nas bezpiecznie i komfortowo. Obejmuje to m.in. dbanie o to, by wszystkie osoby, z którymi masz kontakt, traktowały Cię z szacunkiem, były odpowiednio przeszkolone i wiedziały, jak reagować w trudnych sytuacjach. Chodzi o to, byś zawsze miał/a pewność, że w *nazwa podmiotu* szanujemy Twoje prawa.

Ty najlepiej wiesz, jak wygląda codzienność w *nazwa podmiotu* i co można by ewentualnie poprawić. Ankieta jest całkowicie anonimowa, więc możesz szczerze odpowiedzieć na pytania. Twoje uwagi pomogą nam stworzyć jeszcze lepsze miejsce do rozwijania swoich pasji. Dziękujemy za Twój czas i szczerą odpowiedź!

1. **Czy wiesz jak i do kogo możesz zgłosić przemoc w *nazwa podmiotu*? Chodzi o sytuację, w której skrzywdzi Cię kolega/koleżanka, personel, rodzic, lub jeśli jesteś świadkiem takiej sytuacji?**

☐ Nie

☐ Tak

Jeśli tak, napisz jak możesz to zrobić:

2. **Czy w miejscu, w którym uczęszczasz na zajęcia, w widocznym miejscu i/lub na stronie internetowej *nazwa podmiotu*, są informacje na temat możliwości uzyskania pomocy w trudnej sytuacji, w tym numery bezpłatnych telefonów zaufania dla dzieci i młodzieży?**

☐ Nie

☐ Tak

3. Czy wiesz, że w nazwa podmiotu została wprowadzona Polityka ochrony dzieci?☐ Nie☐ Tak

Jeśli tak, w jaki sposób się o niej dowiedziałeś/eś? (możesz zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź):

☐ ze strony internetowej *nazwa podmiotu*☐ z plakatu w miejscu, w którym odbywają się zajęcia☐ edukator/ka lub inny przedstawiciel *nazwa podmiotu* rozmawiał z nami na ten temat☐ inaczej (jak?)**4. Czy treść Polityki ochrony dzieci jest napisana językiem zrozumiałym dla Ciebie?**☐ Nie☐ Tak☐ Nie wiem, bo nie miałam/em okazji się z nią zapoznać**5. Oceń w skali od 1 do 5 (1 – oznacza niskie, 5 – oznacza wysokie) swoje poczucie bezpieczeństwa w następujących sytuacjach**

Podczas zajęć w grupie	1	2	3	4	5	Nie uczęszczam na takie zajęcia
Podczas wyjazdów na konkursy	1	2	3	4	5	Nie uczestniczyłem/am w konkursach
Podczas zajęć 1:1 z edukatorem/ką	1	2	3	4	5	Nie uczęszczam na takie zajęcia

6. Jak oceniasz swoje relacje (1 – oznacza bardzo źle, 5 – oznacza bardzo dobrze)

Z edukatorami/kami	1	2	3	4	5	
Z innymi dziećmi i młodymi osobami w <i>nazwa podmiotu</i>	1	2	3	4	5	
Z innymi dziećmi i młodymi osobami, które spotykasz na wydarzeniach takich jak konkursy	1	2	3	4	5	Nie uczestniczyłem/am w takich wydarzeniach

7. Czy Twój edukator/edukatorka lub inny przedstawiciel *nazwa podmiotu* podejmował w rozmowach z Wami następujące tematy:

Waszych praw	TAK	NIE
Bezpiecznych relacji między personelem a dziećmi	TAK	NIE
Bezpiecznych relacji pomiędzy dziećmi	TAK	NIE
Miejsc, w których można uzyskać pomoc	TAK	NIE
Co zrobić, gdy w czasie korzystania z internetu nie czujesz się bezpiecznie:	TAK	NIE
Ochrony Twojego wizerunku i danych osobowych, czyli informacji dotyczących Ciebie i Twoich rodziców/opiekunów (np. zdjęcia, adres zamieszkania, zawód, adres szkoły...)	TAK	NIE

8. Czy zdarzyło Ci się być świadkiem nieprzyjemnych sytuacji, które sprawiły, że nie czułaś/eś się bezpiecznie w *nazwa podmiotu*? Możesz napisać co się wtedy wydarzyło i co zrobiłaś/eś. Nie podawaj nazwisk, zadbaj o anonimowość osób, których dotyczyła sytuacja. Pamiętaj, że jeśli potrzebujesz wsparcia możesz zadzwonić pod numer telefonu zaufania 116 111.

.....

.....

.....

9. To jest miejsce dla Ciebie. Napisz o wszystkim co wydaje Ci się ważne, żeby czuć się w *nazwa podmiotu* bezpiecznie.

.....

.....

.....

.....

.....

Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę

ul. Walecznych 59
03-926 Warszawa
tel. (22) 616 02 68

fdds@fdds.pl
www.fdds.pl

KRS 0000 20 44 26

Numer konta
Bank PEKAO SA
47 1240 6218 1111 0010 2833 9365
IBAN PL 47 1240 6218 1111 0010 2833 9365
SWIFT PKOPPLPW

